

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ DRUHÝ ROČNÍK

2

K realizaci závěrů XVI.sjezdu KSČ ve společenských vědách

XVI. sjezd KSČ a celoarmádní stranický aktiv stanovily náročné požadavky na rozvoj vědecké práce v Československé lidové armádě.

Ve společenských vědách proto přistupujeme ke každé tezi, každému úkolu XVI. sjezdu strany a celoarmádního stranického aktivu předně jako k závažné a závazné společenské objednávce a za druhé k jejich realizaci jako základnímu předpokladu pro další rozvoj společenských věd. Představují posílení dlouhodobé orientace ke komplexnímu prohlubování spojení společenských věd s potřebami zabezpečení obranyschopnosti naší vlasti a zvyšování bojové a mobilizační pohotovosti ČSLA. Jejich naplňování vyžaduje cílevědomé, jednotné a koncentrované úsilí celé společenskovědní výzkumné základny.

Základní přístup k uskutečňování závěrů XVI. sjezdu a celoarmádního stranického aktivu ve společenských vědách je v koncentrované podobě vyjádřen v pětiletém plánu společenskovědního výzkumu v ČSLA na léta 1981—1985. Při jeho zpracování jsme vycházeli z toho, aby se v něm cílevědomě a organicky promítly a důsledně odrážely požadavky sjezdu i celoarmádního stranického aktivu na společenské vědy. Současně aby jeho hlavní cíle a úkoly co nejvíce přispívaly k úzkému spojení společenskovědní činnosti s vojenskou politikou strany a k řešení aktuálních problémů výstavby Československé lidové armády, jak je stanovil XVI. sjezd KSČ. Proto v plánu společenskovědního výzkumu na léta 1981—1985 náčelník HPS ČSLA a byro zakotvili jen ty úkoly, které mají rozhodující klíčový význam pro zabezpečování bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy a zvyšování kvality a efektivnosti stranicko-politické práce. Zároveň byly do plánu zařazeny takové úkoly, od jejichž splnění lze očekávat, že založí předpoklady pro účinnější marxisticko-

-leninské řešení aktuálních problémů života armády a potřeb vojenské politiky strany.

V neposlední řadě byla věnována pozornost důslednému uplatňování celospolečenských zájmů a postupnému překonání lokálních a individuálních zájmů. Totiž ani v podmínkách společenských věd v ČSLA nejde v tomto směru o jednoduchý a krátkodobý proces.

Hlavním cílem společenskovědní činnosti v ČSLA do roku 1985, v jednotě s politikou KSČ v oblasti vědy, na základě marxisticko-leninského učení o válce a armádě a leninského učení o obraně socialistické vlasti, s využitím poznatků a zkušeností sovětské vojenské vědy, výsledků rozvoje vědy a techniky, je **maximálně přispět k efektivní výstavbě a řízení ČSLA, zvýšení účinnosti komunistické výchovy vojáků a zkvalitnění rozhodujících druhů přípravy vojsk pro vedení soudobého boje.** Za tím účelem dosáhnout užšího sepětí společenskovědní činnosti s hlavními směry zvyšování bojové a politické přípravy a rozvoje stranickopolitické práce v ČSLA. Tím se účinněji podílet na upevňování obranyschopnosti ČSSR a zvyšování bojové síly ČSLA. Soustavně tak prohlubovat i gnozeologickou, ideologickou a metodologickou funkci společenských věd v armádě.

V souladu se stanoveným hlavním cílem byly rozpracovány základní požadavky, jejichž realizace podle našeho názoru přispěje ke zvýšení kvality a efektivnosti společenskovědní činnosti v současné etapě výstavby ČSLA. O které požadavky především jde?

— O prohloubení vedoucí úlohy KSČ ve společenskovědním výzkumu. Posílení stranického, vědeckého a vojenskopolitického charakteru všech společenskovědních pracovišť a kateder. Na VHÚ, VPA KG, VA AZ a VLVDÚ o další zkvalitnění vědeckovýzkumné práce. Na katedrách ostatních vojenských vysokých škol, politických orgánech svazů a svazků o její plné rozvinutí.

— O cílevědomé zdokonalování systému řízení, s důrazem na plánování, posílení realizačních schopností a využívání výsledků vědeckovýzkumné práce. Rychlejší rozvíjení předpokladů řešitelských kolektivů, hlouběji zobecňovat praktické zkušenosti a precizněji formulovat pro řídicí politické a služební orgány konkrétní a reálná doporučení, alternativní řešení problémů, ale i prognostické závěry.

— O efektivnější propojení společenských, vojenských, technických a přírodních věd. Rozhodnější prosazování progresivních vědeckých přístupů ve výzkumu, zejména komplexnosti, víceodbornosti, týmovosti a tvořivosti při řešení problémů. Při analýze o hodnocení zkoumaných jevů a procesů o důslednější uplatňování principu komunistické strannosti a marxisticko-leninského přístupu.

— O dosažení větší rozhodnosti při řešení otázek transformace výsledků vědeckovýzkumné práce do praxe vojsk, zejména cestou zdokonalování obsahu a metod přípravy kádřů, předpisů, směrnic, bulletinů, metodik, učebnic, učebních pomůcek, cvičení, seminářů, konferencí,

expertiz atd. Zvýšení konkrétního podílu společenských věd na uplatňování jejich výsledků u vojsk s důrazem na útvary a svazky.

— O zvýšení náročnosti kritérií pro hodnocení skutečně verifikovatelné výkonnosti a tvůrčí způsobilosti vědeckovýzkumných pracovníků a kolektivů. Zabezpečení důsledné koncentrace nejlepších sil k plnění rozhodujících úkolů stanovených ministrem národní obrany ČSSR a náčelníkem HPS ČSLA.

— O dořešení a upevnění koordinačních vazeb v oblasti společenskovo vědní informační soustavy. Zdokonalení modernizace a racionalizace materiálně technické základny pro společenské vědy. Zároveň o přísné prosazení úspor živé práce, finančních a materiálních prostředků.

Při rozpracování **hlavních úkolů** společenskovo vědního výzkumu na první polovinu 80. let jsme vycházeli ze závěrů sjezdu, že v období výstavby a obrany rozvinuté socialistické společnosti narůstá odpovědnost společenských věd vůči vojskům. Ve stejné míře však přejímají velitelé, politické orgány a štáby odpovědnost za jejich rozvoj a požadavky a za uplatnění jejich výsledků v praxi.

Obsahové zaměření hlavních úkolů, které tvoří jádro pětiletého plánu společenskovo vědního výzkumu v ČSLA na léta 1981—1985, bylo rozpracováno na základě těchto hlavních výzkumných směrů:

I. směr: Vedoucí úloha KSČ — základní princip výstavby ČSLA. Politické orgány, stranické organizace, zákonitost a principy stranickopolitické práce a její efektivnost v ČSLA.

V tomto směru budou společenské vědy především pokračovat v řešení sociálně politických souvislostí vybraných teoretických otázek zvyšování obranyschopnosti ČSSR.

Hlavní pozornost bude věnována otázkám prohlubování vedoucí úlohy Komunistické strany Československa a zvyšování jejího vlivu na všechny oblasti činnosti a života ČSLA v procesu její výstavby a zabezpečování nepřetržitě vysoké bojové pohotovosti. Předmětem zkoumání se stanou i problémy zkvalitňování a zvyšování účinnosti stranickopolitické práce, jejích forem a metod při přechodu armády na válečný stav a zabezpečení bojové činnosti.

V oblasti ekonomických stránek obranyschopnosti země se předpokládá aktivnější řešení ekonomického zabezpečení bojové činnosti vojsk, důslednější prosazování ekonomických hledisek v řídicí a organizační činnosti velitelů, při plnění úkolů bojové a politické přípravy a mobilizační pohotovosti. Společenské vědy se budou podílet i na řešení otázek zdokonalování odolnosti národního hospodářství za mimořádných událostí. Měly by přispět i ke zkvalitnění úkolů vojenskoekonomické výchovy vojenských kádřů. Pozornost bude věnována také objasňování ekonomické podstaty agresivní politiky hlavních členských států NATO.

Společenské vědy se budou v souladu s hlavními směry výstavby ČSLA podílet na zpracování komplexní vědecké prognózy rozvoje vojenského školství do roku 2000 s důrazem na vojenskopolitické školství, uplatňování vedoucí úlohy strany a společenskovední přípravu budoucích důstojníků a praporčíků.

V rámci prvního směru budou rovněž předmětem zkoumání problémy zkvalitňování leninského stylu práce a uplatňování nedílné velitelské pravomoci na stranických základech a upevňování vojenské kázně. V tomto období budou tyto otázky zkoumány především s důrazem na stupeň útvar a svazek.

Mimořádná pozornost je v tomto směru věnována plnění usnesení Předsednictva ÚV KSČ z 8. května 1981 ke „Zprávě o stavu vojenské kázně a dalších úkolech zvyšování její úrovně v ČSLA“ a ke „Zprávě o uplatňování požadavků vědeckotechnického rozvoje v podmínkách ČSLA“. Očekáváme, že společenské vědy se aktivně uchopí těchto úkolů a předloží konkrétní použitelné návrhy a podněty k jejich řešení.

II. směr: Leninský princip morálně politické přípravy a výchovy v ČSLA.

Ve výzkumech tohoto směru vycházíme z toho, že kvalita sociálního faktoru bude v příštích letech stále výrazněji ovlivňovat rozvoj společenskopolitické aktivity všech příslušníků armády a jejich vztah k odpovědnému výkonu vojenské služby.

V souladu se závěry XVI. sjezdu strany a celoarmádního stranického aktivu bude hlavní pozornost věnována zdokonalování komunistické výchovy vojáků a naplňování výchovné úlohy ČSLA. Důraz bude položen na rozvíjení jednoty světonázorové, pracovní, mravní a vojenské výchovy. Rozpracovány budou i otázky výchovy vysokých morálních a bojových vlastností vojáků, jejich morálně politické a psychologické přípravy a další.

Vzhledem k tomu, že celková úroveň komunistické výchovy v armádě je podmíněna kvalitou připravenosti vojenských kádrů, soustředíme pozornost i na zkoumání a řešení těchto problémů. Jako příklad uvádíme upevňování třídního vědomí důstojníků a praporčíků, formování a smelování vojenských kolektivů na všech stupních apod. Zkoumány budou i aktuální otázky prohlubování jednoty armády a lidu.

V tomto výzkumném směru jsou rozpracovány rovněž úkoly, které reagují na řešení problémů, jež jsou vyvolávány generálními změnami, kterými prochází velitelský sbor ČSLA. Jde především o posilování jejich pozitivního vztahu k vojenskému povolání a odpovědnému plnění vojenských povinností.

V širším rozsahu je věnována pozornost problematice utváření socialistického způsobu života v armádě. Vycházíme z toho, že tvoří organickou součást způsobu života společnosti, ale také přípravy armády k za-

bezpečení obrany země a k vedení soudobého boje. Jde o dosažení toho, aby se příslušníci armády rychleji a hlouběji adaptovali na vyšší nároky na výkon vojenské služby, které jsou vyvolávány dynamikou vývoje všech faktorů vojenství. Z tohoto hlediska bude věnována zvýšená pozornost rozpracování celého komplexu sociálně psychologických, pedagogických a pracovních aspektů vojenské služby. Proto má značný význam i zkoumání otázek vstupu mladých lidí do vojenského života a metod jejich urychleného vycvičení ve vojenské specialisty.

Nemalé úkoly byly před společenskými vědami postaveny pro zvyšování ofenzivnosti boje s buržoazní ideologií a revizionismem. Důraz klademe na rozpracování a řešení vojenských stránek zkoumaných problémů a zvyšování účinnosti forem a metod boje s ideologickou diverzí z hlediska úkolů a podmínek ČSLA. Na tyto úkoly se musí zaměřit všichni společenskovědní pracovníci — nejen specialisté na střetové otázky. Musíme potírat protivníka bezprostředněji, rychleji, úderněji a přesvědčivěji a tím masověji a účinněji. Vzestup výkonnosti a zvýšení efektivnosti v ideologickém boji vyžadují, abychom hlouběji precizovali a jasněji formovali hlavní směr úderu v tomto období. Je tomu tak proto, že v tomto směru existuje ještě mnoho živelnosti.

III. směr: Vojenské dějiny českého a slovenského národa a československého státu. Revoluční a bojové tradice českého a slovenského lidu, KSČ a ČSLA.

Život potvrzuje narůstající úlohu vojenské historiografie. Proto půjde především o další rozvinutí a zkvalitnění vojenskohistorických výzkumů. Pozornost bude zaměřena na prohloubení zejména teoreticko-poznávací funkce vojenské historiografie, řešení periodizačních a metodologických problémů. Výrazné místo zaujme řešení klíčových otázek výstavby ČSLA. Z hlediska současného ideologického zápasu bude intenzivněji rozpracovávána problematika boje s buržoazní a revizionistickou falzifikací vojenských dějin Československa a obrany socialismu.

V příštím období půjde zejména o zpracování prvních 3 dílů syntetické práce „Dějiny vojenství ČSSR“, dopracování první publikace tohoto druhu „ČSLA — nástroj obrany socialismu“ a v návaznosti na připravované vydání „Dějin KSČ“ a zpracování „Dějin vojenské politiky KSČ (v letech 1921–1981)“.

Současné byly rozvinuty práce na zpracování monografií k revolučním a bojovým tradicím druhů vojsk v ČSLA (pozemního vojska, raketového vojska a dělostřelectva, vojska PVOS a vojenského letectva). Tyto monografie by měly přispět k účinnější výchově, zejména příslušníků ČSLA k socialistickému vlastenectví, socialistickému a proletářskému internacionalismu a hrdosti na službu v ČSLA a příslušném druhu vojska.

Konkrétní úkoly budou rovněž ve vojenské historii realizovány v rámci internacionální spolupráce s vojenskými historiky armád států Var-

šavské smlouvy, zejména Sovětské armády. Jejím jádrem by mělo být dokončení a druhé vydání společné československo-sovětské vědecké publikace „Na věčné časy“ a zahájení prací na zpracování vědeckého díla o spolupráci ČSSR a SSSR ve vojenském.

V letech 1981—1985 se zaměřujeme na posílení úlohy vojenské historie pro rozvoj vojenské vědy v ČSLA. Ukazuje se potřeba věnovat větší pozornost studiu zkušeností z Velké vlastenecké války, které jsou jedním z nejdůležitějších zdrojů rozvoje vojenské teorie a praxe i v podmínkách ČSLA. Současně vojenští historici by měli komplexněji a systematictěji přispívat k zobecňování zkušeností z poválečné výstavby a činnosti naší armády. Ve větší míře se podílet i na zobecňování zkušeností ze zabezpečování obrany zemí socialistického společenství, které by mělo vyústit v aktivním přínosu ČSLA k uskutečnění konference Spojených ozbrojených sil a dalších opatření k 30. výročí organizace Varšavské smlouvy.

Praxe nás učí, že sebelepší plány ještě samy o sobě nic neznamenají. O všem rozhodují lidé, jejich kvalita a odhodlání splnit stanovené úkoly.

Odpovědné splnění stanovených úkolů ve všech směrech sleduje postoupit ve společenských vědách v rozpracování závěrů k zdokonalování metod a způsobu výcviku a výchovy a ke zkvalitňování řídicí a organizační práce u vojsk. Více obohacovat ideologickou práci v armádě novými idejemi a zobecněními a tak účinněji pomáhat velitelům, štábům a politickým orgánům úspěšněji řešit náročné a složité úkoly výcviku a výchovy.

Nezastupitelnou úlohu v rozvoji a zabezpečování úkolů ve společenských vědách mají politické orgány a stranické organizace. Vzbudit a rozvíjet uvědomělý, tvůrčí přístup, iniciativu a aktivitu vědeckých pracovníků k plnění úkolů je a zůstane podstatou jejich poslání. Přitom je důležité, aby především ony byly garantem tvůrčí stranické atmosféry a klimatu. Bez vědeckého a názorového sporu, bez kritické, na rozhodující společenské souvislosti a fakta orientované stranické diskuse není skutečná vědecká práce ve společenských vědách možná. Zvláště základní stranické organizace by měly cílevědomě vytvářet politicko-ideologické předpoklady, aby byly získány v procesu výzkumů nové poznatky pro účinné řešení nazrálých problémů a úkolů výstavby ČSLA. Především cestou stranických organizací je možné prosadit požadavek, že základním měřítkem a kritériem hodnocení výsledků vědecké práce i ve společenských vědách může být jen nejvyšší úroveň dosažená ve srovnatelné oblasti a jejich použitelnost v praxi. V centru jejich pozornosti by proto měly být i otázky delší sterility některých kádřů, boj proti prosazování lokálních a osobních zájmů a nepodloženému sebeuspokojení.

Mimo pozornost a vliv politických orgánů a stranických organizací by neměly zůstat takové jevy, kdy vedle hodnotných výzkumů, vyznačujících se hloubkou myšlenek a vědecky podloženou argumentací závěrů se mnohdy neodůvodněně objevují i práce, které nemají praktickou hodnotu a neodpovídají současným nárokům. Svědčí o malé pracovní úrovni a pracovní výkonnosti jednotlivce, ale i kolektivů. Vyskytuje se i dost případů, kdy jednotliví soudruzi začali vědecky pracovat, a aby neutrpěla jejich „úroveň“, příliš se nezatěžují studiem zkušeností vojsk, procesu bojové a politické přípravy velkých cvičení, materiálů služebních a politických orgánů a štábů, vůbec procesu života armády.

Aktivní řešení všech těchto a dalších problémů považujeme za velmi aktuální a významný stranický úkol. Neboť i ve společenských vědách hlavní cesta k požadovanému vzestupu výkonnosti vede přes odpovědné řešení problematiky zvýšení kvality výzkumné práce, jejího vědeckého řízení, přes další cílevědomé obsahové profilování jejich základny, přes zlepšení pracovního způsobu, přes zvyšování kvalifikace a komunistickou výchovu, správné rozestavení a využití kádrů. To je i cesta k plnění závěrů XVI. sjezdu KSČ a celoarmádního stranického aktivu o vzrůstající úloze společenských věd.

Vojenská doktrína a vojenskopolitické prognózování

Jedním z prvořadých a nejzákladnějších úkolů současnosti je uchránit lidstvo před světovou termionukleární válkou, zajistit trvalý mír, bezpečnost a svobodu národů i další vývoj sociálního pokroku. Na XXVI. sjezdu KSSS bylo zdůrazněno: „Naše strana, náš lid a vůbec všechny národy naší planety nemají dnes důležitější mezinárodní úkol než uhájít mír.“ (XXVI. sjezd KSSS. Dokumenty a materiály. Praha 1981, s. 31.) Dějiny lidstva nepoznaly dosud takovou míru úsilí, iniciativy, politického umění a rozvahy a dějinné odpovědnosti, s jakou se podílejí na plnění tohoto úkolu země socialistického společenství v čele se Sovětským svazem.

V dokumentech mezinárodního komunistického a dělnického hnutí, v dokumentech zemí socialistického společenství a v projevech jejich nejvyšších politických a vojenských představitelů se však se vši vážností poukazuje na to, že přes úspěchy, dosažené v uvolňování napětí, ani v současné době není vyloučena možnost vzniku jakékoli války, včetně světové války. I když v důsledku změn v poměru sil ve prospěch socialismu jsou neustále omezovány možnosti expanzionistické politiky státně monopolního kapitálu, agresivní podstata imperialismu se nezměnila a vývoj světa k pokroku a míru se setkává s všemožným odporem reakčních sil. Nebezpečné tendence v politice imperialismu, zejména Spojených států, se staly zvláště zřetelné na přelomu osmdesátých let. Mi-

nistr obrany Sovětského svazu D. Ustinov k tomu uvedl: „Na rozhraní osmdesátých let však v politice USA a řady dalších zemí NATO nastal prudký obrát. Převahy znovu nabyly kruhy, které se orientují na politiku síly v mezinárodních záležitostech a neberou zřetel na historicky podmíněné změny ve světě. Tyto kruhy si vytýkly za svůj cíl stůj co stůj změnit poměr sil ve světě ve svůj prospěch.“ (Proti horečnému zbrojení a nebezpečí války. Rudé právo, 28. 7. 1981, s. 1.)

Za této situace je zvláště významné včasné a přesné vypracování prognóz budoucí možné války, v němž významnou roli může sehrát vojenskopolitické prognózování. Vojenskopolitické prognózování má význam pro zaměření vnitřní a zahraniční politiky socialistických států, pro koordinaci zahraničně politické činnosti zemí socialistického společenství a pro přípravu jejich ozbrojených sil.

Cílem článku je, z filozofických aspektů, poukázat na některé souvislosti vojenské doktríny a vojenskopolitického prognózování.

Výsledky vojenskopolitického prognózování jsou obsaženy ve vojenské doktríně, vojenské strategii, operačním umění, ale i taktice. Jsou konkretizovány ve vojenských řádech a předpisech.

Nejobecnější charakter má vojenská doktrína. „Vojenská doktrína je systém názorů, přijatý v určité době státem na cíle a charakter možné války, na přípravu

země a ozbrojených sil k válce a na způsoby jejího vedení. Vojská doktrína zpravidla určuje, se kterým protivníkem bude veden zápas v možné válce; určuje charakter a cíle války, které se zúčastní stát se svými ozbrojenými silami, úkoly ozbrojených sil; stanoví, jaké ozbrojené síly jsou nutné k úspěšnému vedení války a jaké jsou směry jejich výstavby; určuje sled příprav země k válce; určuje způsoby vedení války. Základní teze vojské doktríny jsou podmíněny sociálně politickým a ekonomickým zřízením, úrovní výroby, stavem prostředků k vedení války, geografickou situací vlastní země a země pravděpodobného protivníka; vyplývají z vnitřní i zahraniční politiky státu.“ (Viz: Sovětskaja vojenaja enciklopedija. Tom 3. Moskva 1977, s. 225.)

Vojská doktrína obsahuje dvě velmi těsně spjaté a vzájemně podmíněné stránky — politickou a vojskotechnickou. Tuto skutečnost zdůrazňují významní sovětsí vojenští teoretikové. Vedoucí úlohu má stránka politická, která zahrnuje otázky týkající se politických cílů a charakteru války, jejich vlivu na výstavbu ozbrojených sil a na přípravu země k válce. Vojskotechnická stránka zahrnuje, v souladu se závěry v politické oblasti, otázky, které se týkají způsobu vedení války, vojské výstavby, technického zabezpečení ozbrojených sil a jejich udržování ve stavu vysoké bojové pohotovosti.

Vojská doktrína má konkrétně historický charakter, není neměnná a ve svém vývoji se opírá o ideologii převládající ve společnosti, v socialistických zemích o marxismus-leninismus, a o politiku vládnoucích tříd, o závěry vojské vědy. Sama naopak zpětně ovlivňuje a usměrňuje vývoj vojské vědy k řešení problémů, které mají důležitý a aktuální význam pro realizaci tezí vojské doktríny.

Vojská doktrína vyjadřuje politické zájmy vládnoucí třídy. Má vždy třídní charakter. Základem vojské doktríny Sovětského svazu a zemí socialistického společenství jsou ideje zabezpečení obrany socialismu, uhájení míru a bezpečnosti národů. V kapitalistických státech vyjadřuje vojská doktrína tendenci zvětšit panství buržoazie uvnitř vlastních zemí, likvidovat nebo oslabit světovou socialistickou soustavu, ekonomicky a politicky si podrobit jiné státy.

Vojskotechnický obsah vojské doktríny je dialektickou jednotou obecných a zvláštních rysů. Vojskotechnický obsah vojské doktríny socialistických a kapitalistických zemí má některé obecné — společné rysy. Je to determinováno pře-

devším vědeckotechnickou revolucí ve vojskosti a s ní souvisejícími vývojovými tendencemi ve vojskosti, ale i využíváním zkušeností z minulých válek. Metodologie řešení otázek vojskosti a obecné zaměření vojské výstavby těchto států je však z hlediska třídní politiky cílů diametrálně protikladné.

Z toho vyplývá, že vojská doktrína má výrazný prognostický charakter. Vychází z poznatků o minulosti a současnosti. Celým svým obsahem je však zaměřena na bližší nebo vzdálenější budoucnost.

Z hlediska cíle je vojská doktrína socialistických zemí předvídáním normativním, neboť je zaměřena na nutnou a žádoucí budoucnost — obranu socialistických zemí proti imperialistické agresi. Stanoví jednak cíl (normu), kterého má být dosaženo a jednak ke stanovenému cíli hodnotí a hledá možné varianty jeho splnění. Vojská doktrína tedy vychází z předem stanoveného cíle a normativně určuje, co je nutné v současnosti, ale především v budoucnosti udělat k tomu, aby cíle bylo dosaženo.

Z hlediska úplnosti je vojská doktrína předvídáním komplexním, neboť zahrnuje a integruje všechny podstatné vojskopolitické aspekty spjaté se zabezpečením obrany socialismu v budoucí možné válce.

Z hlediska časového horizontu je vojská doktrína předvídáním dlouhodobým, neboť samotná příprava státu na budoucí možnou válku je rovněž procesem dlouhodobým. Vojská doktrína vychází z nejzákladnějších, nejobecnějších a relativně nejstálějších stránek a faktorů, které ovlivňují přípravu i samotné vedení války. Mezi takové faktory patří geografická poloha státu, surovinová základna, úroveň ekonomiky, charakter společenského zřízení, počet a kvalitativní úroveň spojenců i pevnost a jednotu spojeneckých svazků, úroveň vědy a techniky a rozvoj vojskosti. Zahrnujeme mezi ně i demografické faktory, jako je počet obyvatelstva, věková struktura, ekonomická aktivita, vzdělanost a kulturní úroveň obyvatelstva a jiné. Tyto faktory vzhledem k relativní stálosti a poměrně malé proměnlivosti podmiňují dlouhodobý charakter vojské doktríny.

Vojská doktrína musí současně vycházet i z jevů a událostí proměnlivých, relativně méně stálých, jako je předchozí politika zemí a vojskopolitických koalic, nevyřešené mezinárodní problémy, vojské konflikty a jejich politické důsledky, militarizace života zemí, otevřené i skryté přípravy na válku.

Z toho současně vyplývá, že vojenská doktrína není dána apriori, ale má své gnozeologické kořeny, konkrétně historický charakter a výrazně třídní aspekt.

V gnozeologickém významu je vojenská doktrína odrazem objektivních potřeb a zájmů vládnoucí třídy v daném státě. Je to systém nejobecnějších teoretických poznatků o budoucí možné válce, o jejím charakteru a způsobech jejího vedení. Charakter vojenské doktríny, její vědeckost jsou gnozeologickými východisky značně ovlivněny.

Nevědeckost vojenských doktrín buržoazních států má své příčiny právě v chybných gnozeologických východiscích. Především v metafyzickém zveličování některých faktorů přípravy a vedení války a nedocenení faktorů jiných, neschopnost chápat je v jejich dialektické souvislosti. Je to rovněž nedialektické řešení vztahu obecného, zvláštního a jedinečného, relativně stálého a proměnlivého, jež ve svých důsledcích vede k dogmatismu nebo naopak k relativismu.

Příkladem toho je jednostrannost vojenské doktríny Francie ve druhé světové válce. Tato doktrína vycházela ze zkušeností z první světové války, zejména z jejího pozicičního charakteru. Operačně strategické plány vycházely ze zkušeností první světové války a dávaly přednost obraně před útokem. Ačkoli francouzská armáda měla na počátku druhé světové války všechny prvky moderní armády, nedokázala její velení vytvořit armádu soudobou vzhledem k zastaralým vojensko-teoretickým názorům, které vycházely ze zkušeností první světové války. I v samotném průběhu války pracovalo francouzské velení velmi pomalu a nestačilo, zejména po útoku fašistického Německa 10. května 1940, reagovat na vývoj situace. Velitelé vycházeli z tempa první světové války, byli zvyklí pomalým metodám velení a nebyli připraveni řešit situace, zvláště tankové průlomy, které paralyzovaly jejich činnost.

Orientace francouzské vojenské doktríny na obrannou strategii vyplývala z vnitřní a zahraniční politiky francouzské buržoazie, která se obávala vlastního lidu a z její snahy zabezpečit východní hranici země, stanovenou po první světové válce, proti možné německé agresi. Z vojenského hlediska napomáhal posilování obranných tendencí dogmatický přístup francouzského velení ke zkušenostem z první světové války.

Vojenská doktrína fašistického Německa byla založena na překvapivém napadení jiných zemí bez vyhlášení války, „blesko-

vém“ vedení válečných akcí, na nebývalé krutosti a masovém vyhlazování civilního obyvatelstva a ovládnutí materiálních hodnot. Základ této doktríny vytvořila dobová, protilidová podstata války, politický a vojenský avanturismus, zločinné způsoby jejího vedení. To spolu s podceněním politických, ekonomických a vojenských možností protivníka, zejména pevnosti společenského a státního zřízení Sovětského svazu, ignorování objektivních zákonů války, muselo nutně vést k naprosté porážce fašistického Německa a krachu jeho vojenské doktríny.

Vojenská doktrína má výrazný třídní charakter, neboť válka a armáda jsou bytostně spjaty s antagonisticky třídní společností. Reakční imperialistické síly se pokoušejí zastavit historicky nevyhnutelný pohyb lidstva k socialismu, dokázat možnosti dalšího rozvoje kapitalistického zřízení. Odrazem těchto nerealných cílů jsou i vojenské doktríny velkých imperialistických států, zejména Spojených států amerických. Jejich doktrína, jež je podřízena ideji světové hegemonie, sleduje likvidaci nebo oslabení socialistické soustavy a boj proti národně osvobozenkému a revolučnímu hnutí ve světě.

Od skončení druhé světové války se plně projevil reakční, agresivní podstata vojenské doktríny amerického imperialismu. Přes tuto výraznou kontinuitu se její projevy mění v souladu s měnícím se poměrem sil ve světě (tzv. „hromadná odvěta“, „pružná reakce“, „realistické odstrašování“, „volba cílů“, nebo tzv. „Carterova doktrína“).

Z vojenskotechnického hlediska se opírá vojenská doktrína USA o nejnovější vědeckotechnické objevy a s tím spjatou militarizaci ekonomiky s cílem využít výsledků vědeckotechnické revoluce ve vojensství k dosažení převahy nad Sovětským svazem ve vojenské oblasti.

Samotní buržoazní teoretici, kteří hodnotí z pozic současnosti perspektivy a budoucnost amerického vojenskopolitického kursu, poukazují na neopodstatněnost mnoha jeho postulátů. Zejména ukazují na to, že vojenská politika Spojených států nebere v úvahu takové faktory současných mezinárodních vztahů, jako je uvolnění napětí, růst vlivu zemí vyvážejících ropu, inflace a možnost nové světové hospodářské krize. Doporučují vzít všechny tyto zvláštnosti v úvahu při tvorbě americké politiky a strategie v osmdesátých letech, zejména při uskutečňování „důležitých oprav“ strategie „realistického odstrašování“.

Reakční charakter vojenských doktrín imperialistických zemí vyplývá ze sociální povahy kapitalistického systému, který je odsouzen k nevyhnutelnému zániku, systému bez budoucnosti.

Od buržoazních vojenských doktrín se podstatně liší vojenská doktrína Sovětského svazu, a to svou sociální povahou, historickým posláním a charakteristickými rysy. „Naše doktrína,“ napsal A. A. Grečko, „je doktrínou mírumilovného socialistického státu, doktrína ozbrojené obrany socialistických vymožeností sovětského lidu, státních zájmů SSSR, zajištění příznivých vnějších podmínek k vybudování komunismu v naší zemi.“ (Grečko, A. A.: Ozbrojené síly Sovětského státu. Praha 1975, s. 239).

Sovětská vojenská doktrína v protikladu k doktrínám kapitalistických států je vědecká. Vědeckost je podmíněna tím, že její závěry se opírají o zákony dialektického a historického materialismu, o leninské učení o ozbrojené obraně socialistické vlasti, o zákony sovětské vojenské vědy. Sovětská vojenská doktrína má dynamický charakter, je reálná — odpovídá možnostem Sovětského svazu. Sovětská vojenská doktrína, zvláště její vojenská část se neustále vyvíjí — není neměnná, jednou provždy daná. Upřesňuje a rozvíjí se v závislosti na rozestavení politických sil ve světě, na politice uskutečňované státem, na stavu ekonomiky, zdokonalování prostředků vedení války a růstu bojových možností ozbrojených sil. Její třídní podstata však zůstává. V tom jsou její principy odlišné od vojenských doktrín kapitalistických států. V socialistickém státě je existence vojenské doktríny jevem vynuceným, důsledkem vojenského ohrožení imperialismem.

Vojenskou doktrínu vypracovává politické vedení za účasti nejvyšších vojenských orgánů. Ve vojenské doktríně jsou vyjádřeny názory na budoucí válku v nejobecnější podobě. Neobsahuje názory nižšího stupně obecnosti. Nevypovídá o zvláštnostech, v nichž by obecně bylo realizováno.

Nejobecnější závěry vojenské doktríny se promítají do strategie, operačního umění a taktiky, ale nacházejí své vyjádření a konkretizaci i ve vojenských řádech a předpisech. Strategie vychází z vojenské doktríny a opírá se o ekonomickou možnost země. Bezprostředně vyplývá z politiky státu a je jí podřízena. A. A. Grečko rozlišuje strategii vedení války vcelku, její hlavní linii, hlavní strategický cíl a strategii vedení války na strategických směrech ke splnění jednotlivých strategických cílů.

Mezi hlavním strategickým cílem války a strategií vedení války na strategických směrech existuje těsné dialektické spojení jako mezi celkem a jeho částmi. Toto spojení spočívá v tom, že dosahování obecného strategického cíle války se zpravidla zabezpečuje plněním jednotlivých strategických úkolů.

Operační umění je ve vztahu k taktice obecným, ve vztahu ke strategií zvláštním. Vychází ze strategie a je jí podřízeno. Je spojeno s řešením přípravy a vedení společných i jednotlivých operací. Taktika je podřízena operačnímu umění, strategii a vyplývá z nich. Zahrnuje teorii a praxi boje jednotek, útvarů a svazků. Strategie, operační umění i taktika vychází z prognóz rysů budoucí možné války, ale v odpovídající míře i ze zkušeností válek minulosti i současnosti.

Vojenská doktrína je konkretizována rovněž ve vojenských řádech a předpisech. Jejich obsah tvoří zobecnělé empirické a teoretické poznatky z minulých válek, ze současné mírové vojenské praxe i omezených válek a konfliktů současnosti. Tyto zkušenosti jsou přetvářeny v systém poznatků o způsobu vedení války. Vojenské řády a předpisy specifikují vojenskou doktrínu na konkrétně historické podmínky dané země a pro více či méně delší časový úsek. V současnosti výrazně ovlivňuje časový úsek platnosti a obměny vojenských řádů a předpisů vědeckotechnická revoluce ve vojenství a s ní spjaté změny ve způsobech vedení ozbrojeného zápasu, organizaci vojsk atd.

Vojenské řády a předpisy mají především normativní charakter. Obsahují stránku explanační a normativní. Stránka normativní je však dominující. Jevy a procesy ve vojenství se vyznačují neobyčejnou složitostí a dynamičností. Vojenské řády a předpisy proto nemohou obsahovat řešení konkrétních situací a ani je předvídat. V této souvislosti vystupuje do popředí význam tvůrčí činnosti velitelů, náčelníků, štábů — subjektů velení a řízení, kteří v daných konkrétních případech, vzhledem ke složitosti situace, na základě ustanovení řádů hledají nejvhodnější způsoby splnění úkolu. To se uskutečňuje pomocí rozkazů a nařízení velitelů a štábů, neboť ve válce, při vedení ozbrojeného zápasu se výrazněji než v jiných sociálních jevech projevuje dialektika objektivní skutečnosti, kdy rychleji než inde si vyměňují místa nutnost a nahodilost, jev s podstatou, možnost se skutečností, možnost reálná s možností abstraktní, možnost s nemožností atp.

Vojenskopolitické prognózování (jeho výsledky) má význam pro činnost Varšavské smlouvy, jejích jednotlivých orgánů, zejména nejvyššího orgánu — Politického poradního výboru. Na XXVI. sjezdu KSSS bylo hodnoceno, že: „Uplynulé období přesvědčivě ukázalo, jakou vlivnou a blahodárnou úlohu hraje nejen v evropských, ale i vůbec v celosvětových záležitostech činnost organizace Varšavské smlouvy a především jejího Politického poradního výboru.“ (XXVI. sjezd KSSS. Dokumenty a materiály. Praha 1981, s. 8.)

Varšavská smlouva je svým charakterem a posláním vojenskopolitická organizace. Je první obrannou organizací evropských socialistických zemí v dějinách. Z hlediska sociálního, politického a organizačního se kvalitativně liší od všech dosavadních vojenskopolitických koalic. Jako nástroj obrany socialismu vyjadřuje a hájí zájmy dělnické třídy a ostatních pracujících. Působí v souladu s Chartou OSN jako regionální organizace.

Varšavská smlouva jako vojenská a politická organizace plní základní funkce ve vojenské a politické oblasti. Jde o koordinaci úsilí členských zemí v oblasti vojenské i politické. Je zřejmé, že toto úsilí je ovlivňováno prognózami budoucí vojenskopolitické situace ve světě, rozvoje vojensství i prognózami budoucí možné války. Ve vojenské oblasti patří k základním úkolům zabezpečit vojenskou obranu výsledků socialistické revoluce v zemích socialistického společenství, hlavní revoluční vymoženosti mezinárodní dělnické třídy. Ve smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci ze 14. května 1955 se v článku 4 uvádí: „Dojde-li v Evropě k ozbrojenému útoku proti jednomu státu nebo několika státům zúčastněným na smlouvě ze strany kteréhokoli státu nebo skupin států, každý stát zúčastněný na smlouvě na základě práva na individuální nebo kolektivní sebeobranu, v soulase s článkem 51 Charty Organizace spojených národů poskytne státu nebo státům, které byly takto napadeny, okamžitou pomoc, individuálně i v dohodě s ostatními státy, zúčastněnými na smlouvě, a to všemi prostředky, které považuje za nutné, včetně použití ozbrojené síly.“ [Organizace

Varšavské smlouvy 1955—1980. Dokumenty a materiály. Naše vojsko — Svoboda. Praha 1980, s. 11.]

Základním úkolem armád Varšavské smlouvy tedy je přispívat bojovou a politickou připraveností k zabezpečení mírových podmínek pro socialistickou a komunistickou výstavbu socialistických zemí a tím i k zajištění míru a mezinárodní bezpečnosti. Kromě vzájemné pomoci zemí sdružených v této organizaci v případě agrese nepřátel socialismu a při ohrožení socialistických vymožeností, poskytovat rovněž adekvátními vojenskými prostředky pomoc pokrokovým revolučním silám sociálního i národního osvobození v případě ohrožení výsledků národních osvobozenecké revoluce. Z podstaty socialismu a z úkolů ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy vyplývá i jejich chápání úlohy vojenského faktoru v politice. Tato úloha byla a je determinována zájmy internacionální obrany socialismu, stupněm vojenských příprav imperialismu proti socialistickým zemím a existenci jaderných a raketových zbraní, zejména jejich strategickým dosahem a ničivými účinky.

Socialistické země chápou úlohu vojenského faktoru v politice z hlediska nejvlastnějších zájmů socialismu a míru. B. N. Ponomarev na mezinárodní teoretické konferenci o reálném socialismu v prosinci 1978 uvedl: „Síla v rukou imperialismu je zdrojem válečného nebezpečí. Síla v rukou socialismu se stala nástrojem k zajištění míru a k oslabení válečného nebezpečí. Tak tomu bylo v minulosti, tak je tomu i dnes.“ (Reálný socialismus a jeho mezinárodní význam. Praha 1979, s. 28.)

Na základě výsledků vojenskopolitických prognóz je potřebné v rámci organizace Varšavské smlouvy přijímat nezbytná opatření k upevňování její vojenské síly. V podmínkách, kdy mírumilovná zahraniční politika, ekonomická a vojenská síla zemí socialistického společenství jsou důležitými faktory stabilizace mezinárodní situace, je jakékoli oslabení obranyschopnosti Varšavské smlouvy nepřijatelné, neboť může vést k nežádoucím změnám na mezinárodním poli a k oslabení míru a socialismu.

K sociálně ekonomickým a politickým souvislostem vědeckotechnické revoluce ve vojenství

Všechny oblasti společenského života se rozvíjejí v dialektické jednotě evolučních a revolučních změn. Také vojenství je důležitou sférou sociální reality, již marxisticko-leninská strana a vlády socialistických zemí věnují značnou pozornost, neboť jednou ze zákonitostí socialistické revoluce je její obrana. Adekvátní úroveň rozvoje socialistického vojenství podmiňuje existenci vnějších sil, které ohrožují světový mír a bezpečnost těch národů, které si zvolily socialistickou cestu rozvoje a budují socialismus a komunismus.

Priorita vnějších hybných sil budování a rozvoje socialistického vojenství tvoří jeho principiální zvláštnost, která svědčí o humánní podstatě socialismu. Tato skutečnost však nikterak nezmenšuje ekonomické, vědeckotechnické a organizační náklady, které jsou potřebné ke spolehlivému zabezpečení internacionální obrany socialismu. Zdůraznil to i XVI. sjezd KSČ: „Mezi naše nejdůležitější úkoly patří upevňovat a zvyšovat obranyschopnost naší země. Budeme i nadále budovat Československou lidovou armádu jako nedílnou součást ozbrojených sil států Varšavské smlouvy. Nebudeme litovat sil a prostředků, aby naše armáda byla vysoce moderní armádou, bezmezně oddanou

straně a lidu, schopnou společně se Sovětskou armádou a armádami ostatních států Varšavské smlouvy uchránit mír a vymoženosti socialismu.“ (Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSČ. Praha, Svoboda 1981, s. 35.)

Jednou z cest všestranného zabezpečení internacionální obrany socialismu je cílevědomý rozvoj a využití výsledků vědeckotechnické revoluce ve vojenství.

Vědeckotechnická revoluce ve vojenství se rozvíjí současně ve vyspělých kapitalistických i socialistických zemích. Budeme-li proto zkoumat tyto procesy z vědeckotechnického hlediska, zjistíme, že mezi nimi neexistují výrazné rozdíly. To proto, že např. vojenská technika armád obou protikladných společenských systémů je založena na stejných principech poznání a využití objektivních přírodních zákonů. Jestliže se zkoumání a hodnocení vědeckotechnické revoluce ve vojenství redukuje na technické nebo vědecké změny, může se jevit jako politicky indiferentní proces. Taková forma nevědecké interpretace vědeckotechnické revoluce ve vojenství je vlastní určité skupině buržoazních ideologů, kteří ignorují tu skutečnost, že vědeckotechnický aspekt odhaluje pouze

jednu stránku vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Její komplexní analýza si nezbytně vyžaduje zkoumání sociálně ekonomických a politických souvislostí jejího rozvoje. Teprve tyto aspekty analýzy vědeckotechnické revoluce ve vojenství umožňují odhalit sociální příčiny a hybné síly vzniku a rozvoje vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Vědeckotechnická revoluce ve vojenství je totiž relativně samostatnou stránkou („součástí“) širšího celospolečenského procesu vědeckotechnické revoluce — a to je podsystémem společensko-ekonomické formace. Proto také sociální příčiny a hybné síly rozvoje vědeckotechnické revoluce ve vojenství jsou diametrálně odlišné v podmínkách kapitalismu a socialismu.

Vědeckotechnická revoluce ve vojenství je v podmínkách kapitalismu nerozlučně spjata s militarismem. Militarismus je však historicky starší než vědeckotechnická revoluce. Jeho hlubokou analýzu udělal již V. I. Lenin. Vědecky dokázal, že militarismus je bytostně spjatý s imperialismem, „... který se podle svých základních ekonomických vlastností vyznačuje značně malou mírou mírovosti a svobody milovnosti, značně velkým a všeobecným rozvojem militarismu.“ [V. I. Lenin: Spisy. Sv. 28. Praha 1954, s. 243.] Podstata im-

perialismu se nemění, naopak dochází k dalšímu prohlubování militarizace kapitalismu. Monopolistické kruhy nemají nejmenší zájem na omezení vojenských rozpočtů či zmírňování mezinárodního napětí. Způsobují to jejich ekonomické zájmy. Uvolňování napětí, procesy postupného odzbrojení a likvidace válečného nebezpečí ohrožují životy těchto monopolů i celého vojenskoprůmyslového komplexu. Dynamika soudobého vědeckotechnického pohybu ve vojenství objektivně těmto zbrojařským monopolům „nahrává“. Jedním z důsledků této dynamiky je rychlé morální zastarávání vojenské techniky. Pružná kompenzace tohoto morálního zastarávání si vyžaduje prvotní a bezprostřední využití (přesněji řečeno zneužití) vědeckotechnického poznání pro potřeby vojenství v zájmu kapitálu a imperialistické politiky.

Tendenci růstu té části vojenských výdajů, která je určena k financování vývoje a výroby nových typů vojenské techniky odhaluje i XXVI. sjezd KSSS. Současně zde upozorňuje na to, že „značná část těchto obrovských prostředků je určena na urychlení rozvoje nových druhů strategických jaderných zbraní“. [XXVI. sjezd KSSS. Praha 1981, s. 22.] Potvrzují to i údaje militarizace a zaměření výzkumu a vývoje v USA — viz **tabulku 1.**

Tabulka 1

**Rozdělení výdajů federální vlády USA na výzkum a vývoj podle resortů
v roce 1978-1979
(v miliónech dolarů)**

(Pramen: Science and Government Report. 1. 2. 1978)

Resort	1978		1979	
	celkem	z toho základní výzkum	celkem	z toho základní výzkum
Ministerstvo obrany	11 709	321	12 740	364
Ministerstvo energetiky	4 231	433	4 245	364
NASA	3 877	468	4 193	520
Ministerstvo zdravotnictví, výuky a blahobytu	3 137	864	3 258	992
Národní vědecký fond	753	688	829	755
.		.		
.		.		
Celkem	26 289	3 288	27 890	3 647

Tabulka 2

Vývoj výdajů na výzkum a vývoj vojenské techniky bundeswehru v letech 1975—1980
(v miliónech DM)

(Pramen: Wehrdienst. 801/1981. Bonn)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Výzkum	53,2	55,0	55,0	59,0	59,0	55,1
Institucionální výzkum	101,1	114,0	116,9	122,0	129,0	135,8
Nová technika	229,6	318,4	327,0	373,0	433,6	417,4
Pozemní vojsko	35,4	38,5	46,7	49,2	37,0	34,7
Letectvo	87,2	83,3	90,5	97,4	127,3	82,8
Námořnictvo	19,2	27,7	30,1	35,7	37,6	44,3
Elektrotechnika	38,2	50,5	39,7	54,8	96,3	105,5

Přitom je třeba vzít v úvahu, že tři rozhodující ministerstva a resorty — ministerstvo obrany, ministerstvo energetiky (do jehož kompetence patří i komise pro jadernou energii KAE) a NASA dostávají takto přes 75 % celkového rozpočtu federální vlády USA na výzkum a vývoj. Přitom se v dostupných materiálech uvádí, že výzkum těchto ministerstev je z 50 až 80 % strategicky orientován.

Rovněž zaměření vojenských výdajů imperialistických států na vývoj nové vojenské techniky je soustředěno do těch oblastí, v nichž je možné kvalitativní cestou jednostranně získat strategickou převahu. Potvrzuje to vývoj výdajů bundeswehru na výzkum a vývoj vojenské techniky za posledních šest let — viz **tabulku 2**.

Z uvedených údajů je patrné, že narůstá podíl institucionálního výzkumu. Je tomu tak zejména proto, že tento výzkum má již výrazně aplikovaný charakter. Jeho posláním je především vyvíjet nové generace zbraňových systémů.

Rovněž ve struktuře výdajů na výzkum prudce stoupá dotace těch odvětví, která jsou bezprostředně spojena s vývojem zbraní strategického určení a s vývojem kvalitativně nových druhů vojenské techniky, resp. s její modernizací. Proto také dochází během šestiletého časového rozmezí téměř k trojnásobnému vzrůstu výdajů na rozvoj elektrotechniky. Na nebezpečí a politické důsledky této cesty rozvoje vojenství poukázal XXVI. sjezd KSSS: „V rozvoji vojenské techniky se odehrávají rychlé a pronikavé změny. Vyvíjejí se kvalitativně nové druhy zbraní, především zbraní hromadného ničení. Jsou to takové druhy zbraní, které mohou jejich kontrolem a tedy i jejich dohodnutá omezení

mimořádně ztížit, ne-li vůbec znemožnit. Nová etapa horečného zbrojení poruší mezinárodní stabilitu a značně zvýší nebezpečí vzniku války.“ [XXVI. sjezd KSSS. Praha 1981, s. 27.]

Jak je zřejmé, nejen ekonomika imperialistických států je postižena rozsáhlou militarizací. Ta v podmínkách kapitalismu pronikavě zasahuje celou vědeckotechnickou revoluci a způsobuje zneužití jejích výsledků pro vojenskopolitické účely. Základní charakteristika imperialistického společenského systému podmiňuje totiž i jeho podsystémové složky. Podmiňuje tedy charakter, podstatu i celkové důsledky vědeckotechnické revoluce. Právě v tom spočívá základ jejích sociálně ekonomických, třídních a politických souvislostí.

Militarismus dnes přimyká vojenství k celému státnímu buržoaznímu mechanismu. Uvedená hlediska je proto nutné respektovat také při zkoumání vědeckotechnické revoluce ve vojenství, která se přímo či zprostředkovaně odráží ve všech oblastech společenského života, včetně vědeckých a technických výzkumů. Buržoazní teoretikové ve snaze zastít tuto skutečnost se uchylují k tvrzení, že prý vojensky stimulovaný výzkum má pozitivní vliv na vědeckotechnický rozvoj. Je sice pravda, že výsledky vojenského výzkumu je možné do určité míry aplikovat v civilní sféře. Avšak tyto možnosti využití jsou do značné míry omezené. Tak např. Rand Corporation uvádí, že asi 90—95 % objevů vojenského výzkumu může být bezprostředně využito jen při výrobě zbraní a pouze zbývající nepatrná část může být realizována i v běžné výrobě. Obdobně v r. 1973 zaregistrovala NASA celkem 378 patentů, z nichž pouze 16 % mělo naději na využití v civilní oblasti.

Úhrnný společenský produkt některých zemí v roce 1978
(v miliardách dolarů)

(Pramen: The Military Balance 1978/79, II SS London)

Tabulka 3

USA	2 106,6
EHS	1 955,0
Z toho: NSR	634,2
Francie	463,0
Velká Británie	302,0
Itálie	259,1
Holandsko	130,3
Belgie	97,6
Dánsko	55,3
Irsko	10,2
Lucembursko	3,3
SSSR	780,7

Nyní si můžeme dát odpověď na otázku, jakou úlohu má politika v rozvoji vědeckotechnické revoluce ve vojenském v kapitalistických státech. Jednou ze zvláštností imperialistické politiky je to, že v nejkoncentrovanější podobě odráží především ekonomické zájmy buržoazie a rozporuplnost současného třídně rozděleného světa. Politika diktuje tempo a směr vývoje vojenského v kapitalistických zemích s cílem zabezpečení ekonomických a politických zájmů buržoazie. Příčiny vědeckotechnické revoluce ve vojenském jsou proto spjaty s existencí imperialismu. Z toho vyplývá, že nehlubší a bezprostřední příčiny vědeckotechnické revoluce ve vojenském tkví v politice imperialistické buržoazie.

Vědeckotechnická revoluce ve vojenském plní v podmínkách kapitalismu dvojí úkol. Je pro monopoly prostředkem k získání obrovských zisků, které v civilní sféře nemají obdoby a zároveň politickým prostředkem nátlaku na socialistické země. Imperialismus se snaží vnést socialismu nové kolo závodů ve zbrojení s cílem vyčerpat jej nejdříve ekonomicky a potom zničit vojensky. Buržoazní vojenští teoretici

kově vycházejí z kalkulací, které uvádí **tabulka 3**.

Stoupenci závodů ve zbrojení se snaží zneužít prozatímní priority USA ve výši úhrnného společenského produktu k avanturistickému tvrzení, že za předpokladu donucení socialistických států k novému kolu zbrojení se jim podaří zastavit jejich dynamický vývoj a posléze je likvidovat vojensky. Na iluzornost této koncepce poukazuje i XXVI. sjezd KSSS: „Současná vojenskostrategická rovnováha mezi SSSR a USA a mezi Varšavskou smlouvou a NATO objektivně slouží zachování světového míru. Neusilovali jsme a neusilujeme o vojenskou převahu nad druhou stranou. To není naše politika. Ale zároveň nedovolíme nikomu, aby takovou převahu získal nad námi. Takové pokusy a taková snaha jednat s námi z pozice síly nemají naprosto žádné vyhlídky.“ (XXVI. sjezd KSSS, Praha, Svoboda 1981, s. 24.)

Marxisticko-leninská teorie neodmítá objektivní charakter a zákonitost rozvoje vědeckotechnické revoluce ve vojenském. Současně však odhaluje subjektivní sociálně politické faktory, které ovlivňují

její zaměření a dynamiku rozvoje. Politika imperialistických států předurčuje vědeckotechnické revoluci ve vojenství cíl upevnit hroutící se kapitalistický společenský systém i za „jakoukoli cenu“. Proto proces vědeckotechnické revoluce ve vojenství v podmínkách imperialismu vyplývá z podstaty tohoto společenského systému a vyjadřuje nejvládnější zájmy kapitálu. Monopolistické kruhy nemají ani nejmenší zájem na omezení vojenských rozpočtů či zmírňování mezinárodního napětí. Naopak růst vojenských výdajů nemá obdobu. V USA dosáhly 150 miliard dolarů ročně. Avšak americký vojenskoprůmyslový komplex neuspokojuje ani taková astronomická čísla a požaduje více. Také spojenci USA a NATO, i když někteří velmi neochotně, se na nátlak Washingtonu zavázali, že budou automaticky zvyšovat vojenské výdaje div ne do konce nynějšího století.

Z toho je zřejmá expanzionistická snaha USA jako hlavní imperialistické moci získat zpět ztracenou historickou iniciativu a rozhodujícím způsobem diktovat vývoj světových dějin. „Lékem“ k tomuto obratu má být zvýšení výdajů na zbrojení všech členských států NATO. Nežetelněji tuto skutečnost dokresluje **tabulka 4.**

Zvyšování vojenských výdajů spolu s procesem vědeckotechnické revoluce ve vojenství má být prostředkem k dosažení hegemonistických cílů imperialismu. Také militarizace celé vědeckotechnické revoluce je bezprostředním výrazem vojensko-politické snahy imperialismu blokovat a zvrátit proces uvolňování mezinárodního napětí a odzbrojení s cílem návratu ke studené válce a vojenské agresi vůči socialismu.

Socialistické státy musí proto sledovat dvojjediný úkol:

— všestranně rozvíjet proces vědeckotechnické revoluce ve vojenství jako významný faktor obrany socialismu a využívat všech svých předností v ekonomické, sociálně politické a ideově kulturní oblasti k zabezpečení internacionální obrany socialismu,

— ještě aktivněji bojovat za proces uvolňování mezinárodního napětí a prosazování zásad politiky mírového soužití mezi státy s rozdílným společenským zřízením.

Reálné události politického vývoje světa po 2. světové válce mnohokrát potvrdily, že mír byl v globálních poměrech zachován zejména díky obranné síle světového socialistického společenství. Po celou tu dobu (z hlediska našeho zájmu) stály na jedné straně zmlilitarizovaná věda a technika zavlčená do služeb imperialismu a na druhé straně věda a technika jako faktor upevňování obranyschopnosti socialismu — jako mírotvorný činitel. V této souvislosti je třeba upozornit na tu důležitou skutečnost, že příčiny vědeckotechnické revoluce ve vojenství v socialismu nevyplývají z podstaty tohoto společenského systému. Zákonitosti a objektivní tendence, které působí uvnitř socialismu, jsou dokonce proti vědeckotechnické revoluci ve vojenství. Ta odčerpává značné prostředky, které by našly uplatnění v jiných sférách společenského života. Že jde o částky nemalé, potvrzují i výdaje států Varšavské smlouvy na zbrojení, které podle západních pramenů představovaly za rok 1978 částku 79 816 milionů dolarů. (Viz World Armament and Disarmament Yearbook. SIPRI 1979 — London 1979, s. 36 — 39.)

**Vojenské výdaje hlavních států NATO
(v miliónech dolarů)**

Tabulka 4

(Pramen: Priloženije k žurnalu MEMO. 1980, č. 8, s. 17)

	1949	1978	1979	1980	1983
USA	13 503	105 150	114 500	141 000	(plán)
NSR	—	21 370	24 390		
Francie	1 370	15 230	18 780		
Velká Británie	2 181	14 090	17 570		
NATO celkem	18 700	179 890	200 690	225 000	300 000

Z porovnání výdajů států Varšavské smlouvy a NATO na zbrojení je patrné, jak hluboce pravdivá je teze XXVI. sjezdu KSSS, že jsme nikdy neusilovali a ani „neusilujeme o vojenskou převahu nad druhou stranou.“ (XXVI. sjezd KSSS, Praha, Svoboda 1981, s. 24.)

Navíc vědeckotechnická revoluce ve vojenství v socialismu odčerpává určitou část výrobních sil od uskutečnění hlavního cíle — vybudování materiálně technické základny komunismu a zvyšování životní úrovně lidu. Přesto je nutné proces vědeckotechnické revoluce ve vojenství řídit a cílevědomě usměrňovat. V boji socialismu proti imperialistické agresi jsou výdaje na vojenské zabezpečení naší obrany historickou nutností, protože jsou jednou z podmínek vítězství komunismu. Nesmíme zapomínat, jak upozorňuje zpráva XVI. sjezdu KSC, že budování a obrana socialismu a komunismu nemůže být chápána v úzkém národním rámci, a proto vše, co děláme pro blaho našeho lidu spojujeme zároveň s vědomím internacionální odpovědnosti. Proto je nezbytné všestranně přispívat ke zdokonalování a zvyšování síly Varšavské smlouvy k tomu, „...aby náš společenský vojenskopolitický svazek spolehlivě chránil socialistické

vymoženosti našich národů.“ (Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSC, Praha 1981, s. 7, 47.)

Vědeckotechnická revoluce ve vojenství v zemích socialistického společenství a především v SSSR významně posiluje pozice těch sil, které hájí mír na celém světě. V tomto smyslu je její úloha diametrálně odlišná oproti vědeckotechnické revoluci ve vojenství v kapitalistických státech. Vědeckotechnická revoluce ve vojenství má proto v socialismu jistou mírotvornou funkci. Také v socialismu je hybnou silou vědeckotechnické revoluce ve vojenství politika, avšak politika míru a boje za jeho zachování. U zrodu této politiky nestojí obecné příčiny vědeckotechnické revoluce ve vojenství, nýbrž objektivní zákonitosti obrany socialismu a míru. Smyslem využití výsledků soudobé vědy a techniky ve vojenství není snaha o převahu ve zbrojení, nýbrž koordinované úsilí socialistických zemí v čele se Sovětským svazem o trvalé prosazení procesu uvolňování i ve vojenské oblasti. Proto musí socialistické země vedle boje za postupné a úplné odzbrojení zaměřovat své úsilí na spolehlivé zabezpečení své obranyschopnosti. Významným činitelem ke splnění tohoto úkolu je rozvoj vědeckotechnické revoluce ve vojenství.

KOMPLEXNÍ PALEBNÉ NIČENÍ NEPŘÍTELE V SOUDOBÉ OPERACI

Jedním z důležitých úkolů přípravy velitelů a štábů, stanovených Rozkazem ministra národní obrany ČSSR na nový výcvikový rok, je zvládnutí otázek komplexního palebného ničení nepřítele v soudobých útočných a obranných operacích.

Problém komplexního palebného ničení nepřítele ne náhodou vyvstal právě v současné době. Je známo, že v pozemních vojskách NATO intenzivně probíhá přezbrojování novými dalekonosnými, vysoce pohyblivými palebnými prostředky. Například v perspektivní divizi armády USA (tzv. „divize 86“) se mají zvýšit palebné možnosti dělostřelectva a protitankových zbraní o 70 % a PVO o 60 %. Celková bojová hodnota divize se má v porovnání se současným stavem zvýšit o 80 %. Obdobný proces probíhá i v ostatních armádách NATO. Počítat s úspěchem v boji s takto moderně vyzbrojeným nepřítelem můžeme jen za předpokladu maximálního narušení jeho bojových sestav a snížení palebné síly už v období přípravy útoku a před přiblížením našich obrněných sledů k čáře dostřelu nepřátelských palebných prostředků, zvláště protitankových.

Neustále se zvyšuje i kvalita naší armády. Soudobý vševojskový velitel (počínaje od nejnižších taktických stupňů) má k dispozici různorodé palebné prostředky, které mu umožňují na daném směru, ve svém úseku nebo pásmu účinně ničit protistojícího nepřítele a úspěšně plnit stanovené bojové úkoly. Palebné možnosti dnešních svazů a svazků mnohonásobně převyšují palebné možnosti vojsk 2. světové války. Neustále je třeba počítat s možností použití jaderných zbraní jako hlavního prostředku ničení nepřítele, nesrovnatelně vzrostly palebné možnosti, přesnost a účinnost palby soudobého dělostřelectva a letectva. Velmi účinným prostředkem překvapivého palebného ničení objektů pozemního vojska, zvláště tankových uskupení nepřítele, jsou moderní bojové vrtulníky (palebné podpory).

Dosažení cílů operace a boje za těchto podmínek vyžaduje co nejefektivnější využití všech prostředků ničení. Předpokládá vysokou cílevědomost a přesnou koordinaci použití prostředků a paleb všeho druhu tak, aby zabezpečovaly současně ničení nepřítele na celou hloubku bojového úkolu a s tím i rychlý manévr a soustředění úsilí na směru hlavního úderu, na rozhodující cíle a objekty nepřítele v každé konkrétní situaci.

V operacích s použitím jaderných zbraní hlavním a rozhodujícím prostředkem ničení jaderných zbraní a uskupení vojsk protistojícího nepřítele budou hromadné jaderné úderý raketového vojska a letectva.

Ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení a uskupení vojsk se dokončuje opakovanými hromadnými a dále skupinovými i jednotlivými jadernými úderými na objekty a vojska, která nebyla zničena v prvním jaderném úderu, palebnými úderými všeho druhu a bojovou činností vlastních vojsk.

S ohledem na to, že nepřítel má možnost kdykoli použít jaderné zbraně, při zahájení války i v průběhu operací, musí být naše štáby a vojska neustále připravena k vedení jaderných úderů na nepřítele a k využití jejich účinků. Plánování jaderného ničení nepřítele tedy tvoří rozhodující součást plánování a přípravy operací.

V operacích s použitím pouze klasických zbraní, popř. i v jaderné válce v obdobích mezi hromadnými jadernými úderými, dále na směrech a v prostorech, kde se jaderné zbraně používají jen v omezeném rozsahu nebo se nepoužívají vůbec, hlavním způsobem ničení nepřítele budou palebné úderý všeho druhu.

Podstata palebného ničení nepřítele spočívá v komplexním palebném působení na jeho vojska a objekty prostředky různých druhů vojsk a speciálních vojsk s použitím raket tříštivotrhavých a munice s klasickou náloží a zápalnými látkami.

Palebné ničení zahrnuje úderý raketového vojska, dělostřelectva, letectva, palby tankového a motostřeleckého vojska. Mohou se na něm podílet rovněž vzdušné výsadky a dále jednotky a útvary ženijního a chemického vojska.

Cílem palebného ničení nepřítele je způsobit prostředkům jaderného napadení, palebným prostředkům a vojskům nepřítele takové ztráty, které by ho zbavily schopnosti klást organizovaný odpor, vedly by k výrazné změně poměru sil ve prospěch našich vojsk na rozhodujících směrech bojové činnosti a vytvářely by výhodné podmínky pro to, aby naše vojska mohla včas a s minimálními ztrátami splnit stanovené bojové úkoly.

Plánování palebného ničení rovněž je důležitou součástí plánování operace a je rozhodujícím předpokladem pro cílevědomé a organizované využití všech palebných prostředků ke splnění stanovených palebných úkolů v operaci.

V nejdůležitějších fázích operací s použitím klasických zbraní, např. v útočné operaci při průlomu nepřátelské obrany, zasazení druhého sledu nebo operačních manévrujících skupin frontu (armády), násilném přechodu vodního toku, odrážení protiúderu apod., v obranné operaci při odrážení útoku nepřítele, vedení protiúderu, přechodu do protiútoků aj. se organizuje **komplexní palebné ničení nepřítele**.

Komplexní palebné ničení nepřítele spočívá v přísně koordinovaném hromadném použití všech palebných prostředků ke zničení jaderných zbraní a vojsk nepřítele s požadovaným stupněm ničení ve stanoveném prostoru a vymezeném čase.

Zpravidla, v závislosti na charakteru bojové činnosti vojsk a způsobu plnění stanovených bojových úkolů, se komplexní palebné ničení nepřítele organizuje v několika obdobích. Např. při průlomu nepřátelské obrany může zahrnovat: palebné přikrytí přesunu vojsk na čáru rozvinutí k přechodu do útoku; palebnou přípravu útoku; palebnou podporu útoku (do hloubky brigád prvního sledu); palebný doprovod. Je zřejmé, že při přechodu do útoku z dotyku prvního období odpadá. Obdobně bude komplexní palebné ničení nepřítele organizováno i v dalších obdobích.

váno k nejdůležitějším úkolům obranné operace, např. při odrážení nepřátelského útoku, při vedení protiúderu apod.

Základem plánování jaderného a palebného ničení nepřítele v operaci je rozhodnutí velitele fronty (armády). Ten ve svém zámyslu zejména stanoví, které objekty a uskupení nepřítele v pásmu jeho činnosti jsou z hlediska splnění stanovených úkolů hlavní, určuje pořadí, stupeň a způsob jejich ničení (spotřebu, rozdělení úkolů mezi druhy vojsk, vyčleněné prostředky atd.).

Na tomto základě plánujeme jaderné a palebné ničení. Jeho cílem je stanovit kdy, jakými palebnými prostředky a s jakým úsilím budeme ničit jednotlivé cíle a objekty nepřítele v závislosti na jejich důležitosti, místě v bojové sestavě (s ohledem na palebný dosah našich zbraní), stupni odolnosti objektu a velikosti zaujímané plochy.

K tomu ve štábech vytváříme skupinu plánování jaderného a palebného ničení nepřítele. Práci skupiny řídí náčelník štábu, pracuje zde náčelník zpravodajské správy (oddělení), náčelník RVD, velitel frontového letectva, náčelník ženíjněho a chemického vojska, náčelník oddělení (skupiny) radioelektronického boje, popř. podle potřeby i další specialisté. Každý z nich na základě přesné znalosti situace a bojových možností svého druhu vojska navrhuje prostředky a způsob ničení jednotlivých cílů. Náčelník štábu koordinuje jejich práci a dbá na prostorové a časové sladění palebných úderů s bojovou činností vševojskových svazků a útvarů.

Jaderné ničení nepřítele plánujeme v samostatném dokumentu — plánu prvního jaderného úderu frontu (plánu účasti raketového vojska armády v prvním jaderném úderu frontu). Zpracování tohoto plánu se v našich štábech vžilo a je zvládnuto co do obsahu i formy.

Pokud jde o formu plánu palebného ničení v operaci a **plánu komplexního palebného ničení** v rozhodujících fázích operace, máme k dispozici možné vzory těchto plánů v textovém i grafickém provedení. Z hlediska pracnosti a času se zdá, že bude účelnější jít cestou zpracování textových plánů. Tyto odrážejí základní úkoly plněné v rámci palebného ničení nepřítele jednotlivými zúčastněnými prostředky, uspořádané podle úkolů operace, objektů ničení, prostoru a času vedení palebných úderů (v komplexním plánu palebného ničení — podle období palebného ničení nepřítele při plnění daného operačního úkolu).

Ve výjimečných případech, zvláště v průběhu operací vedených ve vysokém tempu a s rychlými neočekávanými zvraty situace, může dojít k tomu, že nebude vždy možné zplánovat podrobný plán komplexního palebného ničení k jednotlivým nově vznikajícím důležitým operačním úkolům. V tomto případě úderu a palebné úkoly plněné jednotlivými prostředky (frontovým letectvem, raketovým vojskem s použitím tříštivotrhavých raket, dělostřelectvem, vojskovým letectvem aj.) budou vyjádřeny přímo na mapách příslušných velitelů a náčelníků druhů vojsk a speciálních vojsk. O to větší pozornost však je při této variantě nutné věnovat rozdělení cílů jednotlivým palebným prostředkům a koordinaci úderů a paleb z hlediska prostoru, času a bojové činnosti motostřeleckých a tankových svazků. Takový způsob organizace palebného ničení klade značné nároky a požadavky na činnost velitelů a štábů při organizaci součinnosti. Projeví se to zejména při práci v terénu, kdy sladění použití všech prostředků palebného ničení musí zabezpečit ničení a umlčování nepřítele v požadovaném rozsahu.

Základními stupni plánování jaderného ničení a účasti v něm jsou štáb fronty a armády. Totéž platí i o plánování úderů raketového vojska vedených s použitím tříštivotrhavých hlavic a letectva a o rámcovém plánování použití ostatních palebných prostředků. Konkrétní podrobné plánování palebných úderů dělostřelectva na základě úkolů stanovených nadřazeným stupněm velení (s určením objektů ničení, prostředků vyčleněných k jejich ničení, úsilí, doby vedení palebných úderů a spotřeby munice) probíhá na stupni svazku a dělostřelecké skupiny (v letectvu to bude u leteckých svazků a útvarů).

Plány jaderného a palebného ničení se realizují v průběhu operace a neustále se upřesňují v závislosti na vývoji a změnách situace tak, aby byla zabezpečena nepřetržitá účinná palebná podpora bojujících vojsk ve všech fázích operace a při všech druzích bojové činnosti. Zvláštní pozornost přitom vyžaduje zabezpečení palebné podpory operačních manévrujících skupin a vzdušných výsadek, které působí v hloubce operační sestavy nepřítel.

Organizace efektivního palebného ničení nepřítel není nijak novým požadavkem. Jeho význam a vliv na úspěšný průběh operací potvrzují zkušenosti všech předchozích válek, zvláště pak zkušenosti Sovětské armády, získané ve Velké vlastenecké válce. Vrchní velení Sovětské armády už před válkou a v celém jejím průběhu věnovalo vysokou pozornost zabezpečení vojsk potřebným množstvím bojových letounů, děl a minometů všech ráží a municí. V závislosti na možnostech evakuovaných a nově vybudovaných průmyslových kapacit postupně rostly dodávky hlavních druhů výzbroje vojskům. To umožňovalo (na základě získaných bojových zkušeností) postupně zvyšovat na směrech hlavního úsilí hustoty palebných prostředků na 1 km fronty (u dělostřelectva např. z původních 40—50 hlavních na 1 km úseku průlomu při bitvě u Moskvy až na 250—280 a dokonce 375 hlavních na 1 km úseku průlomu v bitvě o Berlín).

Nepřetržitě rostla hloubka a zdokonalovaly se metody palebného ničení nepřítel. Postupné zvyšování přísunu dělostřelecké munice dovozovalo přecházet od méně náročných způsobů palebné přípravy a podpory vojsk (krátký palebný přepad, postupné soustředění palby) k účinnějším způsobům s využitím hromadných palebných úderů a jednoduchého nebo dvojitého palebného valu.

O tom, že Sovětská armáda tvůrčím způsobem navazuje na zkušenosti získané v minulé válce, svědčí na jedné straně neustálá péče o vyzbrojení vojsk nejmodernějšími, vysoce účinnými dalekonosnými palebnými prostředky, na druhé straně nepřetržitě zdokonalování způsobů a metod jejich bojového použití. Jak ukazují cvičení Sovětské armády v posledních letech, přísně koordinované údery soudobého frontového a vojskového letectva, raketového vojska s použitím tříštivotrhavých hlavic, hromadné a soustředěné palby dělostřelectva všeho druhu, palebná podpora metodou palebného pásma buď před čela útočících vojsk, nebo se vzdušnými výbuchy přímo nad obrněnými bojovými sestavami — to všechno ve spojení s palbou a manévrem samotných vojsk vytváří podmínky pro efektivní ničení nepřítel do celé hloubky jeho bojové sestavy a splnění stanovených cílů operací v nejkratší době.

I v naší armádě budeme neustále usilovat o tvůrčí osvojení a další rozvíjení způsobů a metod palebného zabezpečení bojové činnosti vojsk, trvale prohlubovat mistrovství velitelů a štábů v plánování a organizaci paleb a vojáků v ovládnutí a dovedném využívání svěřené techniky při plnění bojových úkolů.

KOMPLEXNÍ PALEBNÉ NIČENÍ A PROTIÚDER JAKO VÝRAZNÉ PROJEVY AKTIVITY V OBRANNÉ OPERACI

Základní předpoklady pro aktivní vedení obranné operace vytváříme již při její přípravě. Mezi hlavní předpoklady aktivity obrany patří především stanovení takového **uspořádání obrany**, které dává podmínky pro co nejefektivnější **využití bojových možností vojsk, střeleckotechnických vlastností zbraní, možností techniky a terénu**. K dosažení vysoké aktivity musí uspořádání obrany zabezpečovat rozhodné použití sil a prostředků, překvapivé vedení bojové činnosti, narůstání odporu na směrech útoku nepřítele, nepřetržitě a překvapivé vedení jaderných a ostatních palebných úderů na nepřítele a využití jejich účinků. Vysoká **aktivita v obraně** je založena na možnosti vést překvapivé ničivé **jaderné údery, údery letectva, hromadné palby dělostřelectva a ostatních prostředků**, uskutečnit rozsáhlý a rychlý **manévr palbou** i palebnými prostředky k vedení mohutných úderů na hlavní uskupení nepřítele a uskutečnit **manévr silami i prostředky** podél fronty i z hloubky k zesílení obrany na rozhodujících směrech i k vedení protiztečí a protiúderů k dokončení zničení hlavních uskupení nepřítele, která utrpěla ztráty jadernými i ostatními palebnými údery. V obraně se tak **aktivita** nejvýrazněji projevuje ve **způsobu ničení** nepřítele, zejména v **uspořádání pásma obrany, systému palby a zátarasů**, ve způsobu a formě i metodě **vedení jaderných a palebných úderů** a ve způsobu i formě **manévru silami a prostředky** na všech stupních, který se projevuje především ve **vedení protiúderu**.

Nedostatek sil a prostředků v obraně vede k použití prostředků co nejefektivněji a sladěně soustřeďovat je k plnění rozhodujících úkolů a na nezbytně nutnou dobu. Proto stanovení způsobu ničení hlavního uskupení nepřítele, zmaření jeho útoku a sladění činnosti sil a prostředků, které se na něm mají podílet, je **nejdůležitější otázkou zámyslu** vedení obranné operace.

Soudobé prostředky ničení mohou zasazovat nepříteli mohutné ničivé údery do velké hloubky. Jaderné a palebné ničení proto v soudobých podmínkách přerostlo taktický rámec a nabylo **operačního významu**. Jeho základním cílem

je vybojovat jadernou a palebnou převahu nad nepřítelem. V operacích pozemních vojsk se stalo spolu s úderem vševojskových svazků **základním prvkem** k dosažení cílů operace. Z těchto důvodů je jeho organizace základní povinností **vševojskového velitele**.

Jaderné ničení v obranné operaci záleží ve vedení prvního a dalších jaderných úderů raketových vojsk a letectva s cílem způsobit nepříteli rozhodující ztráty a zmařit nebo odrazit jeho útok. Cílevědomé řešení způsobu jaderného ničení nepřítele a včasná příprava jaderných úderů i jejich použití je jedním ze základních prvků, na nichž záleží dosažení cíle obranné operace a vytvoření podmínek pro přechod do útoku.

Palebné ničení spočívá v současném i postupném vedení palebných úderů klasickými prostředky ničení sladěnými se systémem zátarasů, činností sil a prostředků zabezpečení bojové činnosti, zejména prostředků průzkumu a REB a organizovaných v závislosti na jaderných úderech, s cílem zničit nebo umlčet prostředky jaderného napadení, letectvo, dělostřelectvo a protitankové prostředky, místa velení, objekty PVO, živou sílu a bojovou techniku především tankových uskupení nepřítele, odrazit jeho útok nebo mu způsobit rozhodující ztráty. Vytvořit tak podmínky pro dokončení jeho ničení protiztečemi, protiúderem, popř. přechodem vojsk do útoku.

Jaderné a komplexní palebné ničení nepřítele v obranné operaci armády v závislosti na podmínkách může **zahrnovat období** ničení nepřítele v prostorech soustředění, za přesunu a ve výchozích prostorech k útoku, za rozvíjení a odrážení jeho zteče, za boje k udržení hlavního a dalších pásem obrany i v prostoru mezi nimi, při podpoře protiúderu a protipřípravu, pokud jí bude možno organizovat.

Celková převaha nepřítele, značný počet objektů v jeho sestavě i různé jejich charakter, to vše ovlivňuje volbu druhu i způsobu použití prostředků ničení. Na ničení nepřítele se podílí značné **množství různorodých prostředků**, které se navzájem značně odlišují svými možnostmi i způsobem použití. Musíme pečlivě **rozdělit cíle** podle jejich důležitosti a charakteru **prostředkům ničení** podle jejich možností tak, abychom zabezpečili **spolehlivé ničení nebo umlčení nepřátelských objektů při minimální potřebě** vlastních prostředků. Účinné využití prostředků ničení není možné bez jejich **všestranného zabezpečení**. To předpokládá cílevědomé a koordinované zasazení a využití především prostředků průzkumu všeho druhu, meteorologického, topograficko-geodetického, týlového a technického zabezpečení. Ke zmaření útoku nepřítele zabezpečíme narůstání úsilí prostředků ničení i možnost jejich soustředěného použití v rozhodujících momentech operace. Toho dosáhneme jen zabezpečením spolehlivého velení a pečlivým sladěním činnosti všech prostředků, které se podílejí na ničení nepřítele. To vše zdůrazňuje potřebu **centralizace řízení** prostředků jaderného a palebného ničení i prostředků zabezpečení podle jednotného zámyslu ničení nepřítele v **jednotném komplexním systému úderů, paleb, zátarasů i činnosti sil a prostředků zabezpečení**.

Nejkonkrétněji a uceleně se systém paleb organizuje **na stupni divize**. Velitel divize může organizovat **systém paleb úzce spjatý s bojovou činností** vojsk, systémem zátarasů a podmínkami terénu. Způsob uspořádání systému paleb divize v zásadě určuje velitel frontu a armády v zámyslu na způsob ničení nepřítele. Velitel frontu ovlivňuje způsob ničení nepřítele především rozdělením a přidělením jaderných úderů, úsilí letectva, posilových prostředků armádám a vytvořením uskupení pozemních vojsk. Přímo organizuje nej-

důležitější opatření k ničení hlavního uskupení nepřítele, kterými jsou především 1. jaderný úder frontu, skupinové jaderné údery a hromadné údery dělostřelectva a letectva na důležitá uskupení pozemních vojsk, prostředky jaderného napadení a letectva nepřítele a protipříprava.

Základním stupněm velení, který je rozhodující pro **organizaci systému paleb** v celém rozsahu, je **stupeň armády**. Velitel armády má všechny základní prostředky k ničení nepřítele. Rozhoduje o vytvoření uskupení vojsk, rozdělení prostředků a stanoví úkoly vojskům. Přímou rozhoduje o konkrétním použití nejúčinnějších prostředků. Stupeň armády je tak i **základním stupněm organizace jaderného a komplexního palebného ničení** nepřítele. Na stupni armády je třeba stanovit zásady využití prostředků ničení, jejich činnost koordinovat a organizovat všestranné zabezpečení jejich činnosti. Z toho důvodu je také nutné zabezpečit **centralizované řízení** ze stupně armády až do jednotlivých základních prvků systému paleb, do odpalovacího zařízení taktických i operačně taktických raket, do kterékoli skupiny letectva, která podporuje bojovou činnost vojsk armády, dělostřelecké skupiny, palebného útvaru vojska PVO a základních prvků sestavy divize.

Jaderného a komplexního palebného ničení nepřítele se **zúčastní** raketové vojsko, letectvo, bojové vrtulníky, dělostřelectvo a protitankové prostředky, vojsko protivzdušné obrany, motostřelecké a tankové jednotky palbou svých zbraní, ženijní vojsko zřízením a manévrem zátarasy, prostředky radioelektronického boje a prostředky zabezpečení. Důsledně sladit vzájemnou činnost všech těchto prostředků podle jednotného zámyslu není prakticky možné bez vyjádření způsobu jejich použití v jednotném dokumentu.

Zkušenosti ze cvičení prokazují, že k vytvoření podmínek pro optimální použití všech těchto prostředků a sladění jejich činnosti je účelné zpracovat **grafikon jaderného a komplexního palebného ničení nepřítele**. Jeho výhoda spočívá v tom, že v něm můžeme vyjádřit **časově, podle úkolů a orientačně i prostorově způsob ničení** nepřátelského uskupení, účast prostředků na něm i hlavní opatření jeho zabezpečení.

V tomto grafikonu je účelné vyjádřit schéma předpokládaného **vývoje situace** nepřítele i vlastních vojsk. V návaznosti na předpokládaném vývoji situace vyznačit v samostatných řádcích **úkoly** prostředků **průzkumu, letectva, úkoly vojsk** po prvcích operační sestavy, úkoly **prostředků REB a týlu**. V grafikonu se vyznačuje **časová osa i vzdálenosti**. V doplňkových údajích se vyjádří **rozdělení jaderných náplní, úsilí letectva a spotřeba munice** podle úkolů, uvedou se **signály** a podle potřeby další důležité údaje.

Takto zpracovaný grafikon umožňuje dát **ucelený názorný přehled** o využití prostředků a je vhodným **podkladem pro sladění jejich činnosti**. V grafikonu nemůžeme ale vyznačit např. konkrétní plánované prostory ničení nepřítele, prostory rozmístění vlastních prostředků, plánovaný manévr a vyjádřit opatření jaderného a komplexního palebného ničení nepřítele **na všech směrech a na celou dobu trvání operace**. Proto je vhodné zpracovat grafikon **pro každý důležitý směr a důležitá období operace zvlášť**.

Grafikon nemůže být samostatným řídicím dokumentem nebo základní řídicí dokumenty nahrazovat. Jeho účelem je **komplexně vyjádřit opatření k ničení nepřátelského uskupení a zabezpečení tohoto ničení**, dát přehled o způsobu a době využití vlastních prostředků i podklad pro sladění jejich činnosti. Proto jako **vnitřní dokument** je doplňkovou **přílohou ke grafickému rozhodnutí** velitele, popř. plánu obranné operace. Grafikon se zpravidla připravuje postupně.

Ve své základní podobě se zpracuje po rozhodnutí velitele a doplní o výsledky organizace součinnosti. Základní opatření jaderného a komplexního palebného ničení nepřítelů je účelné graficky vyjádřit již v období přípravy rozhodnutí velitele tak, aby velitel měl možnost na názorném dokumentu posoudit účelnost zamýšlených jaderných a palebných úderů a též nutná opatření součinnosti.

Grafikon zpracuje skupina plánování jaderného ničení nepřítelů. Jen ta může včas a komplexně shromáždit podklady pro rozhodnutí velitele o způsobu využití prostředků a konkrétní způsob jejich použití vyjádřit v grafikonu.

Protiúder — důležitý projev aktivity v obraně

Vedle jaderných úderů a aktivního použití prostředků palebného ničení nepřítelů patří mezi **nejdůležitější projevy aktivity a prostředky dosažení odolnosti** obrany především **protizteče a protiúder**. Zkušenosti sovětských vojsk z operací Velké vlastenecké války ukazují, že nebylo vždy účelné za každou cenu usilovat o vedení protizteče v taktické hloubce, na směru a v době, kdy bojeschopnost nepřátelského uskupení nebyla narušena, jeho sestava byla kompaktní a nebyla narušena součinnost mezi útočícími vojsky a prostředky palebné podpory. Taková snaha o aktivitu za každou cenu vedla spíše k neúměrným ztrátám, někdy až ke ztrátě odolnosti obrany. Naproti tomu protiúder rozhodoval o odolnosti obrany. V případech, kdy nebylo možné uskutečnit protiúder, nepodařilo se zpravidla ani dosáhnout cíle obrany.

Cílem protiúderu je zpravidla dokončit zničení hlavního uskupení nepřítelů, kterému se podařilo vklínit do obrany, obnovit celistvost obrany a v některých případech v závislosti na situaci vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Důležitým předpokladem pro dosažení tohoto cíle je včasné vytvoření protiúderného uskupení k **vytvoření převahy** nad nepřítelům na směru protiúderu, **využití jaderných úderů**, úderů letectva a paleb dělostřelectva, **palebná podpora** protiúderu a volba **doby vedení** protiúderu. Často diskutovanou otázkou je doba zahájení protiúderu. Tuto dobu nechápu jenom jako zvolený astronomický čas, který je výsledkem propočtu doby střetnutí na základě rychlosti útoku nepřítelů a doby potřebné pro organizaci protiúderu a přesunu vojsk protiúderného uskupení na čáru rozvinutí (jak se někdy tento problém zjednodušuje). Při stanovení doby zahájení protiúderu vycházíme především z ujasnění dosavadního způsobu plnění stanoveného úkolu, zhodnocení situace a možného vývoje. Protiúder je účelné zahájit tehdy, kdy dosud **nebyla narušena celistvost** obranné operační sestavy a souvislost obranného pásma, nepřítel se **nepodařilo vklínit** do obrany **jen v části** obranného pásma, jeho hlavní síly byly **zeslabeny, zavázány do boje**, jejich **útok je zpomalen a zastavován** a kdy nepřítel nemá volné silné zálohy, nebo jeho **silné zálohy jsou zdrženy** v hloubce, odděleny od hlavního uskupení a nemohou být v součinnosti s hlavními silami zasazenými proti protiúdernému uskupení.

Při **rozhodnutí** o zahájení protiúderu velitel armády v závislosti na závěrech z ujasnění způsobu dalšího plnění úkolu a vzhledem k situaci určí změny proti předem předpokládanému způsobu vedení protiúderu a stanoví **cíl a směr protiúderu**; cíle, dobu a způsob **vedení jaderných úderů** raketového vojska a letectva a **cíle pro ostatní palebné údery**; **složení a uskupení** vojsk pro protiúder; **směry útoku a úkoly svazků**, které se zúčastní protiúderu, a úkoly

ostatních prvků operační sestavy i ostatních sil a prostředků zabezpečujících protiúder; **způsob podpory** letectvem a dělostřelectvem; **dobu pohotovosti** zahájení protiúderu a **organizace velení**.

Úkoly se vojskům určují **na celou hloubku** protiúderu. Současně s vyhlášením rozhodnutí je vhodné **upřesnit součinnost** mezi vojsky. Vždy, kdykoli to podmínky dovolí, bude účelné, aby velitel armády organizoval součinnost v pásmu protiúderu za účasti velitelů nebo představitelů vojsk. Organizovat součinnost může na předsunutém místě velení armády nebo na velitelském stanovišti divize v dotyku na směru protiúderu a podle situace i v terénu na čáře rozvinutí.

Armádní protiúder můžeme vést **do boku a týlu** hlavních sil nepřátelského úderného uskupení, nebo jako **čelní úder**.

Protiúder do boku a týlu využívá slabého místa v sestavě úderného uskupení nepřítele. Úderem na poměrně slabé síly nepřítele, které zabezpečují boky jeho hlavního uskupení, můžeme využít překvapení, dosáhnout vysokého tempa postupu již při zahájení protiúderu, v krátké době využít účinků jaderných úderů, úderů letectva a paleb dělostřelectva, rychle a na nejkratším směru vyjít do týlu hlavního uskupení nepřítele, obklíčit je a obnovit celistvost obrany. Nevýhoda takto vedeného protiúderu vyplývá především z toho, že k vytvoření protiúderného uskupení musí být uskutečněn poměrně složitý manévř spojený s přesunem vojsk na větší vzdálenost a vyžaduje poměrně mnoho času. Často musí přesun hlavních sil protiúderného uskupení jít po značnou dobu podél fronty a v dostřelu většiny nepřátelského dělostřelectva.

Armádní protiúder do boku a týlu nepřátelského úderného uskupení můžeme vést **na jednom směru** nebo **na dvou sbíhavých směrech**. Volba jednoho nebo druhého způsobu závisí na počtu sil a prostředků, na síle, uskupení a situaci nepřítele, terénu i čase, který máme pro manévř k vytvoření protiúderného uskupení. Bude-li to situace divizí prvního sledu umožňovat, bude výhodné, aby na vstřicném směru k armádnímu protiúderu byla vedena protizteč divize v dotyku. Bude-li protiúder veden na dvou sbíhavých směrech nebo současně se vstřicnou divizní protiztečí, bude nutné, aby velitel armády přesně koordinoval činnost vojsk na obou směrech. Výhoda vedení protiúderu na vstřicných směrech záleží především v tom, že přinutí nepřítele rozdělit síly a zbavuje ho volnosti manévru. Snaha vést protiúder na sbíhavých směrech **nesmí vést k roztržení sil** na úkor vytvoření silného protiúderného uskupení.

Čelní úder volíme zejména tehdy, má-li armáda možnost jadernými údery a údery ostatních prostředků rozbít hlavní síly nepřítele na čele jeho úderného uskupení, a za podmínek, kdy nebude dostatek času k vedení manévru do boku a týlu hlavních sil nepřítele. Čelní protiúder vede k rozdělení hlavních sil úderného uskupení nepřítele, umožňuje ničit je po částech, vyhnout se jejich obklíčování a zdlouhavému ničení.

Základním předpokladem úspěšného vedení protiúderu je organizace jeho **palebné podpory** s cílem zničit na požadovanou dobu nejdůležitější objekty v sestavě nepřítele, vybojovat jadernou a palebnou nadvládu na směru protiúderu, vyřadit z boje nebo narušit bojeschopnost vojsk hlavního uskupení nepřítele, narušit jeho systém palby, protitankové a protivzdušné obrany a velení. K plnění těchto úkolů je nutné vydělit potřebný počet jaderných úderů, úsilí letectva, nutné množství dělostřelectva a munice.

Potřeba jaderných náplní k ničení nepřítele pro vytvoření podmínek k dokončení zničení jeho hlavního uskupení vojsky protiúderného uskupení závisí na síle a složení úderného uskupení nepřítele, jeho bojeschopnosti i množství, bojeschopnosti a situaci vlastních sil a prostředků. Způsob (i počet) použití jaderných zbraní i ostatních palebných prostředků bude v každém konkrétním případě různý a nemůže podléhat šabloně. Propočty potřeby ničení nepřátelských objektů a možnosti jejich ničení jadernými zbraněmi musí připravit skupina pro plánování použití jaderných zbraní jako podklad pro návrh náčelníka štábu.

Způsob propočtu potřebného počtu **jaderných úderů** k vytvoření podmínek ke zničení nepřátelského úderného uskupení protiúderem můžeme orientačně ukázat na praktickém příkladu.

Předpokládáme např., že do obranného pásma vševojskové armády se vklíní úderné uskupení nepřítele v síle tří divízi v sestavě jednoho armádního sboru. Nepřátelské divize, které při zahájení útoku byly plně bojeschopné, utrpěly v průměru 8–10 % ztrát při boji o hlavní pásmo obrany. Proti údernému uskupení se brání dvě motostřelecké divize, které v průměru utrpěly až 20 % ztráty, protiúder bude vést tanková divize, která má 10 % ztráty, v sestavě protiúderného uskupení může být zasazena většina armádního i posilového dělostřelectva. Za takových podmínek může nepřítel v závislosti na typu divízi dosahovat převahu v tancích asi 1,2 : 1, v protitankových prostředcích dvojnásobnou, v počtu dělostřeleckých hlavních může být poměr sil vyrovnán. Aby v tomto případě byly vytvořeny podmínky pro dokončení zničení nepřátelského uskupení protiúderem, je nutné způsobit nepříteli v prostoru vltomu takové ztráty, aby celkový poměr sil byl alespoň vyrovnán a na směr protiúderu bylo možné vytvořit asi trojnásobnou převahu v hlavních druhích zbraní. To vyžaduje způsobit údernému uskupení asi 25 % ztráty. Toho je možné dosáhnout tak, že jadernými údery budou jedné divízi nepřítele způsobeny asi 50 % ztráty a bude tak vyřazena z boje, dalším divízi 10–20 % ztráty. Jestliže budou k dispozici jaderné náplně vhodné mohutnosti, je možné orientačně kalkulovat s potřebou jednoho jaderného úderu na vyřazení jedné základní bojové jednotky, tím v závislosti na typu způsobit divízi asi 4,5 až 5,8 % ztráty. K dosažení požadovaných ztrát je třeba divizím nepřátelského úderného uskupení vyřadit asi 15–17 základních bojových jednotek. Dalších 5–6 jaderných úderů je nutné použít k ničení přibližně tří čet RS Lance, jednoho místa velení armádního sboru a roty bitevních vrtulníků na letišti. Na přípravu a vedení armádního protiúderu je tak potřeba vydělit přibližně 20–23 jaderných úderů. Při nedostatku jaderných náplní nebo v případě, kdy uskupení nepřítele bude silnější, bude nutné získat čas pro uskutečnění manévru k vytvoření silnějšího protiúderného uskupení a k organizaci palebného ničení nepřítele s využitím palby co největšího počtu prostředků.

Palebná podpora protiúderu se zahajuje **přikrytím přibližování a rozvinování protiúderného uskupení**. Jeho trvání záleží na čase nutném pro vytvoření protiúderného uskupení na čáře zasazení. Palebné přikrytí přibližování a rozvinování vojsk protiúderného uskupení je výhodné **zahájit překvapivými jadernými údery a palebnými přepady dělostřelectva** ke zničení a umlčení prostředků jaderného napadení, míst velení, baterií PVO, prostředků radio-technického průzkumu a REB, letectva na letištích a dělostřelectva nepřítele. Současně zahájit i **systematické rušení** nejdůležitějších rádiových a radioreléových spojů i ostatních radioelektronických systémů nepřítele. V dalším je vý-

hodné pokračovat v ničení a umlčování týchž objektů údery letectva a vrtníků palebné podpory.

Palebná příprava protiúderu musí zabezpečit především zničení a umlčení nově zjištěných prostředků jaderného napadení, míst velení, dělostřelectva, protitankových prostředků, prostředků radiotechnického průzkumu a navedení letectva a praporů prvního sledu nepřitele. V případě, kdy nepřátelské uskupení utrpělo značné ztráty nebo protiúder je veden do mezery proti značně slabšímu nepříteli, může být uskutečněn jeden mohutný dělostřelecký pře-pad nebo krátká dělostřelecká příprava v trvání 15—20 minut. Jestliže uskupení nepřitele na směr protiúderu bude ještě silné, bude účelné v součinnosti s letectvem organizovat palebnou přípravu v trvání 30—40 minut se spotřebou dělostřelecké munice 0,5—0,8 pp.

Palebné přípravy se zúčastňují přímou střelbou i palebné prostředky vojsk v dotyku a přicházejícího protiúderného uskupení s cílem zničit a umlčet opěrné body a protitankové prostředky nepřitele při čáře dotyku a vytvořit tak podmínky pro úspěšnou rychlou zteč nepřátelských ohnisek odporu prvního sledu. Velmi účinným prostředkem ničení těchto cílů jsou i bojové vrtníky (palebné podpory), které je účelné v období palebné přípravy použít soustředěně.

Palebná podpora protiúderu se uskutečňuje palbou dělostřelectva a údery letectva k ničení a umlčení oživlých a nově zjištěných ohnisek odporu a palebných prostředků nepřitele. Těžiště palebné podpory položíme k ničení a umlčování opěrných bodů a palebných prostředků, zejména protitankových zbraní a dělostřelectva nepřitele na takovou vzdálenost od prvního sledu vojsk protiúderného uskupení, kdy nemohou účinně vést palbu proti jeho postupu a jsou dosud mimo účinný dostřel jeho prostředků pro přímou střelbu. Takovým způsobem můžeme **předstihnout nepřitele** ve vedení účinné palby a dosáhnout vysokého tempa útoku vojsk protiúderného uskupení. Nejúčinnějšími metodami a formami palby s největší intenzitou se palebná podpora vede zpravidla do hloubky bojových sestav nepřátelských praporů prvního sledu. Ke spolehlivému ničení a umlčení nepřátelských ohnisek odporu a palebných prostředků při palebné podpoře protiúderu je třeba vytvořit **hustotu alespoň 50—60 děl** a raketometů na 1 km fronty protiúderu. Tato hustota může být nižší za předpokladu, že nepřítel na směr protiúderu utrpěl ztráty a je značně slabší.

Aby byl **počáteční úder** vojsk protiúderného uskupení co nejmohutnější, je výhodné uskupit jejich **sestavu do jednoho sledu**. Vytvořit tak podmínky pro využití co největšího počtu palebných prostředků v prvním sledu. **Narůstání úsilí** v průběhu protiúderu se tak dosahuje vedením dalších jaderných úderů, úderů letectva, soustředováním paleb dělostřelectva a zejména připojením k protiúderu těch sil, které byly protiúderem uvolněny, manévrem a zasazením sil a prostředků z jiných úseků obranného pásma armády i zasazením záloh divízií protiúderného uskupení.

Závěrem chci zdůraznit, že vysoká aktivita obrany a rozvoj způsobů i forem ničení nepřitele jsou vedle úpornosti základním předpokladem odolnosti sou-dobé obrany.

KOMPLEXNÍ PALEBNÉ NIČENÍ

A RADIOELEKTRONICKÝ BOJ

Soudobé radioelektronické prostředky významným způsobem ovlivňují bojové možnosti vojsk a efektivnost jednotlivých druhů zbraní. Do výzbroje se zavádějí zbraně, jejichž radioelektronické systémy navedení zabezpečují zasažení cíle prvním výstřelem. Kvalita radioelektronické výzbroje podstatným způsobem ovlivňuje poměr sil, klade nové požadavky na vedení operací, bojové činnosti a na jejich zabezpečení.

Významným druhem zabezpečení operace a boje se zvláště v soudobých podmínkách stává **radioelektronický boj**. Je součástí každého druhu bojové činnosti a tedy i komplexního palebného ničení. Úspěch komplexního palebného ničení vyžaduje spolehlivou činnost masy radioelektronických prostředků v systémech velení, řízení zbraní a průzkumu. Pro zabezpečení spolehlivé činnosti vlastních radioelektronických prostředků je bezpodmínečně nutné **vybojovat nadvládu v éteru**. Jedině ta strana, které se podaří vybojovat nadvládu v éteru, si vytvoří podmínky pro úspěšné vedení operace i boje a pro dosažení cíle v každé bojové činnosti.

Nadvládu v éteru můžeme dosáhnout promyšleným překvapivým a důsledným uskutečněním všech opatření radioelektronického boje. Je nepravděpodobné, že se podaří vybojovat nadvládu v éteru hned na počátku války a udržet ji po celou dobu a na celém válčišti až do jejího skončení. Musíme proto počítat s tím, že o nadvládu v éteru budeme usilovat pouze v určitém prostoru a na určitou dobu. Rozhodně tomu tak bude při komplexním palebném ničení, respektive na dobu jeho nejdůležitější fáze.

Opatření radioelektronického boje, která budou vyčleněné síly a prostředky uskutečňovat v rámci vybojování nadvlády v éteru, musí zabezpečit narušení systému velení nepřitele, zvláště jeho palebných prostředků, systému řízení a navedení jeho protivzdušné obrany, taktického a vojskového letectva a také jeho systému technického průzkumu a radioelektronického boje. Současně musí vojska učinit taková ochranná opatření před nepřátelským ničením, rušením a technickým průzkumem u vlastních radioelektronických prostředků, aby zabezpečila splnění stanovených úkolů.

Největší význam má **ničení nepřátelských radioelektronických objektů**. Objekty pro palebné ničení vybíráme na základě stanovených úkolů radioelektronického boje. Obsahem těchto úkolů může být narušení nepřátelského systému řízení raketových jednotek, bojových uskupení taktického a vojskového letectva, jeho protivzdušné obrany a dělostřelectva, systému technického průzkumu a radioelektronického rušení apod. Objekty palebného ničení pak mohou být místa velení, střediska řízení bojové činnosti, spojovací uzly, linie kabelového spojení, retranslátory, pohyblivá pojítka, stanoviště a prostředky radiolokačního průzkumu vzdušných cílů, pozemních pohyblivých cílů a palebných postavení dělostřelectva, rádiové, radiolokační, infračervené a laserové navigační prostředky, laserové ozařovače a dálkoměry, postavení rušičů a jejich průzkumných a řídicích prostředků a další.

Většina z uvedených objektů se vyznačuje těmito zvláštnostmi: vyzařují elektromagnetickou energii, kterou můžeme zjišťovat a zaměřovat; mají různé anténní systémy, které jsou jejich vnějším demaskujícím příznakem; umísťují se na dominantách nebo ve volném prostoru zabezpečujícím jim rádiovou nebo optickou viditelnost do zájmového prostoru; na spolehlivé činnosti jednoho — dvou prvků radioelektronického systému závisí bojeschopnost celého objektu.

Správná analýza všech objektů palebného ničení vede cestou stanovení nejdůležitějšího prvku objektu, jeho průzkumných příznaků a zranitelnosti ke správné volbě prostředku ničení a efektivní spotřebě munice. Např. samohybná baterie Hawk o devíti odpalovacích zařízeních může současně postřelovat tři cíle prostřednictvím centralizovaného řízení řídicí ústřednou. Vyřazením řídicí ústředny palebné sekce mohou plnit úkoly samostatně, ale zvyšuje se pravděpodobnost postřelování jednoho cíle několika sekcemi současně a tím se snižují možnosti baterie o 33—66 %. V každé palebné sekci je ozařovací radiolokátor AN/MPQ 39 nebo AN/MPQ 33. Vyřazením těchto tří radiolokátorů není baterie bojeschopná. Obdobná analýza platí i u ostatních objektů ničení. Taková analýza nám umožňuje konkrétně úkolovat průzkum na vyhledání a stanovení potřebných prostorových údajů vybraného objektu, soustředí úsilí na tento prvek a vyřadit z činnosti celý objekt nejefektivnější cestou.

Důležitým faktorem při ničení radioelektronických objektů je doba, na kterou je potřebujeme vyřadit z činnosti. U některých radioelektronických systémů má nepřítel možnost dosti rychle obnovit jejich bojeschopnost, zvláště v systémech spojení, proto je třeba správně volit dobu zahájení ničení, maximálně využívat momentu překvapení a sladovat ničení s radioelektronickým rušením.

Radioelektronické rušení je druhým nejdůležitějším prvkem radioelektronického boje. Radioelektronickým rušením můžeme vyřadit z činnosti spojovací, průzkumné, řídicí a naváděcí prostředky na dobu nezbytně nutnou. Objekty ničení musíme proto analyzovat s ohledem na možnost umlčení radioelektronických objektů rušením. To umožní více prostředků ničení vyčlenit na jiné důležité objekty. Naopak, analýza nepřátelských radioelektronických systémů a vlastních možností rušení vyústí v požadavky na ničení takových objektů, jejichž umlčením se vytvoří příznivé podmínky pro radioelektronické rušení.

Nepřátelský systém spojení je budován tak, aby i při vyřazení nebo zarušení jednoho, dvou i více druhů spojení bylo zabezpečeno velení vojskům, zvláště na operačních stupních. Se zahájením války bude nepřítel využívat hlavně kabelové a linkové spojení, které je proti průzkumu a rušení protivníka nejodolnější. Proto bude důležité jak z hlediska rádiového průzkumu, tak z hlediska rádiového rušení vytýpat rozhodující uzly a linie kabelového spojení a ničit je všemi dostupnými prostředky. To přinutí nepřítel přejít na jiné důležité objekty. Naopak, analýza nepřátelských radioelektronických sítí v nepřátelském systému spojení budou uzly troposférického, důležitého radio-reléového a pozemní řídicí stanoviště družicového spojení, protože tyto druhy spojení můžeme velmi těžko rušit.

Radioelektronické rušení při komplexním palebném ničení se soustřeďuje na zvlášť vybrané objekty a tak, jak se mění objekty palebného ničení a bojová činnost vojsk, mění se i objekty rušení. Důsledné zhodnocení radioelektronické situace, propočty možnosti a účinnosti rušení, včasné uskutečnění nezbytného manévru silami a prostředky rušení a jejich nenadálé použití jsou rozhodujícími podmínkami efektivního radioelektronického rušení.

Zvláštní pozornost věnujeme vhodnému rozmístění sil a prostředků rušení při soustřeďování úsilí do vybraného směru a vysoké koncentraci vojsk. Někteří armádní prostředky REB vyžadují umístění blízko čáry dotyku, na výrazných dominantách a jejich svazích přivracených k nepříteli, aby byla zajištěna maximální účinnost a potřebná hloubka rušení. Prostředky REB se rozmísťují decentralizovaně, často po jednotlivých stanicích nebo uzlech, a proto nutně vyžadují pomoc při bojovém a ženijním zabezpečení. Nezbytná je jejich těsná součinnost s jednotkami rádiového a radiotechnického průzkumu, kterou je nutné řešit společným rozmístěním a sladěným manévrem.

Úspěch komplexního palebného ničení závisí na spolehlivé činnosti všech radioelektronických prostředků vlastních vojsk. Proto nezbytná opatření **radioelektronické ochrany** jsou jednou ze základních součástí radioelektronického boje. Z hlediska ochrany před nepřátelským rušením jde o řadu organizačních a provozních opatření. Především jde o vedení intenzivního průzkumu nepřátelských rušičů a jejich okamžité ničení. Velmi složitý bude boj s rušiči jednorázového použití. Nebude-li změna provozních údajů účinná a změna prostoru zarušeným prostředkem možná, bude nutné organizovat speciálně vyčleněnými skupinami vyhledávání a zneškodňování těchto rušičů.

Zvláštní význam při komplexním palebném ničení bude mít ochrana před vzájemným rušením. Vysoká centralizace sil a prostředků, jejich současná činnost a vzájemné překračování kladou vysoké nároky na zabezpečení elektromagnetické koexistence radioelektronických prostředků.

Utajení příprav a zámyslu komplexního palebného ničení může mít podstatný vliv na jeho průběh a účinnost. Proto při maskování a opatření radioelektronického boje nesmíme podceňovat **boj s nepřátelským technickým průzkumem**. Současný technický průzkum je veden širokou škálou rádiových, radiotechnických, optoelektronických (optických, televizních, infračervených, laserových) zařízení umístěných jak na pozemních prostředcích, tak i leteckých a kosmických. Při boji s nepřátelským technickým průzkumem využíváme všech dostupných prostředků maskování, organizujeme klamnou činnost, rušení, ale hlavně včas uvedené prostředky zjišťujeme a ničíme.

Rada prostředků nepřátelského technického průzkumu je v bojových sestavách mechanizovaných a tankových jednotek na běžně používané bojové technice a budou ničeny společně s těmito jednotkami. Pozornost bude nutné věnovat zvláště vzdušným prostředkům průzkumu na letounech, vrtulnících a bezpilotních prostředcích. Tyto prostředky je třeba vyhledat a ničit na zemi ještě do doby soustředění hlavních sil pro komplexní palebné ničení.

Náčelník radioelektronického boje je přímým účastníkem **plánování komplexního palebného ničení**. Při přípravě rozhodnutí na komplexní palebné ničení analyzuje stav a možný vývoj radioelektronické situace nepřítele i vlastních vojsk a navrhuje, které radioelektronické objekty, kdo a kdy má ničit, jak organizovat radioelektronické rušení, které jednotky a útvary REB soustředit, jak a z kterých prostorů je použít.

Na základě rozhodnutí velitele a pokynů náčelníka štábu plánuje bojové použití podřízených a přidělených útvarů a jednotek REB a organizuje součinnost s náčelníky druhů vojsk v otázkách vedení průzkumu a získávání potřebných údajů o radioelektronických objektech pro jejich ničení a rušení; maskování vojsk proti všem druhům technického průzkumu a operačního maskování; elektromagnetické koexistence prostředků rušení a radioelektronických prostředků ostatních druhů vojsk; kontroly dodržování přijatých opatření radioelektronické ochrany před průzkumem a rušením; bojového, ženijního, týlového a technického zabezpečení útvarů a jednotek REB.

Náčelník REB vychází z plánu radioelektronického boje na operaci a pro komplexní palebné ničení zpracovává grafický plán jako při plánování radioelektronického úderu. Na základě těchto dvou dokumentů zpracovává bojová nařízení pro útvary a jednotky REB, záznamy součinnostních dohodů a jiné pomocné dokumenty, kalkulace a propočty.

Náčelníci druhů vojsk, kteří se přímo podílejí na komplexním palebném ničení, z hlediska radioelektronického boje plánují kromě průzkumu a ničení přidělených radioelektronických objektů i opatření radioelektronické ochrany a boje s nepřátelským technickým průzkumem u podřízených vojsk. Stanovují režim práce všech radioelektronických prostředků, dobu jejich činnosti, druhy a směřování antén, manévr provozními údaji i vlastním prostředkem atd. Důsledně vyhodnocují terén z hlediska činnosti vlastních radioelektronických prostředků, jejich skrytí před nepřátelským technickým průzkumem a organizují maskování nejen z hlediska optického, ale i tepelného, laserového, radiolokačního a dalších druhů průzkumu.

Při **vedení komplexního palebného ničení** náčelník radioelektronického boje je ve středisku centralizovaného velení, odkud velí jednotkám a útvarům REB. Současně vede přehled o zjištěných radioelektronických objektech, stupni jejich ničení, efektivnosti radioelektronického rušení a bojeschopnosti útvarů a jednotek REB, hodnotí změny radioelektronické situace a řeší vzniklé problémy elektromagnetické koexistence z hlediska činnosti podřízených sil a prostředků.

Jednotky a útvary REB se zahájením komplexního palebného ničení se soustřeďují na rušení nepřátelských radioelektronických prostředků v systému řízení úderů, paleb a průzkumu. Jejich úkolem bude v maximální možné míře zamezit opatřením nepřítele a zaručit systémy velení a řízení prostředků jaderného napadení, letectva, dělostřelectva a protivzdušné obrany. S přecho-

dem vojsk do bojové činnosti k využití prvních výsledků palebného ničení jednotky a útvarů REB musí narušit sběr průzkumné informace, předávání rozkazů vojskům, vyžadování a řízení letecké podpory a tak zamezit koordinovanému odporu nepříteli.

Činnost jednotek a útvarů REB musíme přísně sladit s údery a palbami, řídit podle jednotného plánu a z jednoho místa. Jen tak můžeme dosáhnout momentu překvapení a maximální účinnosti radioelektronického boje při komplexním palebném ničení.

Význam radioelektronického boje a jeho vliv na průběh a výsledek operace i boje trvale narůstá. Opatření radioelektronického boje právě při komplexním palebném ničení se mohou projevit velmi výrazně. Sladění úderů a paleb, rušení a ochranných opatření proti všem druhům průzkumu a rušení může zabezpečit vybojování nadvlády v éteru, dezorganizaci nepřátelského systému velení vojskům a řízení zbraní a splnění cílů operace vlastními vojsky.

ZPRAVODAJSKÉ ZABEZPEČENÍ KOMPLEXNÍHO PALEBNÉHO NIČENÍ NEPŘÍTELE

Soudobé operace a boj získávají jasně vyjádřený palebný charakter. Palba prakticky splývá s úderem a manévrem vojsk, tvoří základ bojové činnosti a je hlavním faktorem získání iniciativy nad nepřítelem.

Komplexní ráz palebného ničení nepřítele v soudobých operacích zvyšuje nároky na průzkum, jehož síly a prostředky musí zjistit a upřesnit cíle pro údery i palby různých druhů ozbrojených sil, druhů vojsk i speciálních vojsk.

Jestliže v rámci komplexního palebného ničení nepřítele máme ničit prostředky jaderného napadení, raketové, dělostřelecké a minometné baterie, letouny na letištích, místa velení, spojovací uzly, protitankové prostředky a důležité objekty hlavního uskupení vojsk nepřítele, nemůžeme toho dosáhnout bez přesných průzkumných zpráv, bez souřadnic nepřátelských objektů.

Tyto zprávy může získat pouze centrálně řízený a komplexně organizovaný i vedený průzkum vyvažující nedostatky či nepřesnosti jednoho prostředku přednostmi druhého.

Cílem zpravodajského zabezpečení komplexního palebného ničení je včas a s požadovanou přesností získat zprávy o takovém množství prostředků jaderného napadení, palebných prostředků a protistojícím uskupení nepřítele, jejichž zničení nebo umlčení umožní našim vojskům splnit bojové úkoly.

Komplexní palebné ničení plánujeme a organizujeme na stupni frontu a armády. Proto i jeho zpravodajské zabezpečení centralizovaně řídíme z těchto stupňů.

Průzkumné úkoly ve prospěch komplexního palebného ničení budou plnit:

- organické průzkumné jednotky vševojskových svazků prvního sledu (pozorovatelé, pozorovací hlídky, samostatné průzkumné hlídky, důstojnické průzkumné hlídky, průzkumné skupiny, průzkumné odřady, orgány rádiového, radiotechnického a radiolokačního průzkumu, dělostřelecký průzkum, ženijní průzkum),
- určené motostřelecké a tankové jednotky,

- vrtulníkové jednotky divizí,
- armádní průzkumné útvary,
- frontové průzkumné útvary,
- průzkumné jednotky armádního i frontového dělostřelectva,
- průzkumné jednotky raketového vojska,
- vrtulníkové útvary,
- průzkumný letecký útvar a určené jednotky frontového letectva,
- průzkumné jednotky dalších druhů vojsk a speciálních vojsk.

Z uvedených útvarů a jednotek mají v této situaci největší význam ty, jejichž orgány jsou schopny určovat souřadnice nepřátelských objektů a v krátkém čase je předat vykonavatelům komplexního palebného ničení. Jsou to především průzkumné letouny, průzkumné skupiny, průzkumné hlídky a orgány dělostřeleckého průzkumu.

Hlavní zásady organizace průzkumu ve prospěch komplexního palebného ničení:

- soustředění sil a prostředků průzkumu na rozhodující objekty nepřítele a na směr hlavního úderu,
- promyšlené přidělení nepřátelských objektů jednotlivým druhům průzkumu v souladu s jejich možnostmi,
- široký a včasný manévr silami a prostředky průzkumu,
- nepřetržitá a těsná součinnost vševojskových zpravodajských orgánů a orgánů druhů vojsk,
- pevné a nepřetržité velení zasazeným průzkumným orgánům a zpravodajským orgánům podřízených štábů.

Každému operačnímu úkolu (např. průlomu, odrazení protiúderu, zasazení druhého sledu atd.) musí předcházet buď samostatná organizace a plánování průzkumu, anebo aspoň upřesnění průzkumných úkolů podřízeným štábům a průzkumným útvarům. Nejsložitější je organizace průzkumu k zabezpečení přísunu vojsk z hloubky a průlomu obrany nepřítele z chodu.

Za hlavní kritérium výslednosti průzkumu ve prospěch komplexního palebného ničení považujeme procento přesně zjištěných objektů nepřítele, jež mohou být cíli vlastní palby a úderů. Toto procento by mělo vyplývat z důležitosti zjištěného objektu a jeho vlivu na celkovou odolnost operační a bojové sestavy nepřítele. Jistě např. jiný význam bude mít zjištění souřadnic čtyř řízených střel Pershing a jiný zjištění tankové nebo mechanizované rot v záloze.

Zásadně větší pozornost musí všechny druhy průzkumu věnovat přesnému zjištění protitankových prostředků nepřítele.

Proto se na požadavek dne dostává nutnost určité úpravy kritérií pro hodnocení výslednosti průzkumu, které obsahuje předpis Všeob-P-35 „Kontrolní činnost v Československé lidové armádě“.

Není totiž možné nadále souhlasit s tím, aby „Jednotky určené k průzkumu na cvičení byly hodnoceny **výtečně**, jestliže hlásí nadřízenému včas a s požadovanou přesností zprávy o 70 % cílů, objektů nebo činností nepřítele“ (Všeob-P-35, čl. 70).

Pro výtečné hodnocení průzkumných jednotek zabezpečujících podklady pro komplexní palebné ničení nepřítele by mělo být vyžadováno vyšší procento

zjištění raketových prostředků jaderného napadení typu Pershing a Lance, úroveň 70 % by pravděpodobně postačovala u baterií samohybných houfnic 203,2 a 155 mm i u protitankových řízených střel, ale 70 % je neúměrně vysoký požadavek na zjištění ostatních objektů nepřítele, zejména raketometných a minometných jednotek, protiletadlových baterií, opěrných bodů, velitelských stanovišť, záloh apod.

Bude tedy nezbytné oprostit se od jakéhokoli zobecňování a kritéria pro hodnocení výslednosti průzkumu ve prospěch komplexního palebného ničení stanovit (pokud je možné) zcela konkrétně.

Průzkum ve prospěch komplexního palebného ničení nepřítele se plánuje na operačním stupni v úzké součinnosti se skupinou plánování jaderného a palebného ničení. Vyčlenění zpravodajští důstojníci v této skupině upřesňují složení nepřítele, podílejí se na výpočtu poměru sil na jednotlivých směrech i na výpočtu celkového objemu palebných úkolů. Spolupracují i s orgány frontového letectva při výpočtu potřeby letového úsilí.

Problematika komplexního ničení nepřítele se musí zákonitě odrazit i v metodice práce řídicích stanovišť zpravodajských náčelníků svazů. Půjde zejména o některé úpravy rozdělení úkolů mezi druhy průzkumu, o kalkulaci sil a prostředků průzkumu, o upřesnění úkolů podřízeným zpravodajským orgánům štábů i průzkumným útvarům včetně jejich pohotovosti a součinnosti při sběru, zpracování, vyhodnocování a doručování průzkumových údajů vykonavatelům palby i úderů, o organizaci součinnosti se štáby dělostřelectva, s orgány letectva a prostředky radioelektronického boje. S tímto cílem bude třeba upravit i některé funkční povinnosti příslušníků řídicích stanovišť zpravodajských náčelníků svazů.

Komplexní pojetí zpravodajského zabezpečení palebného ničení nepřítele nemůže opomenout ani jeho lidský faktor. Proto nás očekává i posouzení současných metod přípravy velitelů, štábů, zpravodajských orgánů i průzkumníků. Nemůžeme totiž očekávat, že nové kvality ve výslednosti průzkumu dosáhneme starými prostředky a metodami. I v této oblasti je nutné uplatnit nové, tvůrčí a efektivnější přístupy k operační, odborné i bojové přípravě. Zvážit by bylo např. třeba součinnostní nácviky řídicích stanovišť zpravodajských náčelníků svazů se štáby raketového vojska a dělostřelectva, se středisky bojového vedení a štáby frontového letectva, popř. i s jinými orgány k zabezpečení komplexního palebného ničení. Řada úkolů vyvstane i při výstavbě potřebné materiálně výcvikové základny, zejména pro orgány vzdušného, speciálního a vojskového průzkumu k zabezpečení jejich výcviku v plnění úkolů ve prospěch komplexního palebného ničení.

Z uvedených problémů vyplývá, že řešení otázek zpravodajského zabezpečení komplexního palebného ničení nepřítele vyžaduje v soudobých podmínkách skutečně tvůrčí přístup a aktivitu zpravodajských orgánů štábů i vědeckopedagogického sboru vysokých vojenských škol.

POČÍTAČ NA POMOC PLÁNOVÁNÍ

Plánování věnujeme nejen v národním hospodářství, ale i v armádě rozhodující pozornost. Reálně navržený, promyšlený a dobře koordinovaný plán může podstatným způsobem ovlivňovat dosažení stanovených cílů výcviku a bojových schopností štábů a podřízených součástí.

Projevem racionálního přístupu bylo zadání projektového úkolu s cílem pozvednout dvouměsíční plánování u štábů na kvalitativně vyšší úroveň pomocí nově instalovaných počítačů ADT.

Současný dokument „Plán hlavních úkolů a základních opatření velitele a štábu...“ at v té či oné úpravě, je často z hlediska srozumitelnosti a přehlednosti problematický. I přesto, že obsahuje velké množství informací, nebylo možné z něj jednoduchým způsobem určit kritické dny v zatížení akcemi, zatížení štábu, ani kvalifikovaně změnit jednotlivé akce. Na součinnostních poradách nebylo snadné zjistit dvě vzájemně si odporující akce, plánované na tentýž den apod. Obtížnost koordinace u štábu svazu byla např. v tom, že plánovači nedostali k předběžnému proustudování návrh plánu a měli k dispozici jen několik kusých poznámek, které si pořídili opisováním z jediného výtisku návrhu plánu.

Zásadním požadavkem na projekt bylo vytvořit takové dokumenty, které by výrazným způsobem zvýšily možnosti reálného plánování, usnadnily práci plánovacím orgánům a zlepšily průkaznost plánu.

Stručná charakteristika řešení projektu

Měřítkem užité hodnoty projektu pro uživatele je to, kolik své práce musí vložit do tvorby vstupních dat a jiné výsledky za to získá. Vstupní data pro projekt od uživatele nevyžadují žádnou práci navíc proti normálnímu rukopisu návrhu plánu, tak jak se zpracovával dosud. Do popředí vystupuje snížení textového rozsahu a zpřesnění práce při vyplňování sloupců „kdo řídí“, „kdo se zúčastní“. Vstupní data mohou být na dosavadních formulačních dvouměsíčních (měsíčních) plánu, které zpravidla obsahují tyto sloupce:

- pořadové číslo,
- text úkolu, opatření,
- datum konání v prvním a druhém měsíci,
- kdo vede,
- kdo se zúčastní,
- poznámka.

Činí-li si uživatel nárok na vyhodnocování zatížení oddělení v počtu plánovaných osob, nebo požaduje-li speciální výpisy z plánu pro oddělení, funkcionáře atd., musí pečlivě vyplňovat sloupce „kdo řídí“ a „kdo se zúčastní“ tzv. normalizovanými jmény. Není to nic jiného, než dosud běžně používané až čtyřznakové zkratky pro oddělení, funkcionáře nebo skupinu, např. OO, NS, štáb apod. Je nutné, aby doklad byl dobře čitelný (může být napsán i rukou). Tim je pochopitelně zvýšena náročnost na děrování vstupních dat. Vyřetování plánu o 250–300 úkolech ukončí dvě středně vycvičené děrovačky za 4–6 hodin. Děrování je usnadněno programem, který automaticky doplňuje opakující se texty, a pracuje se na zcela automatickém doplňování standardních textů. Těch se v periodických plánech vyskytuje 50–70 procent.

Výsledné sestavy

Data uložená do diskového souboru se zpracovávají do řady volitelných sestav, z nichž každá má své specifické hodnoty, podle kterých je přidělována funkcionářům a oddělením.

Dvouměsíční plán [příklad viz tabulka 1]. Tato sestava plně zahrnuje současný dvouměsíční plán, akce jsou řazeny podle hlavních úkolů, obsahuje tematiku velitelské přípravy, složení kontrolních skupin a jiné textové dodatky. Má dvě funkce. V prvním kroku plánovacího cyklu slouží jako návrh, který dodáme oddělením před součinnostní poradou, a ve druhém kroku, po opravách a upřesněních, vytiskneme nový, jako závazný plán.

Grafický dvouměsíční plán. Průběh akcí je znázorněn graficky. Program umožňuje zobrazovat konání buď všech plánovaných akcí, nebo jen vybraných, jejichž současně plnění je nutné posoudit. Tato sestava může nahradit kreslené nástěnné plány.

Kalendář úkolů (příklad viz **tabulka 2**). Uvádí přehled všech úkolů, které v daném dnu probíhají a končí. V prvním kroku plánovacího cyklu na součinnostní poradě ukáže úkoly, jejichž plnění v jediném dnu se vzájemně vylučuje, umožňuje účelné přemísťování úkolů a dává okamžitý přehled o všech akcích štábu i podřízených součástí v daný den. Ve druhém kroku, jako koordinovaný dokument, poskytuje hlavním funkcionářům úplný denní přehled o činnosti štábu a součástí a umožňuje plynulé vyhodnocování plánu. Tato sestava je podstatným příspěvkem pro plánování, kontrolu a řízení.

Histogram — denní přehled akcí. Poskytuje informaci o množství úkolů a opatření plánovaných na každý den. Dává rychlý přehled o celém měsíci, ukazuje extrémní počty akcí na celý den.

Tabulka plánovaných počtů osob po odděleních a po dnech (příklad viz **tabulka 3**). Zobrazuje podrobně zatížení oddělení štábu po dnech součinnostními úkoly. Dává podklad pro reálnější posouzení možnosti oddělení k plnění stanovených úkolů. **Histogram — zatížení štábu po dnech.** Graficky znázorňuje denní zatížení štábu plánovanými úkoly v počtech osob. Na první pohled ukazuje nejexponovanější dny pro celý štáb. (Příklad viz **tabulka 4**.)

Uvedené tabulky a histogramy mohou sloužit za delší sledované období k vytyčení příčin nerovnoměrnosti plánů a k hledání cest pro jejich odstranění.

Vybrané akce pro oddělení. Modul produkující tuto sestavu nejprve přečte tzv. objem oddělení, což je seznam normalizovaných jmen, která se jakýmkoli způsobem daného oddělení týkají, a na základě této „objednávky“ vybere všechny akce pro dané oddělení. Výsledná sestava má dvě varianty. Vybrané akce mohou být seřazeny po datech, nebo podle hlavních úkolů. Těchto sestav můžeme využít např. pro tyto účely:

- plánovač každého oddělení má k dispozici všechny úkoly oddělení seřazené po datech a může snadno posuzovat jejich realitu den po dni,

- výběr úkolů z centrálního plánu (obohacený o vlastní úkoly oddělení) slouží přímo jako plán oddělení bez dlouhého opisování,

- výběr úkolů podle přání libovolného funkcionáře (seřazený po datech a prokládaný řízeným počtem volných řádků) nahrazuje tradiční osobní plán bez opisování a přepisování se zárukou, že v osobním plánu budou všechny akce, které se daného funkcionáře týkají.

Sestavy jsou účelově kompleťovány a číslovány, jsou opatřeny titulními listy

s hlavními úkoly na plánovací období. Formální úprava vyhovuje požadavkům utajení a evidence.

Systém práce se stroje zpracováním plánem

Během dvou až tří dnů po dodání návrhu plánu výpočetní středisko zpracuje požadovaný počet všech sestav, které jsou podle rozdělovníku dodány minimálně jeden den před součinnostní poradou všem zainteresovaným náčelníkům a plánovačům k prostudování. Na součinnostní poradě plánovačů mají zástupci oddělení návrh dvouměsíčního plánu, popř. výtah úkolů pro své oddělení. Řídící funkcionář má k dispozici rovněž strojový návrh dvouměsíčního plánu, kalendář úkolů a všechny potřebné histogramy. Koordinace probíhá den po dni, všichni mají úplný přehled o každé akci a každém dnu. Je-li nutný přesun některé akce na jiný termín, vybere řídící poradou z histogramu denního zatížení akcemi a z histogramu zatížení štábu po dnech vhodný den, ověří jeho dosavadní náplň v kalendáři úkolů a uskuteční přesun. Odpadá náhodné přesouvání. Běžné opravy se zaznamenávají přímo do plánovacích dokumentů.

Obdobným způsobem proběhne poradá zástupců a náčelníků oddělení, kteří mají k dispozici již opravené plány z předchozího jednání na součinnostní poradě. Tímto postupem se eliminují vzájemné se vylučující se akce.

Ve druhém kroku se exemplář dvouměsíčního plánu (kde jsou veškeré opravy) vrátí na výpočetní středisko, kde se během několika hodin opraví data přímo na počítači a vytisknou se plánovací dokumenty podle rozdělovníku.

Možnosti rozvoje

Popsaný a zkušebně ověřený projekt je částí předpokládaného systému tvorby a vyhodnocování dvouměsíčního plánu s využitím počítače. Patří k němu návaznost na počítačové zpracování plánů u svazků, kde by do zatěžovacích analýz mohly být zahrnuty kromě nároků na funkcionáře také nároky na bojovou techniku, dopravní prostředky a jiné. Tento záměr lze realizovat na současné technice, neboť svazky mohou vstupní data svého plánu pořizovat na PVA C-266 a výpočet těchto plánů je možné realizovat u svazových výpočetních středisek za předpokladu zajištění vhodného přenosu dat.

Druhou a neméně důležitou částí systému plánování je tvorba návrhu dvouměsíčního plánu pomocí počítače. Dosavadní

Tabulka 1

P C	UKOL OPATRENI	BREZN	DUBEN	KDO VEDE	KDO SE ZUCASTNI	CAS, MIST	POZN.
101	G KONFERENCE KSC/ZVO	12 13		OPS ZVO	DEL. KSC STB	TABOR	
102	G MLP - HL. FUNKC. 4. A	19		NOPS ZVO	V4A NPO	TABOR	
A 102	MLP - HL. FUNKC. SVAZKU		14	NPO	DIV.	UC. PO 9.00	
B 102	G MLP - STABU 4. A (SEMINAR)	24		MLP I	STAB	10.0—14.00	
C 102	G MLP - STABU 4. A (STUD. ZAVR. XXVI. SJEZDU)	26		MLP I	STAB		
D 102	G MLP - STAB 4. A (PRED. 8.00—9.00) (SEM. 9.00—14.0)		6	PO MLP I	STAB		
E 102	G MLP - STABU 4. A (SEMINAR)		15	MLP I	STAB	10.0—15.00	
F 102	MLP - SEMIN. VED. MLP		15	PO	MLP I	8.00—10.00	
G 102	MLP - PRIP. VED. MLP		9 10	NPO	MLP I	UC. STB	
H 102	MLP - AKTUALITA	24	15	PO	STB	8.00—10.00	
103	- CL. SCHUZE ZO KSC	24	21	VKSC	CL. KSC	16.30	
A 103	- ZASEDANI CSV	26	6	PCSV	CSV	16.30 CSV	
B 103	- ZASEDANI CSV		13	PCSV	CSV	16.30 CSV	
C 103	- ZASEDANI CSV		22	PCSV	CSV	16.30 CSV	
D 103	- PORADA PRED.S. KSC	16	7	PCSV	PKSC	13.00 UC. PO	
E 103	- CL. SCHUZ. SSM	25	7	VSSM	CL. SSM STB	16.00 UC. PO	
F 103	- DEN SVAZ. FUNKC.	19	13	PO	FSSM STB	15.00 UC. PO	
104	G OKRUH. TEOR. KONF. K DEJINAM KSC	23		NOPS ZVO	VYB. AKT. STB	TABOR	
105	G IDEOLOG. KONF. K 60. VYR. ZALOZ. KSC		2	NPO	NDVS VYB. AKT. STB	PISEK	

Tabulka 2

P C	UKOL OPATRENI	DATUM	KDO VEDE	KDO SE ZUCASTNI	CAS. MIST	POZNAM
210	KONTROL. ULOZ. PZM U APR SVAZK. A RTZ UTV. 15. MSD	2 7	NT	TYL TYL OVZS	V KP	
A 213	HOTOVOST CVR - NAC. SVRM	2 8	NS	NS		
A 214	HOTOVOST SKUP. VELENI	2 8	NS	NKO		
317	SOUST. POL. VYCV. 251. PLP	1 14	NPVO	OPVO OPVP OVZS		
319	IMS S VEL. PRIJIMACU - PRIP. ZAM. NACV. UKAZ.	2 6	NOBP	PO OCHV TYL OVZS OBP	U 9. MSP	
326	IMZ K PRIP. TECH. NA LET. PROVOZ - PRIP. ZAM.	2	NTAS	OTAS OSV OCHV OZV OVZS TYL	TYN N VLT.	
402	G ZPRAC. UPRES. UKOLU PL. NA LVO (DLE ZVL. NARIZ.)	2 20	V4A	OO OO ODVS		
405	G KOMPLEX. PROV. ZA ZIVO - 15. MSD	2 7	V4A	KKKI		
B 405	G KOMPLEX. PROV. ZA ZIVO - 331. TDB	2 7	V4A	KKKI		
F 405	G KOMPLEX. PROV. ZA ZIVO - 217. PTP	1 2	NRVD	KOMISE		
J 405	G KOMPLEX. PROV. ZA ZIVO - 4. RTPR	2 3	NPVO	OPVO OPVO OPVO OPVO POZU OSV OTAS TYL OVZS 8OD OCHV OZV OMO OO		
J 405		2 3				
K 405	G KOMPLEX. PROV. ZA ZIVO - 11. DZ	2 6	NVZS	OVZS OVZS OO POZU OSV OTAS TYL TYL OCHV 8OD OMO KO		
K 405		2 6				
P 405	G KOMPLEX. PROV. ZA ZIVO - 27. AP	2 6	NT	TYL KOM.		
T 405	G KOMPLEX. PROV. ZA ZIVO - 74. RPR ZU	2 7	NZPO	ZPO ZPO ZPO POZU OSV TYL OVZS OTAS OCHV 8OD		
601	KONTROLA KURZ. VYK., PRAP. - 15 MSD	2 7	NT	TYL STB	V KP	

*** PORIZENO U VPS PISEK - ADT 4300 ***

Tabulka 3

DEN	PO	O BP	KO	OR VD	OT AS	FO	OO	ZP O	OM O	OS V	80 D	SS V	ST PS	SR EB	AH O	KS	OP VO	OZ V	OC HV	OV ZS	TY L	OZ S	OP HM	OV D
1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0
2	11	8	4	2	12	0	7	6	3	7	5	2	1	1	0	0	11	4	7	11	19	0	0	0
3	11	8	5	1	14	0	8	6	5	10	7	2	1	3	0	0	23	6	9	13	21	0	0	0
4	12	9	5	4	15	1	8	11	5	9	7	2	2	4	1	0	19	5	8	12	20	0	0	0
5	12	8	5	4	18	1	9	11	5	10	8	2	4	4	1	0	19	5	9	13	21	0	0	0
6	12	8	5	4	17	1	9	11	5	9	7	2	3	4	2	0	19	5	8	13	20	0	0	0
7	11	6	3	2	10	1	7	7	2	5	4	2	3	2	1	0	7	3	4	6	13	0	0	0
8	11	6	3	2	9	1	7	3	2	4	3	2	3	2	1	0	7	3	3	4	9	0	0	0
9	12	8	2	5	11	1	9	7	5	6	5	3	3	2	1	0	7	5	7	6	14	0	0	0
10	13	10	2	8	12	1	9	3	5	8	5	3	3	2	3	0	7	5	8	8	17	0	0	0
11	13	10	2	8	13	1	11	3	5	8	5	3	3	2	3	0	7	6	8	8	16	0	0	0
12	20	14	4	13	22	3	18	7	9	13	7	5	4	4	5	0	11	10	11	12	22	1	1	1
13	18	12	2	15	20	1	19	7	12	15	7	3	3	3	3	0	11	9	9	10	24	0	0	0
14	0	0	0	6	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	1	1	0	0	0
15	0	0	0	6	3	0	4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0
16	3	3	1	14	6	1	8	2	7	3	2	1	1	1	1	0	4	4	1	3	4	1	1	1

Tabulka 4

DEN	CP	PPF	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	190	200	210	220
1	185	6	I***																						
2	185	121	I*****																						
3	185	153	I*****																						
4	185	159	I*****																						
5	185	169	I*****																						
6	185	164	I*****																						
7	185	99	I*****																						
8	185	85	I*****																						
9	185	119	I*****																						
10	185	132	I*****																						
11	185	135	I*****																						
12	185	217	I*****																						
13	185	203	I*****																						
14	185	16	I*****																						
15	185	17	I*****																						
16	185	73	I*****																						
17	185	133	I*****																						
18	185	136	I*****																						
19	185	98	I*****																						
20	185	117	I*****																						
21	185	18	I*****																						
22	185	18	I*****																						
23	185	34	I*****																						
24	185	273	I*****																						
25	185	207	I*****																						
26	185	185	I*****																						
27	185	160	I*****																						
28	185	12	I*****																						
29	185	12	I*****																						
30	185	286	I*****																						
31	185	147	I*****																						

způsob ručního vypisování akcí a úkolů z ročních plánů, doplňovaný aktuálními příspěvky, je pracný a nepřesný a je v podstatě hlavní pracovní náplní skupin plánování. Počítač zvládne tuto činnost podstatně rychleji. Na požádání zpracuje návrh, akce seřadí podle zadaných kritérií a podrobí tento strojový návrh zhodnocení podle výše popsaného projektu. Práce plánovačů by spočívala v odstraňování extrémů a ve sladování akcí podle potřeby. Upravený návrh by byl opět zpracován na počítači v již zmíněném druhém kroku ve finální dokument v požadovaných počtech výtisků.

Takto navržený uzavřený systém může být prvním přístupem ve využívání počítačů v procesu dvouměsíčního plánování.

Diskuse

Projekt jsme využívali ve zkušebním provozu na stupni útvar, svaz a okruh. V současné době je v praxi zaveden u útvaru a svazu. Tím jsme získali tyto zkušenosti.

Plánovací skupina operačního oddělení pořídí pouze jediný výtisk návrhu plánu čitelně psaný rukou do strojem předtiskovaných rastrů. Není nutné zpracovávat žádné jiné matrice nebo blány k pořízení tzv. "modráku" a po součinnosti poradě i čístopisu.

Na stupni svaz jsou oproti minulé praxi dodávány úplné návrhy plánu před součinností poradou, čímž součinností poradě podstatně získala na pracovním charakteru. Zatěžovací histogramy a kalendář úkolů poprvé poskytly možnosti analytického pohledu na návrh plánu a rychlého posouzení kritických míst plánu. Se zájmem byly přijaty sestavy „vybrané akce pro oddělení, správy, funkcionáře“, které pro diferencované potřeby vyhovují. Výhodnou aplikací této sestavy je její využití ve formě osobního plánu pro jednotlivce. Každý funkcionář (příslušník) útvaru (štábu) dostane výpis všech akcí, které zajímají jen jeho osobu včetně všech hlavních úkolů i programu velitelské přípravy, aniž by ztratil minutu nepřesným opisováním. Volné řádky řízení vkládané mezi plánované úkoly umožňují další běžnou práci s osobním plánem. Vybrané akce pro jednotlivce jsou seřazeny po datech, rozsah požadovaných úkolů si funkcionář může měnit každý měsíc podle uvážení.

Strojový osobní plán se jednoznačně osvědčil u realizačního výpočetního střediska, je zaváděn u dalšího výpočetního střediska a byl zkušebně vyžádán i pro operační oddělení, které si rovněž nechá-

vá zpracovávat strojově svůj měsíční plán oddělení. Toto oddělení vyslovovalo požadavek na vyhodnocování denního zatížení každého svého funkcionáře.

Zvláštní pozornosti zasluhuje Kalendář úkolů. Jeho využití je především u hlavních funkcionářů, v místnosti řízení, ve službě stálého operačního dozorcího a na plánovací skupině. Velmi průkazně ukazuje nerealnost plánu a nutí k uvážlivějšímu nařizování neplánovaných akcí, které mají na hotový plán zpravidla destruktivní účinky. Do Kalendáře úkolů můžeme zahrnout i hlavní úkoly podřízených součástí, čímž se získává pohotovostní denní přehled o jejich činnosti.

Pořízení čístopisu dvouměsíčního plánu (což je jediná sestava ze 17 možných na počítači) ručním kreslením matric pro tiskárnu trvá 8–10 dnů, zatímco plný počet všech druhů sestav můžeme na počítači získat od zadání rukou psaného návrhu za dva až tři dny, při jednosměrném provozu.

Jako naprosto nevyhovující se ukázal způsob dílčího řešení, kdy podklady pro součinností poradou se pořizují pomocí počítače a finální plán je požadován ve starém, ručním provedení. Dochází k plýtvání práce výpočetního střediska i plánovací skupiny.

Strojem zpracovaný plán, kromě kladných ohlasů, nalezl i své kritiky zejména mezi funkcionáři, kteří po léta zpracovávali plán ručně, i v barvách, rutinním způsobem. Strojový plán je zcela prozaický, má však potřebné vlastnosti k průkaznému řízení a kontrole. Kromě formálního uspořádání byla zejména kritizována malá kultura plánu a jeho formát A3. Forma a vzhled výsledné sestavy jsou dány snahou využít technických možností tiskárny počítače. Nikoho ani nenapadne kritizovat nedůstojnost výplatní listiny, přesto, že je obdobné kvality a formátu.

Konstruktivní kritické připomínky byly přijaty a akceptovány a v mnohých ohledech napomohly ke zkvalitnění strojového plánu. Závažnou připomínkou je ohrožení včasného zpracování plánu při poruše počítače. V praxi byla ověřena možnost přenesení zpracování k jinému výpočetnímu středisku v rámci vojenského okruhu.

Zkušební provoz projektu a jeho praktické využívání prokázalo užitečnost první části předpokládaného systému. Plánování s využitím počítače se stává pružnější a racionálnější. Štábu, který nelpí na vítě formě dosavadních plánů, seří ruční práci, čas a dává větší prostor pro plnění úkolů, řízení a kontrole.

ČINNOST RVD PŘI JADERNÉM A PALEBNÉM NIČENÍ NEPŘÍTELE V ÚTOČNÉ OPERACI

Jaderné a palebné ničení nepřítele ve svém komplexu představuje systémový přístup k problematice využití prostředků ničení a dalších opatření s cílem zbavit nepřítele bojeschopnosti a vytvořit podmínky pro úspěšné splnění vševojskových úkolů v celém průběhu boje (operace). Předností takového přístupu je v první řadě pochopení úlohy a místa jednotlivých zbraňových systémů a systémů velení, jejich vzájemných vztahů, návazností a vazeb, a to vždy s uznáním řídicí funkce vševojskového systému. Podstata bojové činnosti jednotlivých druhů vojsk a hlavní zásady jejich použití v tomto pohledu nedoznávají zásadních změn. Systémový přístup však umožňuje daleko efektivnější využití výsledků jejich bojové činnosti, lepší organizaci součinnosti a dokonalejší využití sil a prostředků. Povinnosti, úkoly, součinnostní otázky a ostatní problémy zúčastněných systémů ničení se setkávají a řeší **ve skupině jaderného a palebného plánování frontu** [armády].

Bojové použití RVD patří k rozhodujícím faktorům jaderného a palebného ničení nepřítele. Příprava a uskutečnění raketových jaderných úderů a paleb dělostřelectva tvoří jeho základ. Štáb RVD při plánování vychází z operačních propočtů potřeby, které umožňují rychle a přitom spolehlivě určit optimální způsoby využití RVD a respektovat součinnostní otázky s ostatními druhy vojsk.

V článku chci ukázat na hlavní zásady, kterými se řídí plánování bojové činnosti RVD v útočné operaci, zahájené průlomem nepřátelské obrany, dále na úlohu a místo operačních propočtů a na základní problémy součinnosti s ostatními prostředky ničení. Činnost RVD rozeberu po jednotlivých obdobích a hlavní pozornost věnuji palebnému přikrytí přibližování a rozvinování vojsk při útoku z chodu a palebné přípravě útoku.

Palebné přikrytí přibližování a rozvinování vojsk

Úkolem RVD v tomto období je ničit a umlčovat ty objekty nepřítele, které mohou bránit vyvádění vlastních vojsk z výchozího prostoru, narušovat organizovaný přesun do prostoru zasazení a rozvinutí do bojových sestav. K tako-

vým objektům patří zejména prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo s velkým dostřelem, důležitá místa velení a řízení vojsk, prostředky průzkumu, REB a PVO. Činnost RVD se plánuje pro toto období vždy, jde-li o útok z chodu. Realizuje se podle vývoje situace.

Splnit úkoly může za předpokladu, že vlastní průzkum získá včas dostatek podkladů pro úder a palbu a že nedojde k prozrazení směru útoku vojsk a uskupení RVD. Dostatek zpráv umožní přibírat jen minimum raketových a dělostřeleckých jednotek, vyřadit však většinu plánovaných objektů. Tím překvapit nepřítele, ochromit a dezorganizovat jeho velení a řízení vojsk, vyřadit prostředky jaderného, palebného a informačního systému a vytvořit příznivé podmínky pro činnost vlastního letectva. Nepřítel ztratí schopnost reagovat na vzniklou situaci a připravit účinná protiopatření.

Základní skupinu cílů pro RVD tvoří prostředky jaderného napadení a dělostřelectvo nepřítele. Má-li být jejich ničení efektivní, musíme dodržet některé zásady.

Interval mezi zjištěním a vedením úderu nebo palby musí být co nejkratší, cíl ničíme ihned po zjištění. U dělostřelectva přibíráme k ničení co nejvíce prostředků, aby palba byla co nejkratší a nejmohutnější. To platí jak pro raketové prostředky typu Lance, tak i pro atomové dělostřelectvo (203,2 mm a 155 mm SHH). Významnou úlohu zde plní **samostatná dělostřelecká skupina** (SDS). Pokud nebude vytvořena, pak úkoly převezme ADS. S ohledem na utajení je účelné vést palebnou činnost z dříve zaujatých prostorů. K ničení nepřítele raketovými jadernými úderů využíváme oddílů vojskových raket divízi v dotyku a armádní raketové brigády. Opatření ke klamání nepřítele o směru útoku však musí mít širší rámec. Zahrnují se do Plánu operačního maskování a budou mít nejrůznější formu. Dělostřelectvo zde svojí klamnou palebnou činností hraje důležitou úlohu.

Představa předem připravených a časově omezených palebných případů prostředků jaderného napadení a dělostřelectva při zahájení a v průběhu tohoto období nemusí být přesná. Může však platit pro dělostřelectvo tažené, popř. klasické.

Kromě jednotek, rozmístěných v úseku průlomu, ničíme jednotky na bocích, ve vzdálenosti do poloviny jejich dostřelu.

Dále věnujeme pozornost prostředkům PVO, ať již hlavnovým, či raketovým. Na jejich vyřazení čeká vlastní letectvo. Zejména baterie PLRS Hawk ničíme s vysokým stupněm vyřazení (60 %), a to nejen v úseku průlomu, ale až do vzdálenosti okolo 20 km.

Spolehlivě musíme vyřadit prostředky průzkumu, hlavně radiolokačního, jejichž dosah při vhodných terénních podmínkách umožňuje zjišťovat přicházející proudy do velké hloubky. Protože se rozmísťují na předním okraji, mohou být cílem i pro přímou střelbu.

Při propočtu potřeby sil a prostředků dělíme objekty nepřítele do dvou skupin. Prvá obsahuje prostředky jaderného napadení a dělostřelectvo, druhá místa velení, prostředky průzkumu, REB a PVO.

Objekty první skupiny vyhledáváme a ničíme průběžně, ihned po zjištění. Boj s nimi vede zpravidla vytvořená SDS (4–5 i více dělostřeleckých oddílů), nebo ADS. V podmínkách vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní tyto prostředky ničíme zpravidla jadernými úderů vhodných mohutností.

Prostředky druhé skupiny umlčujeme nebo ničíme v rámci palebného přepadu, který předchází úderu stíhacího bombardovacího letectva. S ohledem na počet objektů v úseku průlomu a na jeho bocích je třeba přibrat na armádním stupni velení asi 5 dělostřeleckých oddílů. Celková spotřeba munice se pohybuje od 0,3 do 0,5 pp. Režim palby v takovém případě vyžaduje délku přepadu okolo 10 minut.

Základem struktury prvního období jsou jednotlivé údery nebo palby na prostředky jaderného napadení a samohybné dělostřelectvo, vedené průběžně. Klasické dělostřelectvo můžeme umlčet palebným přepadem. Další přepad míst velení, průzkumných prostředků a REP má narušit systém velení a zabránit nepříteli vést průzkum a REB. Spolu s úderem na prostředky PVO vytváříme podmínky i pro úder SBOL, který plánujeme po něm. Opakované přepady nově zjištěných baterií, míst velení, prostředků průzkumu a REB jsou žádoucí zejména v konci období, kdy vlastní vojska dosahují čáru rozvinování do praporečnických proudů (10–15 km od čáry dotyku).

Pro výpočet délky je rozhodující dosah nepřátelského dělostřelectva, vzdálenost čáry rozvinování do praporečnických proudů a rychlost přesunu. Budeme-li uvažovat dosah 24–25 km, rychlost až 30 km · h⁻¹ a vzdálenost do 15 km, pak délka období bude 20–30 minut.

K hlavním **součinnostním otázkám** ve skupině jaderného a palebného plánování patří stanovení doby zahájení palebné činnosti RVD, celkové doby trvání a ukončení období, ukončení přepadu prostředků PVO, doby a způsobu použití vlastních prostředků REB a získání podkladů pro údery a palbu.

Palby dělostřelectva zahájíme v době, kdy proudy vyváděných vojsk přicházejí na čáru dostřelu nepřátelského dělostřelectva. Od tohoto okamžiku je vyčleněná část vlastního dělostřelectva (zpravidla SDS) v pohotovosti nebo zahájí přepad zjištěných nepřátelských baterií. Pohotovost k ničení prostředků jaderného napadení nepřítel je trvalá. Obdobně je tomu s prostředky průzkumu, REB a PVO. Jejich dosahy a možnosti zhodnotí zpravodajský orgán ve skupině.

Konec období je dán dobou zahájení dělostřelecké přípravy, zpravidla dosažením čáry rozvinování do praporečnických proudů (hlubší rozbor uvádím v další části článku). Toto řešíme v úzké součinnosti se vševojskovými orgány, které určují nejen rychlost přesunu, ale i rozmístění této čáry.

Ukončení palebného přepadu prostředků PVO sladíme s plánem činnosti letectva podle požadavků orgánu letectva.

Vlastní prostředky REB využíváme k intenzivnímu rušení REP a prostředků průzkumu v konci období a zasahují svou činností do dělostřelecké přípravy útoku.

Významné místo zaujímá v této době průzkum, který přináší podklady pro údery a palbu. Součinnost se zpravodajskými orgány však není jednorázovou záležitostí a pokračuje i v dalším průběhu.

Závěrem k tomuto období chci uvést, že jeho úloha v jaderném a palebném ničení nepřítel je jednou z nejvýznamnějších. Jde v ní o vyřazení důležitých objektů a vytvoření podmínek pro organizovaný příchod vlastních vojsk k úseku průlomu. Při tom nesmí být prozrazeno hlavní uskupení RVD, ani úsek průlomu. Období by mělo být co nejkratší. Úsilí o zkrácení musí vycházet ze vševojskového štábu, RVD je schopné splnit své úkoly v podstatně kratší

době, než je doba přesunu vojsk. Vzhledem k potřebě utajit prostor palebných postavení pro průlom, je účelné uskutečnit v tomto období po dokončení paleb krátký manévr do boků, ale i směrem k přednímu okraji do nových, přede-
dem připravených postavení a prostorů rozmístění. Boj s prostředky jaderného napadení vedeme vždy, ostatní palebná činnost RVD je připravena, ale nemusí se uskutečnit.

Palebná příprava útoku

Úkolem RVD v palebné přípravě útoku je podílet se rozhodujícím způsobem na umlčení nepřátelské obrany v celé taktické hloubce a vytvoření podmínek pro její rozhodné prolomení s minimálními ztrátami vlastní živé síly a bojové techniky. Při plánování a organizaci dělostřelecké přípravy útoku je nutné stanovit zejména potřebu dělostřelectva, munice, dobu trvání a strukturu palebné přípravy útoku.

Při zjišťování **potřeby dělostřelectva a munice** vycházíme z uspořádání a hodnoty nepřátelské obrany v úseku průlomu a na přilehlých křídlech. V rozpočtu uvažujeme počet objektů i požadovaný stupeň jejich vyřazení. K objektům 1. a 2. skupiny patří:

- prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo, minomety a raketomety v úseku průlomu a na křídlech do poloviny jejich dostřelu,
- prostředky PVO, v úseku zvětšeném o polovinu šikmého dostřelu (pro PLD) nebo o největší dálku střelby (pro PLŘS).

Objekty 3. skupiny:

- opěrné body čet praporů prvního sledu včetně bodů, rozmístěných na křídlech do vzdálenosti 1—2 km s ohledem na terén,
- protitankové prostředky mimo opěrné body čet a mimo úsek do vzdálenosti 3—4 km,
- protitankové jednotky v prostorech soustředění (zálohy prvosledových praporů),
- důležité jednotlivé cíle mimo opěrných bodů čet,
- místa velení praporů, brigád a PVS divizí,
- radiolokační stanice dělostřelectva a pozemního průzkumu.

Objekty 4. skupiny:

- brigádní zálohy v pásmu průlomu,
- jednotlivé důležité cíle.

Objekty 1., 2. a 3. skupiny tvoří cíle prvního pořadí. Celková potřeba hlavních na ně udává potřebu hlavních na dělostřeleckou přípravu útoku. Celková potřeba munice je však dána součtem potřeby na cíle všech čtyř skupin.

Hodnota soudobé obrany předpokládáného nepřítel vyžaduje vytvořit v pásmu průlomu hustotu 100 i více dělostřeleckých hlavních. Pro průlom dvou divizí v úseku 8 km širokém to znamená soustředit okolo 800 hlavních. Takovou potřebu můžeme uhradit přibíráním např.:

- dělostřelectva dvou zasazovaných divizí 9 oddílů/162 hlavních,
- dělostřelectva divize v dotyku 6 oddílů/108 hlavních,
- armádního dělostřelectva (akdb, rmp) 8 oddílů/144 hlavních,
- posilového dělostřelectva (dd) 20 oddílů/360 hlavních,
- dělostřelectva druhosledové divize 4 oddíly/72 hlavních.

Celkem 47 oddílů, tzn. 846 hlavních.

Palebná příprava útoku by měla být co nejkratší. Proto výpočtu délky věnujeme značnou pozornost. Přitom délka a struktura přípravy nepředstavují problematiku výlučně dělostřeleckou. Při výpočtu v podmínkách útoku z chodu bereme v úvahu jednak střední režim palby dělostřelectva (podíl celkové potřeby munice a počtu hlavních), jednak dobu k překonání vzdálenosti od čáry přechodu do praporních proudů k čáře přechodu ke zteči vlastními vojsky. Delší doba potom určuje délku přípravy.

Při práci se středním režimem palby za dělostřelecké přípravy útoku je třeba přihlídnout i k formě dělostřelecké podpory. Hodnota středního režimu palby ukazuje totiž zatížení bojové techniky pouze za dělostřelecké přípravy. Pomocí tzv. koeficientů využití (pro postupné soustředění palby je 0,85, pro palebný val 0,75) upravíme režim palby tak, aby vyhovoval technickým požadavkům nejen za dobu dělostřelecké přípravy, ale i podpory. Dojde k prodloužení dělostřelecké přípravy. Např. střední spotřeba 76 ran umožňuje u ráže 152 mm délku palby 41 minut. Následuje-li postupné soustředění palby, je nutné dobu prodloužit na 64 minut.

Doba přesunu vojsk se operačně propočítává pro střední rychlost 15 km .h⁻¹. Při vzdálenosti čáry rozvinutí do praporních proudů 10 km a čáry přechodu ke zteči 0,6 km, vychází doba na přesun asi 38 minut.

Součástí úvah o struktuře přípravy je vymezení **překrývacího přepadu** na dělostřelecké a minometné baterie dosud neumlčené (nezničené) a nepatřící do atomového dělostřelectva (ráže 105 a 175 mm). Uskutečňuje se v konci přípravy tak, aby jeho zahájení přesahovalo o 2—4 minuty dobu ukončení přípravy a o 1—2 minuty přes dobu Č. V daném případě tzn. zahájit přepad v Č—8 (10) a ukončit v Č+1 (2). V případě, kdy baterie (čety) byly trvale umlčovány (ničeny), překrývací přepad nebude uskutečněn.

Základem struktury jsou však **přepady opěrných bodů** čt praporů prvního sledu, důležitých cílů vně těchto bodů a opěrných bodů čt praporů druhého sledu a cílů v hloubce. Nejdříve se určí délka **posledního přepadu** (vždy opěrné body čt prvosledových praporů). Je dána dobou na překonání vzdálenosti účinného dosahu protitankových prostředků nepřítele k čáře přechodu ke zteči. Při dosahu 3 km a rychlosti postupu vlastních vojsk 15 km .h⁻¹ by tento přepad měl trvat minimálně 12 minut. Intenzita palby v něm musí být taková, aby jednotky prvního sledu nepřítele bezpečně ztratily bojeschopnost nejen na dobu, potřebnou k proniknutí vlastních vojsk na čáru přechodu ke zteči, ale až ke zteči předního okraje (Č). Podle současných názorů se požaduje, aby spotřeba na tento přepad tvořila až polovinu celkové normy.

Dále propočítáme střední délky prvního a následujících palebných přepadů, zprvu prvosledových praporů, pak druhosledových, a jejich počet. Platí zásada, že přepady by neměly být kratší jak 5 a delší jak 15 minut. Také přestávky mezi nimi nemají překročit 15 minut. První palebný přepad plánujeme jako nejmohutnější.

Můžeme postupovat podle této metodiky:

- stanovit celkovou spotřebu na cíle 4. a 3. skupiny,
- vypočítat střední spotřebu za 1 minutu přípravy (celkovou spotřebu dělíme dobou trvání),
- zjistíme minimální dobu trvání palby na cíle jednotlivých skupin (spotřebu na jednotlivé skupiny dělíme střední spotřebou za 1 minutu),
- s ohledem na stanovenou délku přípravy, minimální délku posledního

přepadu a na uvedené zásady stanovíme počet a délku prvního a následujících přepadů, popř. upravíme i délku posledního přepadu.

To je již dostatek podkladů pro vypracování návrhu Grafikonu dělostřelecké přípravy a později i palebné přípravy útoku. Přímou střelbou ničíme cíle prakticky po celou dobu přípravy s tím, že některé prostředky vyvádíme na palebná stanoviště pod krytem prvního palebného přepadu.

Grafikon dělostřelecké přípravy, popř. i palebné přípravy, nemůžeme dokončit bez součinnosti s ostatními účastníky ničení nepřitele. **Za hlavní otázky součinnosti** považují:

- určení všech významných čar a prostorů, dosahovaných vlastními vojsky při rozvinování, doby jejich dosažení a to nejlépe vzhledem k času Č; stanovení signálů,

- dosah protitankových prostředků nepřitele,
- podmínky pro činnost vlastního letectva (v tom i bojových vrtulníků),
- sladění prostředků REB s úkoly RVD a plnění úkolů RVD ve prospěch REB,

- využití průzkumových údajů pro údery raket a palbu dělostřelectva.

Z hlediska plánování dělostřelecké přípravy patří **k významným čarám a prostorům** zejména:

- čára rozvinutí do praporních proudů (zpravidla je určující pro zahájení přípravy); čáru stanoví vševojskový štáb, doba dosažení se uvádí v plánu vyvedení vojsk,

- čára přechodu ke zteči (zpravidla příprava končí a zahajuje se dělostřelecká podpora); také tuto čáru i dobu dosažení stanoví vševojskový štáb,

- bezpečnostní vzdálenost pro dělostřelectvo a vlastní jaderné údery (u děl od 100 do 200 m, u jaderných úderů až několik kilometrů); výpočet bezpečnostní vzdálenosti patří do povinností štábu RVD, praktické důsledky organizačně zabezpečuje vševojskový štáb.

Dosah protitankových prostředků nepřitele podmiňuje délku posledního přepadu. Čáru dosahu stanoví zpravodajský orgán s ohledem na druh prostředků a jejich rozmístění; rychlost překonání této vzdálenosti vševojskový štáb.

Součinnost s letectvem z hlediska RVD zahrnuje řešení těchto hlavních otázek:

- optimální rozdělení objektů ničení (v tom i objektů pro bojové vrtulníky),

- způsob a doba umlčení prostředků PVO do zasazení vlastního letectva,

- čára zasazení, doba a výška působení, pásmo průletu bojových vrtulníků,

- časové a prostorové vymezení jaderných úderů a palebných přepadů a spolu s tím i prostory rozmístění RVD,

- upřesnění způsobu spojení, velení a součinnostních signálů.

Stíhací bombardovací letectvo se využívá k úderům do hloubky, bojové vrtulníky na cíle v rozmezí dále 1,5–4 km od předního okraje nepřitele. V průběhu přípravy může jít o 1–2 údery, které plánujeme vždy po přepadu prostředků PVO. Údery vrtulníků plánujeme navíc vždy v době přepadu objektů v hloubce.

Prostředky REB se zaměřují na zabránění nepřátelského průzkumu a překrývají hlavně přechod na dělostřeleckou podporu. V dalším intenzivně ruší rádiové sítě všech míst velení s cílem zabránit přenosu informací o útoku.

Toto úsilí trvá do doby překonání obrany prvosledových praporů. Součinnost v oblasti REB může proto obsahovat otázky jako:

- ochrana rádiových sítí RVD před vlastním rušením; řeší náčelník štábu RVD se spojovacím náčelníkem a orgánem REB,

- umlčování a ničení rušících a zaměřovacích stanic nepřítelů úderem raket a palbou dělostřelectva na počátku dělostřelecké přípravy a naopak, elektronické umlčení míst velení útvarů jaderného napadení, dělostřelectva a REP nepřítelů; řeší náčelník RVD s orgánem REB.

Získávání údajů pro palbu a úder RVD trvá po celý průběh dělostřelecké přípravy. Nejvyšší procento zjištění můžeme očekávat v dosahu prostředků dělostřeleckého průzkumu. Protože nepřítel po zjištění prostoru průlomu bude usilovat o manévry zálohami, je úkolem vševojskového průzkumu získat o těchto zálohách dostatek informací a podkladů pro jaderné úder. Na úkolu se bude podílet zejména vzdušný průzkum. Podklady pro palbu dělostřelectva získávají hlavně jednotky a útvary dělostřeleckého průzkumu. Mechanika přenosu takových údajů je dána předpisy dělostřelectva.

Plánování dělostřelecké přípravy útoku je základní činností štábu RVD v přípravě jaderného a palebného ničení nepřítelů. Jde o nejintenzivnější využití prostředků RVD a jsou-li při tom možnosti RVD v souladu s potřebou, budou v souladu i s potřebami v jiných obdobích. Na úspěšném splnění úkolů za dělostřelecké přípravy závisí pravděpodobnost průlomu nepřátelské obrany. Plánování a zejména organizace a řízení musí být uskutečňováno na vševojskovém základě, proto je součinnost s vševojskovým štábem bezpodmínečně nutná. Potřeby a požadavky jednotlivých prostředků ničení se sladí ve skupině jaderného a palebného plánování.

Palebná podpora útoku

Palebná podpora útoku má za cíl zabránit nepříteli obnovit narušený systém palby, velení, průzkumu a vytvořit podmínky pro rychlé využití výsledků palebné přípravy vojsky pro průlom jeho obrany. Úkolem RVD je ničit a umlčovat nově zjištěné prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo a protitankové prostředky, živou sílu a palebné prostředky v opěrných bodech i mimo ně, prostředky PVO a REB a zálohy nepřítelů a tak zlomit jeho odpor. Nepřetržitě podporovat postup vlastních vojsk, klestit jim cestu do hloubky obrany prvosledových brigád. Podporu zahájíme ihned po dělostřelecké přípravě a tento přechod musí být plynulý.

Dělostřeleckou podporu uskutečňujeme hromadnými a soustředěnými dělostřeleckými palbami, palbami na jednotlivé cíle i přímou střelbou podle charakteru obrany, množství dělostřelectva a munice. Využíváme známých metod, k nimž v poslední době přistupuje i pohyblivé palebné pásmo. Na hloubku prvosledových brigád plánujeme podporu intenzivnějšími metodami (pohyblivé palebné pásmo, palebný val, postupné soustředění palby). Vzhledem k tomu, že očekáváme v tomto období i protizteče nepřítelů, můžeme výčet metod doplnit i dalšími způsoby vedení palebné činnosti, např. pohyblivými i nepohyblivými přehradními palbami.

Potřebu dělostřelectva pro různé metody podpory na 1 km úseku průlomu — viz **tabulku 1**. Potřeba munice je závislá na metodách a dosahuje hodnoty kolem 1 pp.

Tabulka 1

Způsob podpory	Potřeba dělostřeleckých oddílů
PSP s SP	2
Dvojitě PSP	3,5
PV s SP	2,5—3
PV s PSP	4
Dvojitý PV	4,5—5
PPP4	3—5

K nejdůležitějším otázkám součinnosti s ostatními prostředky ničení patří zejména sladění jejich činnosti při odrážení protiztečí nepřítel, využití letectva a zasazení prostředků REB.

Protizteče, i když hlavní tíha při jejich odrážení bude ležet na divizích, bereme v úvahu i při plánování jaderného a palebného ničení na armádním stupni. Po propočítání možností divizí můžeme připravit i zásah armádních prostředků. Při tom úkolem RVD zpravidla bývá zúčastnit se skupinového jaderného úderu nebo hromadné palby, připravit zásah PTZ, podílet se na palebném ničení armádními dělostřeleckými skupinami, popř. změnit podřízenost posilových prostředků. S letectvem opět je nutné doladit časové a prostorové vymezení jaderných úderů a předat informace o bojové sestavě hlavního uskupení RVD. V dalším upřesnit úkoly RVD při dezorganizaci systému PVO nepřítel. Pokud jde o REB, pokračuje ničení rušících a zaměřovacích stanic úderů a palbou, naopak vlastní REP se podílí v boji o jadernou a palebnou převahu rušením elektronických prostředků jednotek jaderného napadení a dělostřelectva. S tímto počítáme zejména při zahájení podpory a narůstá vždy při centralizaci dělostřelectva.

Dělostřelecká podpora prodlužuje výsledky dělostřelecké přípravy a vede útok vojsk obranou nepřítel k rychlému splnění jejich úkolů. Čas je významným faktorem. Každé zpoždění a zpomalení tempa útoku umožňuje nepříteli učinit další protipatření a způsobuje zvýšení vlastních ztrát. Daleko významnější roli sehrává součinnost orgánů velení RVD se vševojskovými veliteli při řízení boje. Určitá decentralizace při řízení RVD nesmí zabránit rychlému hromadění paleb i v rámci armády. Vyšší požadavky jsou kladeny i na průzkum, zejména na rychlý přenos a hodnověrnost údajů.

Palebný doprovod vojsk při boji v hloubce nepřátelské obrany

Palebný doprovod má za cíl spolehlivě a včas podporovat útok vojsk v hloubce obrany až do splnění zadaných úkolů. Hlavní úsilí RVD se soustřeďuje na boj o udržení jaderné a palebné převahy na vytvoření výhodných podmínek pro zasazení druhých sledů, popř. OMS, pro odrážení protiztečí a protiúderů, pro násilný přechod vodních překážek apod. Vzhledem k tomu, že těmto otázkám byla na stránkách Vojenské mysli věnována dostatečná pozornost a vzhledem k rozsahu článku, uvedu pouze hlavní úkoly štábu RVD při plánování:

— vymezit základní operačně taktické úkoly RVD v tomto období a prostory hlavního úsilí,

— s ohledem na vševojskové úkoly určit možný objem úkolů RVD ve prospěch jejich plnění,

— rozdělit dělostřelectvo a zplánovat změny v rozdělení během boje (operace) vzhledem k možným úkolům; stanovit potřebné uskupení dělostřelectva,

— určit množství munice celkem i na plnění dílčích operačně taktických úkolů.

U každého dílčího úkolu plánujeme především:

— způsoby jaderného a palebného ničení nepřítelů,

— účast a úkoly přímo podřízených útvarů (skupin), jejich podíl na skupinových úderech, hromadných palbách, soustředěných palbách s udáním počtu prostředků (raket, munice, oddílů),

— účast RVD podřízených svazků (svazů) prvního, popř. i druhého sledu s udáním hodnoty účasti,

— pokud je dostatek podkladů, udáváme i souřadnice a rozměry (mohutnost) palb (úderů) a signály pro velení a řízení (platí zejména pro divizní stupeň velení).

Všechny dílčí úkoly se připravují ve skupině pro jaderné a palebné plánování jako návrh vševojskovému veliteli. Po jeho rozhodnutí se navrhovaná opatření upřesňují a po získání konkrétních průzkumových údajů a podkladů se dokončí jaderné a palebné plánování. Při tom se řeší opět všechny potřebné součinnostní otázky.

Palebný doprovod, jako čtvrté období jaderného a palebného ničení nepřítelů, pokračuje až do splnění vševojskových úkolů. Jeho charakteristickým rysem je decentralizace velení a úzké přimknutí k potřebám a požadavkům vševojskových jednotek, útvarů a svazků. Je náročné na pevné a pružné velení, na dovednost velitelů a náčelníků RVD pružně reagovat na vývoj situace a využívat svých palebných možností. Vyžaduje rozhodnost, rychlost a profesionální dovednost při řízení i při plnění úkolů RVD. Nepřeje šabloně, naopak dává vyniknout tvořivým a originálním přístupům k plnění úkolů.

Plánování bojové činnosti RVD tvoří nedílnou součást celkového plánování jaderného a palebného ničení nepřítelů. Nemůže být uskutečněno bez těsné součinnosti s ostatními prostředky ničení a bez řídicího vlivu vševojskového systému velení.

Výchozími podklady pro plánování jaderného a palebného ničení nepřítelů ve štábu RVD jsou operační propočty. Jsou nezbytné pro rychlé, avšak věrohodné rozhodování. Ukrývají v sobě rozsáhlé teoretické kalkulace i zkušenosti ze cvičení a ozbrojených střetnutí. Základním propočtem, který ovlivňuje ostatní úvahy, je propočet potřeby dělostřelectva a munice v dělostřelecké přípravě útoku.

Ukazuje se, že potřeba jak hlavní, tak zejména dělostřelecké munice je v současných podmínkách mimořádně vysoká. Způsobuje to stále vyšší podíl krytých (obrněných) objektů na celkovém objemu cílů. Možnosti v tomto směru jsou však omezené. Jeden z nich např. spočívá na nový typ dělostřelecké munice (granát naváděný v konci dráhy letu). Jiný požaduje revidovat (snížit) stupeň vyřazení objektu tak, aby ztráta bojeschopnosti umlčovaného (ničeného) objektu byla adekvátní době postupu vlastních vojsk k objektu. Oběma budeme věnovat odpovídající pozornost, neboť oba mohou být přínosem.

K PLÁNOVÁNÍ JADERNÉHO A PALEBNÉHO NIČENÍ NEPŘÍTELE

Hodnotíme-li podstatu soudobého boje a operace, docházíme jednoznačně k závěru, že zničení nepřítele se dosahuje především dovedným použitím prostředků ničení. Zůstává tedy i v současnosti rozhodujícím činitelem palba. V boji vítězí ten, kdo dosáhne palebné převahy.

Stupeň efektivního využití ohromných palebných možností soudobé armády pak přímo závisí na dovednosti velitelů a štábů všech stupňů ničit nepřítele **komplexně** s využitím všech dostupných zbraňových systémů. Tento fakt zdůrazňují i základní dokumenty velení ČSLA na tento výcvikový rok.

Mají-li tedy být otázky komplexního a sladěného použití všech prostředků ničení ve středu pozornosti vševojskových velitelů a jejich štábů, musí k tomu vytvořit také odpovídající organizační podmínky.

Proto na operačních stupních velení vytváříme dočasný prvek velení — skupinu jaderného a palebného plánování. V ní za řízení náčelníka štábu vševojskové armády obvykle pracují: náčelník raketového vojska a dělostřelectva, zpravodajský náčelník, zástupce náčelníka operačního oddělení, náčelník střediska bojového velení letecké armády (na pozvání náčelníka REB, náčelník vojska PVO, náčelník železničního vojska, náčelník chemického vojska event. některý další náčelník) s určeným počtem důstojníků příslušných oddělení. Skupina zahajuje svou činnost obvykle po vyhlášení zámyslu rozhodnutí k příslušné situaci a pracuje ve středisku bojového velení armády.

Rozeberu v hlavních rysech povinnosti jednotlivých funkcionářů ve skupině.

Náčelník štábu armády řídí činnost skupiny, přijímá návrhy jednotlivých funkcionářů a po jejich konečném sladění předkládá závěry práce skupiny ke schválení veliteli armády.

Zpravodajský náčelník:

- vyhodnocuje možné objekty ničení u nepřítele,

- v součinnosti s jednotlivými funkcionáři skupiny vybírá objekty vhodné pro ničení jednotlivými zbraňovými systémy zvláště s přihlédnutím k efektivnosti jejich použití,

- navrhuje náčelníkovi štábu objekty k ničení vlastními palebnými prostředky a organizaci průzkumu (doplňkového průzkumu) k jejich zjištění.

Náčelník raketového vojska a dělostřelectva:

- vede trvalý přehled o stavu a bojových možnostech RVD armády pro jaderné a palebné ničení nepřítele,

- informuje příslušníky skupiny o objektech, ničených v pásnu armády raketovým vojskem frontu, a nařízených k ničení armádní raketovou brigádou,

- v součinnosti se zpravodajským náčelníkem vybírá objekty vhodné pro ničení prostředky RVD,

- podle rozboru přidělených objektů je rozděluje mezi raketové vojsko a dělostřelectvo (podle stanovených kritérií), stanoví vykonavatele a způsob ničení,

- předkládá náčelníkovi štábu návrh na vykonavatele, doloží předpokládané účinky,

- vydá úkoly k přípravě (vedení) raketových úderů a paleb dělostřelectva.

Povinnosti náčelníka střediska bojového velení letecké armády z hlediska použití letectva a bojových vrtulníků a zástupce náčelníka operačního oddělení vzhledem k použití přímé střelby jsou obdobné jako u náčelníka raketového vojska a dělostřelectva a nebudu je proto rozebírat.

Uvedu rozbor činnosti skupiny s využitím síťové analýzy.

Vycházím přitom z těchto rozhodujících předpokladů:

- pro stanovení údajů do seznamu činností, v souladu s dosud používanou metodikou práce štábu armády, jsem použil jednak dílčích statistických údajů získaných na cvičeních a jednak metody kvalifikovaného odhadu,

- časové údaje vycházejí z podmínky, že podle cílové analýzy musí být současně použito maximum palebných prostředků, které má armáda k dispozici, časové údaje jsou tedy na horní hranici,

- činnosti mohou být jen částečně sloučeny, většinou musí probíhat posloupně, neboť je na nich interesován jeden a tentýž funkcionář,

- mohl jsem použít jen malých klávesnicových počítacích strojů, protože programy pro komplexní jaderné a palebné ničení pro počítač nejsou dosud k dispozici,

- propočty a potřebné kalkulace jsou důsledné, nikoliv podle odhadu. Přesto není zaručena optimalizace výběru i rozdělení objektů (cílů) na vykonavatele.

Seznam činností — viz tabulka 1.

V souladu se zpracováním Seznamem činností je sestaven síťový graf a zpracována analýza kritické cesty s použitím samočinného počítače.

Síťový graf — viz obr. 1 a analýzu kritické cesty — viz tabulku 2.

Po posouzení síťového grafu a kritické cesty uznáme, že požadované zkrácení celkové doby trvání procesu nemůžeme realizovat, neboť

- nemůžeme vyloučit žádnou kritickou činnost, poněvadž všechny jsou ke splnění daného úkolu bezpodmínečně nutné,

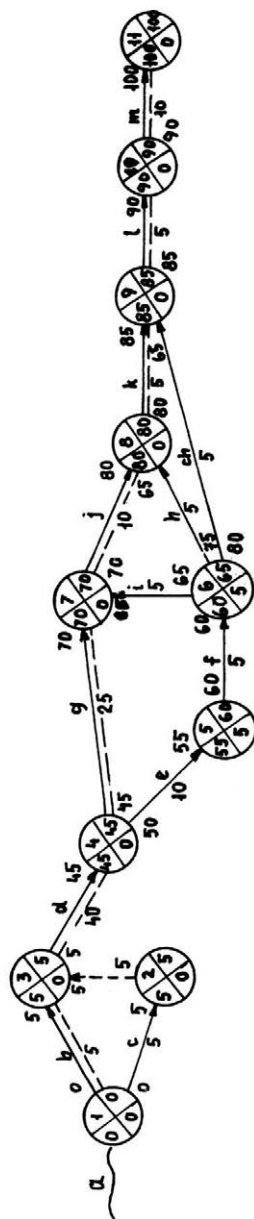
- nové uspořádání struktury síťového grafu, které by zabezpečilo souběžný průběh činností, místo postupného, není možné vzhledem k tomu, že jsou na nich zainteresováni stejní funkcionáři,

- zvýšení počtu výkonných zdrojů na kritických činnostech (pracovníků, techniků atd.) a tím zkrácení doby trvání těchto činností také nemůžeme z hlediska přijaté metodiky uskutečnit.

Závěrem můžeme konstatovat, že

- celkový čas na činnost skupiny, při maximálním možném počtu objektů nepřítelů, značně přesahuje časové možnosti při přípravě rozhodnutí velitele armády,
- optimalizace při výběru i rozdělení objektů vykonavatelům závisí do značné míry na subjektivních znalostech a zkušenostech funkcionářů,

- většina kritických činností (až po uzel 8) je prakticky závislá na možnostech zpracování údajů a přípravy podkladů náčelníkem a štábem RVD armády.

K = 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11

Obr. 1

Tabulka 1

Symbol činnosti	Název činnosti a její obsah	Zabezpečí	Navazuje na činnost	Číslo uzlu		Doba trvání
				počáteční	koncové	
a	– vyhodnocení možných objektů ničení a zařazení do tabulky objektů, – možnosti RVD pro jaderné a palebné ničení, – možnosti letectva pro jaderné a palebné ničení, – možnosti prostředků pro přímou střelbu	ZN NRVD NSBV ZNOO	0	průběžně	1	průběžně
b, c	– informace ZN o objektech ničených v pásmu A RV a letectvem F a nafižených k ničení arb, záznam do tabulek objektů	ZN NRVD NSBV	a	1 1	2 3	5'
d	– výběr objektů vhodných pro RVD armády	ZN NRVD	b, c	3	4	40'
e	– výběr objektů vhodných pro vyčleněné letectvo	ZN NSBV	d	4	5	10'
f	– výběr objektů vhodných pro přímou střelbu	ZN ZNOO	e	5	6	5'
g	– rozbor objektů a jejich rozdělení mezi RV a dělostřelectvo na základě: – efektivnosti JÚ, – palebné účinnosti dělostřelectva, – rozdělení na vykonavatele, vydání pověl, záznam do tabulek objektů	NRVD	d	4	7	25'
h	– rozbor objektů a jejich rozdělení mezi vyčleněné letectvo, záznam do tabulek objektů	NSBV	f	6	8	5'
ch	– rozbor objektů a jejich rozdělení mezi prostředky, vyčleněné pro přímou střelbu, záznam do tabulky objektů	ZNOO	f	6	9	5'
i	– návrh ZN možných objektů ničení v pásmu armády pro prostředky armády, organizace jejich průzkumu (doplňkového průzkumu)	NŠ ZN	f	6	7	5'
j	– návrh NRVD: rozdělení na vykonavatele u objektů, přidělených RVD, předpokládané účinky	NŠ NRVD	g, i	7	8	10'
k	– návrh NSBV LA: rozdělení na vykonavatele u objektů, přidělených LA, předpokládané účinky	NŠ NSBV	h, j	8	9	5'
l	– návrh ZNOO: rozdělení na vykonavatele u objektů pro přímou střelbu	NŠ ZNOO	ch, k	9	10	5'
m	– závěr k rozdělení jednotlivých objektů mezi RVD, LA a přímou střelbu, schválení vykonavatelů	NŠ	l	10	11	10'

Tabulka 2

Projekt číslo: 99

Výchozí uzel	Návrhový uzel	Trvání činnosti	Nejdříve možný začátek	Nejpozději přípustný začátek	Nejdříve možný konec	Nejpozději přípustný konec	Celková časová rezerva	Volná časová rezerva	Nezávislá časová rezerva	Závislá časová rezerva
1	3	5,00	,00	,00	5,00	5,00	,00	,00	,00	,00
1	2	5,00	,00	,00	5,00	5,00	,00	,00	,00	,00
3	4	40,00	5,00	5,00	45,00	45,00	,00	,00	,00	,00
4	5	10,00	45,00	50,00	55,00	60,00	5,00	,00	,00	5,00
4	7	25,00	45,00	45,00	70,00	70,00	,00	,00	,00	,00
5	6	5,00	55,00	60,00	60,00	65,00	5,00	,00	,00	,00
6	8	5,00	60,00	75,00	65,00	80,00	15,00	15,00	10,00	10,00
6	9	5,00	60,00	80,00	65,00	85,00	20,00	20,00	15,00	15,00
6	7	5,00	60,00	65,00	65,00	70,00	5,00	5,00	,00	,00
7	8	10,00	70,00	70,00	80,00	80,00	,00	,00	,00	,00
8	9	5,00	80,00	80,00	85,00	85,00	,00	,00	,00	,00
9	10	5,00	85,00	85,00	90,00	90,00	,00	,00	,00	,00
10	11	10,00	90,00	90,00	100,00	100,00	,00	,00	,00	,00

Možnosti zlepšení práce skupiny využitím výpočetní techniky

Pro činnost skupiny bude z hlediska časového nutné, aby rozhodující činnosti probíhaly souběžně a daly se zpracovat při využití výpočetní techniky. Sestavme z toho hlediska nový seznam činností — viz **tabulku 3**.

Analýzou tabulky 3 a jejím porovnáním s tabulkou 1 dojdeme k těmto závěrům:

- činnosti „a“ a „b“ u obou tabulek jsou shodné, navíc se u tabulky 3 všechny údaje zavádějí do počítače,
- činnosti „d“ — „ch“ u tabulky 1 byly u tabulky 3 nahrazeny jednou činností „c“ (mimo předání nařízení a povelů vykonavatelům),
- činnosti „j“ — „m“ u tabulky 1 nejsou v tabulce 3 uvedeny, neboť jsou zbytečné,
- u tabulky 3 je zavedena činnost „d“, která řeší dílčí části činností „g“ — „i“ tabulky 1 (nařízení a povel vykonavatelům, doplňkový průzkum objektů).

Došlo tedy k podstatnému zmenšení počtu činností a můžeme kvantifikovat i možnou časovou úsporu (v tabulce 1 je 100' a v tabulce 3 je 30—35'). Za stejných výchozích předpokladů došlo při

zavedení výpočetní techniky a ostatních moderních prvků přenosu informací k úspoře cca 65—70 minut, což při přípravě rozhodnutí je prvek vysoce potřebný. Mimo to výběr a přidělení cílů (objektů) je podstatně lepší.

Přítom činnost „c“ tabulky 3 je řešením optimalizačního úkolu, pro který můžeme vhodně využít výpočetní techniku.

Má-li mít řešená úloha optimalizace komplexního plánování jaderného a palebného ničení nepřítelů konkrétní kvantitativní charakteristiky, musíme zavést kritéria, která dovolí zhodnotit její efektivnost.

U úloh optimalizace plánování bude spočívat ve výběru takového způsobu organizace činnosti, při kterém bude mít kritérium efektivnosti extrémní hodnotu (maximální či minimální — podle daného cíle činnosti). V řešeném případě, kdy plánujeme komplexní jaderné a palebné ničení, bude vhodné přijmout za kritérium efektivnosti počet zničených objektů. Pak plánování bude spočívat ve zpracování takového řešení, při kterém kritérium efektivnosti dosáhne svého maxima, což pak

Tabulka 3

Symbol činnosti	Název činnosti a její obsah	Zabezpečí	Doba trvání
a	– vyhodnocení možných objektů pro ničení, – možnosti RVD pro jaderné a palebné ničení, – možnosti letectva pro jaderné a palebné ničení, – možnosti prostředků pro přímou střelbu. Uvedené údaje se průběžně upřeshňují v samočinném počítači	ZN NRVD NSBV ZNOO	průběžně
b	– informace ZN o objektech ničených v pásmu armády RV a letectvem F a nařízených k ničení arb. Přiřazení vykonavatelů k objektům v počítači (event. jejich vyřazení při úderu či palbě)	ZN NRVD NSBV	5'
c	– optimalizace rozdělení objektů na vykonavatele, tj. raketové vojsko, dělostřelectvo, letectvo a přímou střelbu pomocí počítače (podle kritérií stanovených v programu), – po schválení rozdělení cílů náčelníkem štábu (velitelem) armády, předání výsledných údajů přímo na pracoviště jednotlivých funkcionářů	výpoč. střed. NŠ	10'
d	– organizace doplňkového průzkumu stanovených objektů, – vydání nařízení či povelů pro vykonavatele k vedení úderů (palbě) spojovacími prostředky (u RVD cestou poloautomatizovaného zařízení pro přenos informací)	ZN NRVD NSBV ZNOO	15–20'

odpovídá největšímu počtu zničených objektů nepřítele.

Musíme tedy zplánovat ničení tak, abychom zničili maximální množství objektů a aby součet ukazatelů efektivity u cílů, které byly zahrnuty do plánu ničení, dosáhl maximální hodnoty.

Přitom první podmínku chápeme tak, že pro zničení každého cíle určíme minimální potřebný počet vykonavatelů, a druhou tak, že bude-li existovat několik variant, při kterých se ničí maximální množství cílů, pak musíme mezi nimi zvolit tu, u níž součet ukazatelů efektivity bude největší.

Podstata řešení úlohy bude spočívat v sestavení možných kombinací rozdělení cílů na vykonavatele a v jejich ohodnocení z hlediska formulovaných rozhodujících kritérií efektivity (za určitých omezení). Při relativně velkém množství objektů ničení i vykonavatelů bude nejvhodnější využít z úloh matematického programování distribuční úlohu lineárního programování.

Za hlavní logická východiska ke stanovení základních kritérií pro rozdělení cílů na vykonavatele můžeme počítat:

— jak je objekt nepřítele, určený k ničení, charakterizován, jeho zařazení do skupiny,

— jaké palebné možnosti máme k dispozici, zda pokrývají počet objektů určených k ničení, ne-li, pak které objekty vypustit,

— zda můžeme ničit objekt přímou střelbou pozemního či vzdušného zbraňového systému,

— je-li objekt v dostřelu dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení a je-li schopné jej s danými palebnými možnostmi dostatečně efektivně umlčet (ničit),

— můžeme-li k ničení objektů, které zůstaly nepokryty v dostřelu dělostřelectva a těch, které jsou mimo jeho dostřel, použít raketové údery nebo vyčleněné letectvo, a to s použitím jaderných úderů (pokud se používají) nebo klasické munice.

Úloha optimalizace komplexního plánování jaderného a palebného ničení se závěrem redukuje do takového tvaru, že při zadaných výchozích údajích je třeba pro palebné prostředky stanovit objekty tak, aby:

— bylo úderů a palbou zničeno maxi-

mální množství objektů a aby byl každý objekt zničen alespoň s minimálními požadovanými ztrátami,

— byly při úderech a palbě spotřebovány minimální souhrnné mohutnosti jaderných náloží a počty munice (dělostřelecké i letecké),

— bylo při dané spotřebě mohutnosti jaderných náloží a počtu munice dosaženo

maximálního možného zničení všech přidělených objektů.

Takové přidělení můžeme nazvat optimálním. (Poznámka: dosud zpracované programy řeší samostatně optimalizaci jaderných úderů, samostatně optimalizaci paléb dělostřelectva atd., nikoliv tedy komplexní plánování jaderného a palebného ničení.)

Vliv automatizace na uspořádání štábu

Současné umístění náčelníka RVD a vyčleněných důstojníků (obdobně jako ostatních funkcionářů) ve středisku bojového velení armády poměrně značně snižuje efektivnost jejich práce. Toto umístění je vynuceno tím, že většina úkonů při rozdělování objektů na vykonavatele probíhá na tomto místě jakýmsi „výběrovým“ způsobem podle návrhů jednotlivých náčelníků bez hlubších optimalizačních propočtů. To ovšem znamená, že vyčleněná skupina musí sama vykonat všechny činnosti, počínaje základními kalkulacemi a konče předáním podkladů pro povely směrovým důstojníkům.

Tento systém prakticky neumožňuje dostatečné zapojení většiny příslušníků štábu RVD (stejně jako ostatních zainteresovaných oddělení) do řešení otázek tohoto rozhodujícího období přípravy rozhodnutí k situaci.

Soudobá výpočetní i další automatizační technika umožňuje však i jinou organizaci práce za předpokladu, že:

— bude zpracováno programové dílo umožňující řešení úlohy optimalizace komplexního plánování jaderného a palebného ničení na počítači,

— bude zřízena terminálová síť, napojená na počítač, která umožní jednotlivým funkcionářům přímo z pracoviště komunikovat s počítačem (vkládat i přijímat data). Později může být zřízena i počítačová síť, v níž budou propojeny počítače na různých stupních velení i na jednom stupni velení, bude-li zde zařazeno více počítačů.

Možný postup činnosti v navrhovaném systému:

— trvale jsou v počítači uloženy takové hodnoty, jako např. parametry přesnosti palby (úderu), poloměry pásem zničení jadernými náložemi různých mohut-

ností, délky střelby raket i ostatních prostředků (minimální a maximální) atd.,

— průběžně se do počítače vkládají proměnné informace, jako např. pohotovosti raketových a leteckých jednotek, mohutnosti jaderných náloží na odpalovacích zařízeních či u letounů — nosičů, rozmístění všech prvků ničení (prostory bojového rozmístění, palebná postavení, letiště apod.), údaje o objektech nepřítelů (číslo, charakter, souřadnice, rozměry, činnost), přední okraj vlastních jednotek a další,

— v době přípravy rozhodnutí je podle programu zpracována na počítači optimalizace přidělení cílů na vykonavatele,

— dosažený výsledek se promítne na displej u zainteresovaných funkcionářů a vytiskne na řádkové tiskárně ve štábu RVD i na ostatních pracovištích,

— náčelník RVD se štábem (stejně i funkcionáři na ostatních odděleních) zkontroluje výsledky, zpracované počítačem, zjišťuje zda medošlo k chybnému přiřazení; pak potvrdí správnost náčelníkovi štábu a současně vydá pokyny pro přípravu a předání povelů vykonavatelům. V případě zjištění nedostatků (mimo dostrěl, ohrožena bezpečnost vlastních vojsk a jiné) operativně zabezpečí po potřebných součinnostech úpravy,

— náčelník štábu se souhlasem velitele armády vydá pokyn pro vedení komplexního jaderného a palebného ničení.

Do doby možnosti technické realizace tohoto systému v komplexu můžeme v prvním období uskutečnit počáteční fázi (tj. programové vybavení); druhou fázi (terminálové a počítačové sítě) nahradit prozatím jinými prostředky, jako je televizní či dálnopisný přenos údajů, event. i napojení několika tiskáren na počítač.

ÚKOLY LETECTVA V KOMPLEXNÍM PALEBNÉM NIČENÍ NEPŘÍTELE

Jednu z rozhodujících úloh, vedle dalších palebných prostředků, sehrává při komplexním palebném ničení nepřítel letectvo, které v podmínkách použití jaderných zbraní patří k hlavním prostředkům jejich dopravy na cíle a při použití konvenčních zbraní jediným prostředkem schopným působit v operační hloubce a na libovolných směrech.

Úkoly letectva v palebném ničení nepřítel můžeme rozdělit na dvě hlavní skupiny, a to palebné a zabezpečující.

Palebné úkoly letectva spočívají v ničení nepřítel v určeném čase a prostoru s použitím jaderných nebo konvenčních prostředků ničení. Hlavními zásadami bojové činnosti letectva (kromě obecně platných) jsou zvláště:

- správné rozdělení cílů mezi letectvo a ostatní palebné prostředky,
- hromadné použití letectva v krátkém čase,
- ničení a umlčování rozhodujících cílů.

Rozdělení cílů mezi letectvo a ostatní palebné prostředky musí vycházet především z vlastností a možností jednotlivých druhů vojsk, které se palebného ničení nepřítel zúčastňují. Při přidělování cílů letectvu je nutné respektovat především specifické vlastnosti letectva. Letectvo může působit v taktické i operační hloubce, vést úderu na libovolných směrech a v libovolných prostorech, omezených pouze doletem jednotlivých typů letadel. Je schopné cíle samostatně vyhledat těsně před vedením úderu, úkoly mu můžeme upřesnit nebo změnit na základě konkrétní situace i za letu a zásah proti nově zjištěným cílům může uskutečnit ve velmi krátkém čase (během několika minut) ze stěhu na letišti nebo ze stěhu ve vzduchu.

Při vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní se úkoly letectvu stanoví v souvislosti s možnostmi raketového vojska. Letectvo bude zpravidla ničit pohyblivé, nově zjištěné nebo cíle mimo dosah frontových a armádních raketových prostředků, ale i mimo dosah taktických raket, pokud nebudou pokryty úderu armádních a frontových raket.

Při vedení bojové činnosti s konvenčními prostředky ničení je správné použití letectva zvláště významné vzhledem k podstatně nižšímu ničivému účinkům v objektech ničení i vzhledem k omezeným palebným možnostem raketového vojska. Využití vlastností letectva spočívá především ve využití možností jeho jednotlivých druhů. Frontové stíhací bombardovací letectvo se po-

užívá v taktické hloubce za čarou dostřelu vlastního dělostřelectva a proti cílům v operační hloubce, frontové bombardovací letectvo proti cílům v operační hloubce a jen výjimečně v taktické hloubce a to proti rozhodujícím cílům, které nelze z jakéhokoliv důvodu ničit jinými palebnými prostředky. V některých případech, zvláště v závislosti na celkové vzdušné situaci, můžeme v rámci komplexního palebného ničení nepřítele použít i stíhacího letectva, které kromě pro ně typických úkolů jako je ničení prostředků vzdušného napadení nepřítele ve vzduchu a blokování nepřátelských letišť, je schopné úspěšně umlčovat a ničit cíle na zemi. Význačnou a stále důležitější úlohu při komplexním palebním ničení nepřítele má vojskové letectvo, které doplňuje palby dělostřelectva a protitankových prostředků vysoce účinnou palbou řízených raket proti cílům na předním okraji a v taktické hloubce.

Hromadné použití letectva spočívá v plnění palebných úkolů hlavními silami frontového a vojskového letectva v krátkých časových obdobích. Jinak řečeno, hlavními způsoby bojové činnosti letectva budou hromadné a soustředěné údery. Komplexní palebné ničení nepřítele se plánuje a uskutečňuje v rozhodujících fázích útočné operace jako je průlom obrany nepřítele, zasazení druhého sledu nebo záloh frontu a operačních manévrujících skupin, odražení protiúderů nepřítele, překonání důležitých terénních překážek (velkých vodních toků, ovládnutí přechodů horských masívů), zničení velkých uskupení nepřítele v obklíčení, zabezpečení operačních výsadek atd. V obranné operaci to je především zmaření útoku nepřítele formou protipřípravy, zabezpečení vlastních protiúderů, zničení nepřátelských operačních výsadek a přechod vlastních vojsk do protiútku. V každé z těchto variant, při které bude organizováno komplexní palebné ničení, použijeme maxima sil letectva. Současně bereme v úvahu, že metodika komplexního palebného ničení bude různá co do času, prostoru i objektů ničení. Jiná bude při průlomu obrany nepřítele a jiná při odražení protiúderu či násilném přechodu vodního toku z chodu. Na tom bude záviset i bojové úsilí letectva, které může představovat jeden až tři vzlety frontového a vojskového letectva.

Např. průlom připravené obrany nepřítele může z hlediska bojové činnosti letectva zahrnovat čtyři základní etapy:

- letecké zabezpečení přesunu a rozvinování vojsk,
- letecká příprava útoku,
- letecká podpora útoku,
- letecký doprovod útoku.

Obsahem leteckého zabezpečení přesunu a rozvinování vojsk, které začíná s přesunem vojsk hlavního úderného uskupení z výchozího prostoru na čáru rozvinutí a může trvat až do zahájení letecké přípravy útoku, je ničení především těch palebných prostředků nepřítele, které by mohly přesun a rozvinování vojsk narušit nebo zmařit. Jsou to především raketové jaderné prostředky a dalekonosné dělostřelectvo, letectvo na letištích a ve vzduchu, prostředky PVO a místa velení a navedení. Vzhledem k tomu, že zpravidla vždy v krátkém čase po přesunu a rozvinutí vojsk bude následovat letecká příprava útoku, které se musí zúčastnit hlavní síly frontového a vojskového letectva, bude přesun a rozvinování zabezpečovat omezené úsilí frontového letectva. Vojskové letectvo se nemusí tohoto zúčastnit.

V letecké přípravě útoku, jako součásti palebné přípravy útoku, zpravidla vede frontové i vojskové letectvo jeden hromadný úder na nejdůležitější ob-

jekty v taktické hloubce obrany nepřítelů a na hlavním směru úderu s cílem zničit ta vojska a objekty nepřítelů, které by mohly být překážkou při průlomu jeho obrany.

Letecké přípravy útoku se zúčastní všechny síly frontového a vojskového letectva mimo těch, které jsou udržovány jako jaderná záloha, a dále letouny, které se zúčastní zabezpečení přesunu a rozvinování vojsk. Letecká příprava útoku trvá několik minut (zpravidla do 10–12 minut) a hlavním způsobem bojové činnosti letectva budou soustředěné údery na předem plánované cíle.

Při letecké podpoře útoku, jako součástí palebné podpory útoku, jsou ničeny a umlčovány nově zjištěné cíle nebo objekty, které nebyly zcela zničeny v době palebné přípravy útoku. Hlavními objekty úderů letectva jsou operačně taktické a taktické rakety, dělostřelectvo, opěrné body, taktické a blízké operační zálohy a místa velení. Letecká podpora útoku trvá do ovládnutí prostoru brigád prvního sledu nepřítelů. Toto období může být z časového hlediska relativně krátké, ale může trvat i několik hodin, než hlavní síly úderného uskupení ovládnou postavení prvosledových brigád nepřítelů, to znamená, než proniknou do hloubky 10–25 km nepřátelské obrany a zahájí rozvíjení úspěchu v hloubce. Nejčastějším způsobem bojové činnosti frontového i vojskového letectva budou údery na jednotlivé objekty na výzvu.

Letecký doprovod se uskutečňuje zejména postupnou bojovou činností frontového a vojskového letectva, jejímž cílem je včas zničit vojska nepřítelů na směru hlavního úderu, zvláště pak hlavní palebné prostředky nepřítelů, opěrné body a zálohy před jejich zasazením do protiztečí. Tato etapa komplexního palebného ničení je z časového hlediska nejdelší, přesto i zde platí zásada centralizovaného použití letectva s využitím jeho maximálního možného úsilí.

Ve všech etapách komplexního palebného ničení nepřítelů při průlomu obrany platí určité zásady v pořadí ničení vojsk nepřítelů, které můžeme stanovit takto:

- operačně taktické a taktické prostředky jaderného napadení, letouny nosiče a všechny další zbraně hromadného ničení,
- hlavní palebné prostředky pozemních vojsk, především dělostřelectvo a protitankové zbraně,
- taktické letectvo na letištích, útvary a jednotky bitevních vrtulníků na letištích a ve vzduchu,
- zálohy nepřítelů přisunované do prostoru průlomu nebo v prostorech soustředění,
- prostředky PVO na tratích letu vlastního letectva a v prostorech jeho bojové činnosti,
- místa velení, zvláště velitelská stanoviště divizí a sborů prvního sledu a místa velení a navedení nepřátelského letectva.

Při přidělování cílů letectva se vychází ze zásady, aby letectvo ničilo především ty cíle, které nemohou zničit palebné prostředky pozemního vojska.

Ve všech případech organizovaného komplexního palebného ničení nepřítelů bude letectvo (jak jsem již uvedl) působit **maximálním možným úsilím**. Při obvyklém možném složení frontového a vojskového letectva, tj.:

- 2–3 stíhací letecké divize,
- 2 stíhací bombardovací letecké divize,
- 2 bombardovací letecké pluky,
- 2 průzkumné letecké pluky,

— 3 vrtulníkové pluky bojových vrtulníků
může být ve všech etapách průlomu připravené obrany nepřítele první den uskutečněno do 60—70 plukovních vzletů, z toho do:

— 20—30 plukovních vzletů stíhacího letectva (720—1080 letounových vzletů),

— 18 plukovních vzletů stíhacího bombardovacího letectva (648 letounových vzletů),

— 4 plukovních vzletů bombardovacího letectva (108 letounových vzletů),

— 6 plukovních vzletů průzkumného letectva (198 letounových vzletů),

— 12 plukovních vzletů bojových vrtulníků (432 letounových vzletů).

Orientačně můžeme toto úsilí rozdělit — viz tabulku.

Tabulka

Etapa komplexního palebného ničení při průlomu obrany	Počet plukovních vzletů po družích letectva					Celkem
	SL	SBoL	BoL	PzL	VoL	
Letecké zabezpečení přesunu a rozvinování	4—6	3	1	2		10—12
Letecká příprava útoku	6—9	5	2	1	3	17—20
Letecká podpora útoku	3—5	5	1	1	5	15—17
Letecký doprovod útoku	5—7	4		1	3	13—15
Záloha	2—3	1		1	1	5—6
Celkem	20—30	18	4	6	12	60—70

Kromě toho bude zpravidla trvale v záloze na zemi jako jaderná záloha do 20 % stíhacích bombardovacích a bombardovacích letounů.

Uvedeným úsilím může frontové letectvo zničit při průlomu obrany nepřítele tento počet cílů:

- 3 baterie Pershing,
- 6 baterií Lance,
- 10 baterií 203,2 mm H,
- 10 baterií 155 mm H,
- 8 baterií PLRS,
- 10 opěrných bodů rot,
- 12 VS brigád a divizí,
- 1 VS armádního sboru,
- 120 bitevních vrtulníků na letištích (přistávacích plochách),
- 140 letounů taktického letectva na letištích a
- 70—135 letounů ve vzduchu.

Vojskové letectvo může uvedeným úsilím zničit do 650 bodových cílů (tanků, obrněných transportérů, bojových vozidel pěchoty, protitankových zbraní, děl, minometů, automobilů apod.).

V tomto příspěvku jsem podrobněji rozebral možnou variantu bojového použití letectva v komplexním palebném ničení nepřítele při průlomu obrany nepřítele. Ve všech dalších případech a situacích, kdy bude komplexní palebné ničení nepřítele organizováno, může být metodika použití letectva jiná a může zahrnovat pouze jednu až tři hlavní etapy ničení nepřítele. Např. při odrazení protiúderu nepřítele může být letectvo použito v těchto dvou etapách:

- ničení protiúderného uskupení při přesunu na čáru zasazení,
- ničení vojsk po jejich rozvinutí těsně před zahájením protiúderu.

Při komplexním palebném ničení obklíčeného uskupení nepřítele může být uskutečněna pouze jedna etapa, která bude spočívat v hromadném úderu letectva proti hlavnímu uskupení obklíčených vojsk. Ve všech případech musíme letectvo použít tvůrčím způsobem s přihlédnutím ke konkrétní situaci nepřítele, vlastních vojsk i možnostem letectva.

Úkoly zabezpečující jsou takové úkoly, které umožňují splnění palebných úkolů a to nejen letectvem, ale i jinými druhy vojsk. Mezi nejvýznamnější z nich patří:

- vzdušný průzkum jako jeden z nejdůležitějších zdrojů zpráv o nepříteli, zejména objektů raketového vojska, dělostřelectva a letectva,
- protivzdušná obrana uskutečňovaná stíhacím letectvem, které v součinnosti s dalšími prostředky PVO musí zabezpečit takovou obranu pozemního vojska a hlavních palebných prostředků (raketového vojska, dělostřelectva, letectva) před úderem prostředků vzdušného napadení nepřítele, aby byly schopny splnit své úkoly při komplexním palebném ničení nepřítele,
- použití prostředků radioelektronického boje, které zabezpečují bojovou činnost vlastního letectva a znemožňují nebo ztěžují použití prostředků vzdušného napadení a velení.

Bojovou činnost letectva při komplexním palebném ničení plánuje štáb letectva frontu na základě rozhodnutí velitele frontu. Po stanovení struktury a pořadí palebného ničení nepřítele a stanovení základních úkolů letectvu štáb letectva frontu rozpracovává podrobný plán bojové činnosti letectva z hlediska času a objektu ničení v úzké součinnosti s operační správou, zpravodajskou správou, štábem raketového vojska a dělostřelectva, správou vojska PVO a oddělením radioelektronického boje frontu a se štáby vševojskových armád. Při plánování bojové činnosti letectva se vychází ze zásady centralizovaného použití letectva co do objektů ničení i času vedení jednotlivých úderů. Přitom zejména v pohyblivých fázích bojové činnosti pozemních vojsk jako je letecká podpora a letecký doprovod útoku je důležité z hlediska vlastností letectva plánovat jeho bojovou činnost na výzvu podle možných změn na základě vzniklé situace a proti novým cílům. Zvláštní význam při plánování bojové činnosti letectva má dohovor k zabezpečení nepřetržité součinnosti mezi štábem letectva frontu a uvedenými správami a druhy vojsk frontu a štáby vševojskových armád, což je jeden z hlavních předpokladů společného a sladěného plnění úkolů při komplexním palebném ničení nepřítele.

VOJSKO PVO POZEMNÍHO VOJSKA V KOMPLEXNÍM PALEBNÉM NIČENÍ NEPŘÍTELE

Podle názorů velení NATO je letectvo hlavní prostředek palebné podpory vojsk. Z toho vyplývá, že bez rozbití nepřátelského leteckého uskupení na zemi i ve vzduchu není možné zabezpečit vybojování a udržení palebné iniciativy.

Jako hlavní prostředek k vedení hromadných úderů s použitím jaderných zbraní i konvenčních prostředků ničení na válčišti je v ozbrojených silách NATO předurčeno taktické letectvo. Způsob a cíle využití taktického letectva jsou dány jeho takticko-technickými vlastnostmi, kde výrazně vystupuje do popředí jeho vysoká manévrovost, možnost centralizovaného použití, aktivní vyhledávání a bezprostřední ničení zjištěných cílů.

Ve výzbroji armád NATO jsou moderní, převážně nadzvukové taktické letouny předurčené k plnění stíhacích, stíhacích bombardovacích a průzkumných úkolů. V širokém měřítku jsou zaváděny speciální bitevní letouny s mohutnou palebnou výzbrojí, určené k ničení tankových, mechanizovaných vojsk a dalších důležitých objektů na bojišti.

Téměř každý taktický letoun je schopen vést aktivní protiradiotechnickou činnost, má účinný systém výstrahy proti radio-technickým prostředkům protivníka a většina typů letadel je schopna působit za všech povětrnostních podmínek.

Inerciální radionavigační systémy umožňují, nezávisle na pozemních prostředcích, let do prostoru cíle s vysokou přesností v malých výškách. Moderní prostředky ničení umožňují vedení úderů do velké vzdálenosti. Proudové letouny mají vysokou manévrovací schopnost v širokém rozmezí výšek i rychlostí.

Bojová činnost taktického letectva se určuje druhem ozbrojeného konfliktu, způsobem jeho rozpoutání a zámyslem vedení operací. V závislosti na tom může mít jeho bojové použití charakter hromadné činnosti v rámci samostatných útočných vzdušných operací, nebo dílčí, prostorově vymezené činnosti při plnění úkolů taktické letecké podpory a taktické jaderné podpory pozemního vojska. Bez ohledu na to, zda pozemní vojsko vede útočnou či obrannou operaci, bojová činnost taktického letectva má vždy útočný ráz.

Vyčleňované bojové úsilí taktického letectva vyplývá převážně z charakteru ozbrojeného konfliktu a zámyslu vedení operace. V závislosti na nich může ve všeobecné jaderné válce bojové úsilí taktického letectva pro vybojování jaderné a vzdušné nadvlády dosahovat 60 %, v omezené válce s použitím jaderných zbraní 50 % a s použitím konvenčních zbraní 40 %. Pro taktickou leteckou podporu ve všeobecné jaderné válce se vyčleňuje bojové úsilí 10 %, v omezené válce s využitím jaderných zbraní 30 %, s použitím konvenčních zbraní 40 %. Izolaci prostoru bojové činnosti zajišťuje taktické letectvo hodnotou 10–15 % bojového úsilí, vzdušný průzkum rovněž hodnotou 10–15 % bojového úsilí.

Samostatnou kategorií nepřátelských prostředků vzdušného napadení, kterým musíme věnovat zvýšenou pozornost při organizaci a řízení protivzdušné obrany, jsou bitevní vrtulníky. Jsou významným a vysoce účinným prostředkem protitankové obrany a pro tanková uskupení i jednotky představují značnou ohrozu. Bitevní vrtulník může nést výzbroj v různých varian-

tách — kanóny, neřízené rakety, nebo protitankové řízené střely se 4—8 odpalovacími zařízeními PTRS Tow s dosahem až 3000 m a s pravděpodobností zásahu až 90 %, nebo s 6 odpalovacími zařízeními PTRS Hot s dosahem až 4000 m.

Úměrně s rostoucím významem letectva v soudobém boji a operaci je třeba hodnotit rostoucí význam protivzdušné obrany. Protivzdušná obrana jako druh bojové činnosti má nezastupitelné místo v komplexním palebném ničení, jehož cílem mimo jiné je získat iniciativu nad nepřítelem, dosáhnout palebné převahy, narušit systém obranné palby a zabezpečit nepřetržitou palebnou podporu pozemních vojsk. Dosažení palebné převahy předpokládá stále držet ve svých rukou palebnou iniciativu, předstihnout nepřítele v zahájení palby a palebného manévru, snížit efektivnost použití jeho bojových prostředků, především jaderných zbraní, letectva, dělostřelectva, protitankových prostředků atd. Kromě toho palebné převahy nemůžeme dosáhnout bez vybojování spolehlivé nadvlády ve vzduchu.

Hlavním úkolem vojska PVO v komplexním palebném ničení je zabezpečit spolehlivou a nepřetržitou protivzdušnou obranu ve všech obdobích boje a operace — nedopustit průzkum a údery prostředků vzdušného napadení nepřítele na hlavní uskupení vojsk, raketové vojsko a dělostřelectvo v palebných postaveních a letectvo na letištích. Zvláštní pozornost musí věnovat nepřetržitě a efektivně protivzdušné obraně tankového uskupení a organizaci systému palby proti bitevním vrtulníkům (palebné podpory) a bitevnímu letectvu nepřítele.

Vojsko protivzdušné obrany ničením nepřátelských prostředků vzdušného napadení, letadel, bitevních vrtulníků (palebné podpory), raket s plochou dráhou letu a dalších cílů, vzdušných výsadků a aeromobilních vojsk nepřítele ve vzduchu plní úkoly bezprostředního ničení hlavního uskupení nepřítele. Ničením vzdušného nepřítele palbou protiletadlových raket, protiletadlového dělostřelectva a údery stíhacího letectva na přístupu k bráněným vojskům a nad jejich bojovými sestavami a způsobením rozhodných ztrát nepříтели zabezpečuje zachování bojeschopnosti a volnost manévru hlavního uskupení vlastních vojsk. Touto činností vojsko PVO podstatně ovlivňuje všeobecný poměr sil.

Protivzdušnou obranu charakterizuje kvalitativně nové pojetí. Protiletadlová raketová technika rozsahem účinné působnosti a mohutností palby umožňuje organizovat pásmovou protivzdušnou obranu v účelné kombinaci s objektovou. Nasycenost bojo-

vých prostředků PVO na jednotlivých stupních velení a takticko-technické parametry moderní protiletadlové techniky vytvářejí podmínky pro organizaci jednotného palebného systému PVO, který s požadovanou účinností zabezpečuje efektivní ničení nepřátelských vzdušných cílů ve všech fázích operace, v celém pásmu bojové činnosti a ve všech výškách a při všech rychlostech.

Přenosné protiletadlové raketové komplety, organizačně začleněné u vševojskových jednotek a útvarů, jsou vysoce účinným prostředkem při ničení nízko letících cílů a bezprostřední obraně malých bodových objektů, včetně tanků a obrněné techniky. Palba je možná z místa i za pohybu, na bitevní vrtulníky v plném rozsahu parametru účinné působnosti, při přiletu i odletu.

Protiletadlové raketové komplety blízkého dosahu, jako organické prostředky vševojskových útvarů, v účelné kombinaci s malorázovými protiletadlovými prostředky, jsou určeny především k ničení nízko letících cílů a svými takticko-technickými parametry vytvářejí účinně bráněný prostor v celém pásmu bojové činnosti vševojskového útvaru. Umožňují dále vést boj se soudobými prostředky vzdušného napadení, které působí v malých až velkých výškách. Mají vysoké manévrovací schopnosti, velkou efektivnost palby a tvoří výzbroj protiletadlových útvarů vševojskových svazků.

Armádní a frontové protiletadlové raketové komplety malého a středního dosahu (rozsahem účinné působnosti) vytvářejí podmínky pro organizaci pásmové protivzdušné obrany a palebným potenciálem zabezpečují efektivní ničení nepřátelských vzdušných cílů v rozmezí malých, velkých, a stratosférických výšek.

Účast sil a prostředků vojska PVO pozemního vojska v komplexním palebném ničení nepřítele můžeme vyjádřit těmito charakteristikami:

— schopností vytvořit pásmovou protivzdušnou obranu na taktickém i operačním stupni velení, účelně kombinovanou s obranou objektovou,

— možností efektivně ničit vzdušného nepřítele palbou v podmínkách radiotechnického rušení silné intenzity,

— mobilností a průchodností terénem, které odpovídají manévrovacím možnostem bráněných vojsk,

— palebným překrytím prostorů účinné působnosti jednotlivých kategorií protiletadlových raket s cílem dosáhnout požadované účinnosti protivzdušné obrany v celém rozsahu výšek,

— funkční způsobilostí plnit úkoly bojové činnosti i ve ztížených podmínkách radiční a chemické situace,

— automatizací řízení bojové činnosti adekvátní základním parametřům prostředků vzdušného napadení nepřítele.

Významnou charakteristikou bojového a operačního použití sil a prostředků vojska PVO je nepřetržitost palebné činnosti v průběhu příprav i vedení boje a operace. Nepřetržitost protivzdušné obrany je jedním ze základních kritérií její účinnosti a podstatnou měrou ovlivňuje zachování bojeschopnosti pozemních vojsk. Požadavek nepřetržitosti protivzdušné obrany vyplývá mimo jiné i ze skutečnosti, že v soudobé operaci, zvláště v podmínkách použití jaderných zbraní, není přímá úměrnost mezi množstvím nepřátelských letounů a hodnotou jimi způsobených ztrát, nebo stupněm snížení bojeschopnosti napadených vojsk a objektů. Obrovská ničivost soudobých zbraní, zvláště jaderných, vytváří z hlediska protivzdušné obrany z malých skupin, nebo i jednotlivých nepřátelských letounů, objekt ničení prvního pořadí, protože jde o prostředek dopravy jaderné zbraně na cíl. Z toho důvodu protivzdušná obrana musí důsledně zabezpečit obranu pozemních vojsk a ostatních objektů v době přípravy i vlastního vedení boje a operace.

Rozdělení sil a prostředků při organizaci protivzdušné obrany v **prvním období** komplexního palebného ničení nepřítele musí zabezpečit spolehlivou protivzdušnou obranu vojsk ve výchozích prostorech, raketového vojska a dělostřelectva v palebných postaveních a letectva na letištích. Současně musí zabezpečit rychlé rozvinutí prostředků PVO a jejich pohotovost k zahájení palby při rozvinování hlavních sil do praporních proudů, předbojových a bojových sestav.

V tomto období je plně rozvinutý systém průzkumu, paleb a velení na operačním stupni. Frontové a armádní protiletadlové raketové prostředky umožňují organizovat zónální systém palby, ničit všechny soudobé nepřátelské prostředky od přizemních do stratosférických výšek. Prostory účinné působnosti umožňují ničit vzdušného nepřítele na přístupech k bráněným vojskům. Stíhací letectvo frontu ničí nepřátelské letectvo před zónou palby protiletadlových raket a na bocích.

Protiletadlové raketové a protiletadlové dělostřelecké pluky vševojskových svazků v závislosti na konkrétní situaci během přesunu svazků se mohou včas rozvinout ve stanovených prostorech a bránit plnou hodnotou dělostřelectva a raketové pro-

středky rozvinuté v palebných postaveních. Je také možné, aby část sil se přesunovala v proudech vojsk a rozvinula se v souladu se vzniklou situací. V každém případě musí být v pohotovosti k odrazení úderů vzdušného nepřítele při rozvinování hlavních sil do bojových sestav a v tomto období odrážet úderů nepřátelských letectva plnou hodnotou.

Organické prostředky vševojskových pluků se začleňují do praporních proudů. Hlavní úsilí se soustřeďuje na obranu praporů prvního sledu a velitelská stanoviště pluků.

Čety (družstva) přenosných protiletadlových raketových kompletů a baterie 30mm PldvK se začleňují do bojových sestav s cílem vytvořit jednotný souvislý systém palby za přesunu a k zabezpečení rozvinutí vojsk zvláště proti nízké letícím cílům a bitevním vrtulníkům.

Náčelník PVO divize musí zabezpečit nepřetržitou informaci všech sil a prostředků divize o vzdušném nepříteli, především o nízké letících cílech, a centralizované velení s využitím automatizovaných prostředků velení.

V období **palebné přípravy útoku** síly a prostředky vojska PVO jsou rozvinuté v palebných postaveních a na stanovištích, vedou intenzivní průzkum vzdušného nepřítele, ničí letouny a bitevní vrtulníky, brání úderná uskupení vojsk a letiště. Palebné možnosti protiletadlových raket a protiletadlového dělostřelectva umožňují vytvořit spolehlivý zónální systém s mnohonásobným překrytím ve všech výškách, od přízemních až do stratosférických.

Při útoku na přední okraj nepřítele protiletadlové prostředky přímé obrany musí zabezpečit nepřetržitost protivzdušné obrany s postupem tankových jednotek.

V období **palebné podpory útoku a palebného doprovodu vojsk za útoku v hloubce** je důležité nedopustit rozptýlování sil PVO. Hlavní úsilí je nutné soustředit na obranu úderného uskupení, na obranu druhých sledů a záloh při jejich zasazení do sražení, boje apod. Protivzdušná obrana musí být nepřetržitá. Palebné prostředky nesmí zaostávat za vojsky na větší vzdálenosti, než je efektivní dálka palby. Změnu palebných postavení protiletadlových raketových kompletů v podmínkách zónální obrany řídí starší náčelník. Velitelé jednotek v bezprostředním styku s bráněnými vojsky hodnotí situaci a dávají návrhy na přemístění palebných baterií. Přemísťování se uskutečňuje po bateriích. Každá baterie může zahájit svinování až po dosažení pohotovosti k palbě předcházející baterie.

Vysoké tempo útoku staví před síly a prostředky PVO zásadní otázku jejich včasného přemístování současně s postupem bráněných vojsk, bez snižování bojové pohotovosti a bez narušení součinnosti se stíhacím letectvem. Soudobé palebné prostředky vojska PVO těmito požadavkům plně odpovídají. Doby svinutí a rozvinutí palebných baterií představují hodnoty řádově několik minut. Stejně rychle je nutné přemístit i prostředky průzkumu na nové stanoviště, aby radiolokační pole mělo co největší dosah před bráněná vojska.

Jestliže dojde k oslabení protivzdušné obrany úderného uskupení v důsledku ztrát protiletadlových raketových útvarů, je nutné v těchto prostorech zvýšit intenzitu bojové činnosti stíhacího letectva.

K zabezpečení nepřetržitosti PVO prvního sledu můžeme přemístit vojska PVO takto:

- celý útvar při zaujetí stanovené čáry vlastními vojsky,
- postupně jednotky při zabezpečování nepřetržitosti PVO útvarem,
- společně s bráněnými vojsky v jejich bojových, předbojových a pochodových sestavách v pohotovosti k zahájení palby za pohybu, z krátké zastávky anebo z rozvířením.

V rozhodujících etapách operace (boje) organizujeme protivzdušnou obranu tak, abychom vytvořili jednotný (zonální) systém PVO. Nezávisle na vytvoření zonálního systému PVO organizujeme přímou protivzdušnou obranu organickými prostředky, hlavně v malých výškách. Boj s nízkou letícími cíli bude v průběhu útoku vždy velmi úporný.

Pro naše pronikající tankové jednotky jsou mimořádně nebezpečné bitevní vrtulníky (palebné podpory), vyzbrojené PTRS. Při boji s vrtulníky je třeba mít neustále na zřeteli, že mohou působit ve výškách 15 až 30 m a že budou v prostoru účinné palby řádově jen desítky sekund. Za tuto krátkou dobu jednotka PVO musí cíl (vrtulník) zjistit, zamířit na něj a zahájit palbu. K tomu je nutné organizovat nepřetržitý průzkum a udržovat prostředky PVO v nejvyšším stupni pohotovosti k vedení palby. Je velmi důležité správně určit na základě vyhodnocení terénu a situace, na jakých čarách je možné očekávat činnost bitevních vrtulníků. Nejsložitější je ničení vrtulníků, které vedou palbu z prostoru nad našimi vojsky. Zde sehraávají významnou úlohu velitelé děl a družstev. Musí pečlivě vyhodnocovat možnosti přírodního maskování, které využívají vrtulníky a včas určovat prvky střelby podle orientač-

ních bodů v terénu. Organické prostředky vševojskových svazků jsou schopné ničit bitevní vrtulníky v závislosti na konkrétní situaci do vzdálenosti 5 až 6 i více kilometrů.

Důležitým úkolem vojska PVO v komplexním palebném ničení nepřítele bude organizace palebného systému PVO při překonávání vodních překážek. Mimořádnou úlohu, zvláště při překonávání vodní překážky z chodu, bude sehraávat posílení protivzdušné obrany.

I když přijmeme opatření, aby nedocházelo ke zbytečnému nahromadění vojsk a techniky na přístupech k řece, vojska na vodní překážce budou vždy vhodným cílem pro úder vzdušného nepřítele. Nepřítel může v širokém měřítku používat bitevní letectvo a vrtulníky, vyzbrojené PTRS k ničení našich tankových a mechanizovaných vojsk při překonávání vodní překážky a při vyjití na nepřátelských břeh. S cílem ničit vzdušného nepřítele před splněním úkolu, tj. před bombardováním a odpálením raket na naše vojska, se vnější hranice účinné působnosti prostředků PVO vysunuje co nejdále do hloubky obrany nepřítele. To vyžaduje vyhodnotit terén, palebná postavení zaujmát co nejbliže u řeky, ovšem tak, aby naše prostředky nebyly vystaveny přímé palbě pozemních prostředků nepřítele. Příslušní náčelníci a štáby musí při organizaci PVO včas zplňovat manévry armádních (frontových) prostředků a zabezpečit záměnu plukovních prostředků divizními a divizních armádními, aby postupující vojska nezůstala bez protivzdušné obrany a nebyla vystavena úderům nepřátelského letectva a bitevních vrtulníků, zvláště z malých a středních výšek.

Závažným prvkem soudobých operací je použití operačních manévrujících skupin. Vzhledem k jejich vysoké úderné a palebné síle a schopnosti samostatně řešit v operační hloubce složité operačně taktické úkoly, je zde logický požadavek věnovat zvýšenou pozornost i jejich protivzdušné obraně.

Protivzdušná obrana operační manévrující skupiny, jako nedílná součást komplexního palebného ničení nepřítele, se organizuje v prostoru soustředění a ve vyčkávacím prostoru, za přesunu, na čáře zasažení do boje a v průběhu vedení boje v hloubce nepřátelské obrany.

V prostoru soustředění a ve vyčkávacím prostoru se zabezpečuje protivzdušná obrana celkovým systémem PVO armády nebo frontu, organickými prostředky OMS a střehem frontového letectva ve vzduchu.

Za přesunu se uskutečňuje celkovým systémem PVO armády nebo frontu a řazením organických prostředků PVO do pochodové sestavy útvarů. K protivzdušné obraně na čáře zasazení se vylučují armádní protiletadlové raketové útvary a protiletadlové raketové útvary sousedních divizí stanoveným úsilím. Protivzdušná

obrana OMS v hloubce se zabezpečuje organickými prostředky, popř. posilovými, vyloučenými starším náčelníkem, a stíhacím letectvem.

Zvýšenou pozornost je třeba věnovat otázkám materiálně technického zabezpečení — zvláště vysoké pohyblivé zásobě protiletadlových raket, munice PLD a PHM.

Vojsko protivzdušné obrany pozemního vojska v procesu komplexního palebného ničení plní složité úkoly. Složitost úkolů vyplývá z charakteru bojové činnosti vzdušného nepřítele, z rychlých dynamických změn ve složité vzdušné situaci v podmínkách silného radiotechnického rušení. V období palebné přípravy a palebného zabezpečení útoku hlavní uskupení vojsk je na přesunu, rozvíjí se do praporečnických, rotních proudů, předbojových a bojových stavů. RVD je rozvíjeno v palebných postaveních a plní úkoly v komplexním palebném ničení. V období palebné podpory útoku a palebného doprovodu v útoku jsou bráněná vojska v pohybu. Této neustále se měnící vzdušné a pozemní situaci musí odpovídat uskupení vojska PVO, jeho systém průzkumu, palby, velení a vysoká bojová pohotovost k plnění palebných úkolů. Pro-

tivzdušná obrana ve všech obdobích musí být zplánovaná a organizovaná v souladu s rozhodnutím vševojskového velitele a v úzké součinnosti s vševojskovým štábem RVD, letectva a REB. Jedině za tohoto předpokladu může protivzdušná obrana úspěšně ničit vzdušného nepřítele, způsobit mu rozhodné ztráty a nedopustit jeho vzdušný průzkum a úder na bráněná vojska.

Soudobé vojsko PVO má všechny předpoklady k úspěšnému splnění úkolů v komplexním palebném ničení nepřítele. Nezbytným předpokladem úspěšné protivzdušné obrany je úzká součinnost se všemi silami a prostředky v procesu plánování, organizace a plnění úkolů v komplexním palebném ničení. V tomto směru budeme zdokonalovat přípravu velitelů, štábů, útvarů a jednotek vojska PVO.

PŘÍSUN MUNICE K ZABEZPEČENÍ PALEBNÉHO NIČENÍ NEPŘÍTELE

Přísun munice do palebného postavení dělostřelectva k zabezpečení palebného ničení nepřítele při průlomu připravené obrany je značně náročným úkolem. Proto mu musí velitelé, štáby, náčelníci raketového vojska a dělostřelectva, orgány výzbrojní služby a týlu věnovat hlavní pozornost.

Celková koncepce přísunu munice do palebných postavení dělostřelectva musí být podřízena hlavnímu úkolu, tj. zabezpečit palebnou činnost dělostřelectva v souladu s bojovými úkoly vševojskových jednotek.

Obecně musí vycházet z grafikonu komplexního palebného ničení nepřítele při průlomu jeho připravené obrany, které se zpravidla dělí na období

- palebného přikrytí přesunu a rozvíjení vojsk, kterého se zúčastňuje jenom část dělostřelectva,

- palebné přípravy útoku,

- palebné podpory útoku,

- palebného doprovodu útoku vojsk v hloubce nepřátelské obrany.

Podle zkušeností z operačních cvičení je nutné pro tato čtyři období kalkulovat se spotřebou munice 2,2–2,4 palebného průměru. Z toho na první období cca 0,3 pp (pro tu část dělostřelectva, která bude plnit úkoly v období přikrytí přesunu a rozvíjení vojsk), asi 1,0 pp na druhé období, na třetí období 0,6–0,8 pp a cca 0,3 pp na čtvrté období. Z celkového množství 2,2–2,4 pp je nutné přisunout do palebných postavení dělostřelectkou municí v hodnotě přibližně 1,6–1,8 pp. Toto množství odpovídá organizačně metodické směrnici pro přípravu pozemního vojska pro letošní výcvikový rok, kde se ukládá prověřovat přísun munice do palebných postavení dělostřelectva ve výši 1,6–1,8 pp. Municí pro plnění paleb při palebném doprovodu útoku v hloubce obrany nepřítele

můžeme přisunout až do nových palebných postavení dělostřelectva.

Při změně palebných postavení má být u děla (raketometu, zbraně) a v nejbližším zásobovacím stupni úplná pohyblivá zásoba munice. Spotřebu munice na palby v hloubce nepřátelské obrany uhradíme přísunem ke konci dne bojové činnosti.

Při průlomu připravené obrany nepřítele kalkulujeme s hustotou cca 110 hlavn na 1 km fronty, což při šířce průlomu 8 km představuje 45–50 dělostřeleckých oddílů.

Dělostřelecké přípravy průlomu nepřátelské obrany se zúčastní v takovém případě dělostřelectvo pluků, divize, armády a posilové dělostřelectvo frontu. Zpravidla to bude dělostřelectvo divizí prvního sledu, dělostřelectvo druhosledové divize (dělostřelecký pluk a raketometný oddíl), armádní kanónová dělostřelecká brigáda, armádní protitankový pluk a přidělené dělostřelecké brigády frontu. K dělostřelecké přípravě můžeme použít i tanky a protitankové dělostřelectvo. Zpravidla bude dělostřelectvo organizačně rozčleněno do čtyř plukovních dělostřeleckých skupin, do dvou divizních a armádní dělostřelecké skupiny a samostatné dělostřelecké skupiny. Jejich palebná postavení budou ve vzdálenosti 2–7 km od čáry dotyku.

Doba trvání stříbel při palebném přikrytí přesunu a rozvíjení vojsk bude přibližně 40–50 minut, palebná příprava útoku (v té době probíhá rozvíjení vojsk do praporečnických, rotních a četnických proudů a východ na čáru zteče) 30–45 minut, palebná podpora útoku 2–3 hodiny. Pohotovost dělostřelectva k vedení paleb musí být nejméně 1 hodinu před jejich zahájením. Připočteme-li dobu pro přípravu munice k palbě v průměru 2 hodiny, vychází nám, že přísun munice do základních pa-

lebných postavení musí být ukončen asi tři hodiny před zahájením palby. To je současně i doba potřebná k tomu, aby muniční zásobovací vozidla po vyložení munice v palebných postaveních se vrátila ke svým týlům, nebo odjela na zásobovací základny, uvolnila cesty a neomezovala pohyb vojsk přesunujících se na čáru zteče.

Přísun munice do palebných postavení dělostřelectva při průlomu nepřátelské obrany ovlivňují další faktory. Především je to čas na přísun přibližně 3200–4000 tun munice. Pak v době přísunu munice do palebných postavení dělostřelectva současně probíhá přeskupení vojsk, průzkumná a velitelská činnost. Ve stejné době probíhá přísun i jiných druhů materiálů, zejména pohonných hmot a ženijního materiálu. Munici je nutné přisunout většinou ze všech skladů, od pluků, divizí, z pohyblivé armádní základny, z frontové základny, popř. z předsunutých muničních skladů, železničních vykládacích stanic apod. (převážně půjde o tříštivotravou munici).

Základním plánovacím stupněm pro přísun munice do palebných postavení se musí stát **štáb armády**. Nejvhodnější je, aby přísun munice zplanovala samostatná plánovací skupina, složená z příslušníka štábu raketového vojska a dělostřelectva, orgánů výzbrojní služby, štábu týlu a vojenské dopravy. Tato plánovací skupina musí pracovat souběžně se skupinou plánování jaderného a palebného ničení. Organizuje potřebnou součinnost, především se ženijním a chemickým vojskem, vydává předběžná nařízení svazkům a útvarům, dopravním a silničním útvarům, upřesní některé údaje s orgány týlu frontu.

K přísunu munice je nutné použít všech dostupných vozidel, která uvolníme i za cenu dočasného složení ostatních druhů materiálů na zem.

Štáb armády řeší organizaci regulační služby z prostoru pohyblivé armádní základny až po palebná postavení dělostřelectva.

Musíme zabezpečit rychlé složení munice v palebných postaveních dělostřelectva a uvolnění zásobovacích vozidel.

Při plánování musí náčelník raketového vojska a dělostřelectva armády určit podle rozhodnutí velitele armády počet a složení dělostřeleckých skupin, které se komplexního palebného ničení zúčastní, od kterých svazků a útvarů budou vyčleněny, předpokládanou spotřebu munice po družicích v palebných průměrech, místo a dobu, kam munici požaduje přisunout, určit místo styku, odkud bude zabezpečeno zavedení dopravních jednotek s municí do palebných postavení a organizační zabezpe-

čení složení munice v palebných postaveních, což zapracuje do rozkazů a nařízeních pro náčelníky raketového vojska a dělostřelectva vševojskových svazků, pro velitele armádních dělostřeleckých svazků a útvarů. S náčelníkem RVD frontu upřesní zabezpečení municí frontového dělostřelectva.

Náčelník výstrojní služby vševojskové armády zpracuje na základě údajů získaných od NRVD armády rozpočet zabezpečení palebného ničení municí a zpracuje žádanku na přísun, kterou předá NT-ZV armády. V žádance uvede, odkud municí a kam dopravit, čas navezení, místo styku dopravních jednotek s orgány dělostřeleckých skupin, váhu přisunované munice a požadavek na vozidla. Současně vydá odborná nařízení NVS svazků, náčelníkovi armádního dělostřeleckého skladu a NVS armádních dělostřeleckých svazků a útvarů.

V odborném nařízení musí uvést normy spotřeby munice pro jednotlivé druhy zbraní v palebných průměrech, odkud municí odebrat a kde uskutečnit další doplnění pohyblivých zásob, místa styku armádních dopravních prostředků s orgány dělostřeleckých oddílů, dobu přísunu munice a případně další organizační otázky.

Štáb týlu a oddělení vojenské dopravy armády zplánuje přísun munice podle předložené žádanky NVS armády a vydá rozkazy náčelníku PAZ, veliteli automobilního pluku, veliteli silničního praporu a vydá týlové nařízení NT-ZV svazkům a armádním dělostřeleckým svazkům a útvarům, které se palebného ničení zúčastní.

Na každém stupni velení náčelník výzbrojní služby s NT-ZV zpracuje plán přísunu munice do palebných postavení dělostřelectva. Plán musí obsahovat schéma přísunu munice, počty a ráže dělostřeleckých hlavních, které se palebného ničení zúčastní, rozdělení dělostřeleckých oddílů do dělostřeleckých skupin, normy spotřeby munice, místo, odkud bude přisunována, které dopravní útvar a jednotky ji budou přisunovat, dobu přísunu, místa styku dopravních orgánů se spojkami od dělostřeleckých útvarů, přisunové a odsunové cesty, kam budou odeslána prázdná vozidla po vyložení, popř. další potřebné údaje.

Podle potřeby organizujeme součinnost mezi náčelníky po odborné linii na všech stupních velení, včetně upřesnění s orgány frontu. Současně bude probíhat součinnost s náčelníkem ženijního vojska k zabezpečení průjezdnosti komunikací v prostoru palebných postavení a podle potřeby i s ostatními náčelníky druhů vojsk a služeb armády.

Na zplánování přísunu munice do palebných postavení a potřebnou součinnost bude nutné mít asi 3—4 hodiny.

Z uvedené metodiky zplánování jednoznačně vyplývá, že úspěšné splnění úkolů závisí na těsné součinnosti orgánů štábu RVD, výzbrojní služby a týlu a na soustavném upřesňování úkolů mezi stupni velení armáda—divize—útvary.

Značné množství munice, které je nutné přisunout do palebných postavení dělostřelectva, bude čerpáno ze všech skladů. Rozložení pohyblivých zásob munice u zbraně a v týlových skladech, která bude využívána pro přísun do palebných postavení dělostřelectva na dělostřeleckou přípravu v průlomu nepřátelské obrany, je stanoveno předpisem Vševojsk-5-3.

Z něho vyplývá, že k přísunu munice do palebných postavení dělostřelectva musí vyčlenit prostředky i front. Bude to zpravidla přísun frontovým transportem, vyčlenění munice ve frontových základnách, v předsunutých municiích skladech a na vykládacích stanicích na železnici.

Systém navázení munice může být podle konkrétní bojové a týlové situace částečně rozdílný. Jako hlavní variantu můžeme použít:

- dělostřelecké svazky a útvary při zaujímání palebných postavení si současně vezou munici svými organickými týly a přidělenými dopravními prostředky nadřazeného stupně velení,

- munice je přisunována zpravidla po zaujetí palebných postavení dělostřelectvem vozidly týlu přes místa styku,

- munice může být přisunuta do připravených postavení ještě před vlastním zaujetím dělostřelectvem.

Nejčastěji to ale bude kombinace uvedených variant.

Munici pro dělostřelectvo frontu si přisune svými dopravními prostředky z frontových municiích skladů NT-ZV frontu. Nejvýhodnější bude, když s dělostřeleckými svazky a útvary se přesunou i jejich vozidla s municí z organického týlu a k nim budou ještě před zahájením přesunu do palebných postavení přičleněna vozidla s municí od dopravních útvarů frontu. Tím se vytvoří proud dělostřelectva, který bude mít na zádi potřebnou munici pro dělostřeleckou přípravu a přesune se po stanovené ose a v daném čase do palebných postavení.

Přísun munice pro armádní a divizní dělostřelectvo je možné organizovat obdobně. Tím se ovšem přisune pouze část mu-

nice a zbývající, zejména ze stupně armády a frontu, bude přisunuta přes místa styku.

Na armádních komunikacích se určují zpravidla dvě místa styku. První ve vzdálenosti 10—20 km za palebnými postaveními dělostřelectva. V tomto místě převezme orgán týlu, výzbrojní služby a 1—2 průvodci za každou dělostřeleckou skupinu transport s municí a zavedou je do dalšího místa styku, které bude ve vzdálenosti 2—5 km za palebnými postaveními dělostřelecké skupiny. V tomto místě styku budou přisun munice očekávat zástupci dělostřeleckých oddílů, kteří ji převezmou podle ráží a zavedou vozidla přímo do palebných postavení, nebo na místa skládky.

Po složení munice se prázdná zásobovací vozidla soustředí v prostoru, který určí velitel dělostřeleckého oddílu, a odjedou do shromaždiště celého transportu a odtud podle rozkazů svého organického velitele k plnění dalšího úkolu.

Přísun munice do palebných postavení dělostřelectva musí být centrálně řízen a v jednom místě musí být přehled o plnění úkolů. Vzhledem k ustanovení, že za přísun materiálu odpovídá náčelník týlu, bude to týlové velitelské stanoviště armády.

Je výhodné, aby přísun munice do palebných postavení dělostřelectva řídila stejná skupina, která je plánovala — příslušník štábu NRVD, výzbrojní služby, štábu týlu a vojenské dopravy. Této skupině je třeba předkládat všechna hlášení o přísunu munice, která přijdou od podřízených po linii velitelské, výzbrojní i týlové. Zde soustředí i hlášení od silničních pořádkových jednotek.

Kromě toho NT-ZV armády organizuje kontrolní skupiny, v kterých budou i příslušníci RVD a výzbrojní služby. Kontrolní skupiny budou pomáhat k splnění úkolů především v místech styku a při skládání munice v palebných postaveních.

Plán přísunu munice do palebných postavení i prázdných vozidel zpět musíme sladit s pohybem vojsk (přesunujících se na čáru zteče). V rozkaze velitele armády proto musí být jednoznačně určeny osy přesunu pro zásobovací činnost i pro manévr vojsk.

Z velitelského hlediska je rozhodující **potřebná doba na přísun munice** ze skladů do palebných postavení. Při kalkulaci, že vzdálenost municiích skladů, ze kterých budeme munici přisunovat do palebných postavení, bude cca 60—80 km a zásobo-

vací vozidla pojedou průměrnou rychlostí 20 km.h⁻¹, bude nutné pro přesun vyčlenit 3—4 hodiny. Pro předání munice v místech styku je nutné vyčlenit dvakrát 10—15 minut. Naložení munice, její zmanipulování a seřazení zásobovacích proudů vyžaduje 3—5 hodin (pokud bude z vozidel skládán ostatní materiál na zem a uvolněná vozidla odesílána k odběru munice do předpusnutých muničních skladů, na železniční vykládací stanice, nebo vyčleněné zásobovací základny, může být tato doba ještě delší; bude především záviset na počtu nakládacích míst, na množství mechanizačních prostředků pro manipulaci s materiálem, na počtu vojáků vyčleněných do vykládacích skupin). Na složení munice v palebných postaveních bude nutné vyčlenit 6—8 hodin.

Podle této kalkulace bude celkově nutné na přesun munice do palebných postavení dělostřelectva již při průlomu připravené nepřátelské obrany vyčlenit přibližně 12 až 16 hodin.

Z operačního hlediska je doba 16—20 hodin na přesun munice do palebných postavení značně dlouhá. Její zkrácení je reálné tím, že plánování přisunu munice bude probíhat již při plánování armádní operace a současně budou probíhat přípravy k jejímu přisunu (příprava munice ve skladech, předpusnutí k palebným postavením z polního armádního a frontového muničního skladu). Tím můžeme zkrátit dobu přisunu munice do palebných postavení dělostřelectva o 2—4 hodiny. Operačně můžeme tedy kalkulovat, že přisun bude trvat 10—12 hodin. Další časové rezervy spočívají v dokonalé organizaci přisunu, v použití mechanizačních prostředků atd.

Připočítáme-li dobu 4 hodin od ukončení přisunu munice do palebných postavení k zahájení palby, pak je reálné kalkulovat, že na přisun munice do palebných postavení pro průlom od přijetí rozhodnutí velitelem vševojskové armády až po první výstřel bude potřeba nejméně 12—16 hodin.

Reálnost uvedených kalkulací potvrzují **zkušenosti z přisunu munice do palebných postavení dělostřelectva získané při cvičení FATRA-81** a při vševojskových taktických cvičeních.

Při těchto cvičeních byla získána i řada praktických poznatků:

— munici z dopravních zásobovacích proudů podle jednotlivých dělostřeleckých skupin je nutné složit již v prostoru pohyblivé armádní základny, nebo v příslušném muničním skladu, neboť na reorgani-

zaci zásobovacích proudů v místech styku nezbyvá čas a zpravidla u nich není ani dostatek prostoru a vhodných cest;

— některá terénní vozidla s naloženou municí a vleky v těžkém, popř. kluzkém a zasněženém terénu se vždy nedostanou až do palebných postavení dělostřelectva. Munice musí být u cest s pevným povrchem přeložena na tahače děl, nebo složena na zem a odtud dopravována do palebných postavení. V některých případech je nutné odepínat přívěsy a překládat pouze municí naloženou na nich. Ve všech případech půjde o 1—2 manipulace s municí více. Z toho vyplývá požadavek na velitele dělostřeleckých útvarů, oddílů a skupin, aby podle možnosti určovali postavení dělostřelectva poblíž pevných cest a požadavek na ženijní jednotky k úpravě sjízdnosti terénu k palebným postavením;

— pro snazší organizaci a zrychlení manipulace musí být každé vozidlo i přívěs označeno viditelným nápisem s uvedením ráže vezené munice. Osvědčilo se mít označení na pravém předním skle kabiny a na obou bočních vozidla i přívěsu;

— při přepravě zpaletizované munice nebylo vždy plně využito vozidlo, čímž se ztrácela přepravní kapacita. Při dokládání munice jednotlivými truhlíky, nebo i jiným druhem ráže, docházelo někdy ke značnému časovému zpoždění naložení i problémům při skládání;

— skládání munice v palebných postaveních musí řídit velitel dělostřeleckých oddílů a baterií. Nejkratších časů při skládání bylo dosaženo, když ke každému vozidlu byla vyčleněna nakládací skupina po čtyřech vojácích, kteří na vozidle munici rozpaletizovali a skládali ji po jednotlivých truhlících. Tyto lze po lyžích spouštět z vozidla. Je-li skládána munice v palebných postaveních ještě do jejich zaujetí, je výhodné ji skládat v paletách mechanizačními prostředky typu vysokozdvížného vozíku MAVTER. K tomu je nutné vybrat vhodnou plochu, na které se může dobře pohybovat i v noční době. V těžkém terénu klesá výkon vozíku až o 50 %. Složenou municí musí převzít orgán dělostřeleckého oddílu a střez jí stráž vyčleněná z obsluh děl;

— municí je výhodné skládat šikmo za zádi děl a k její ochraně využívat terénních vlastností, jam, nálevek po výbuchu, ukrytí ji před povětrnostními vlivy. Je-li nakonzervována přípravkem REVAX, není ji nutné před vložením do nábojové komory děla čistit;

— regulaci zásobovacích proudů zabezpečují podle rozhodnutí NT-ZV vševojskové armády příslušníci silničního praporu.

Regulaci zabezpečují od pohyblivé armádní základny až do místa styku s průvodci dělostřeleckých oddílů a na určených osách přesunu prázdných zásobovacích proudů.

Silniční pořádkové jednotky sledují přesun časově i podle počtu vozidel a průjezdy zásobovacích proudů hlásí přes štáb silničního praporu na TVS armády;

— odsunovou cestu (osu) pro prázdná vozidla, která se budou vracet z palebných postavení dělostřelectva ke svým týlům, je nutné stanovit samostatně. Volit méně frekventované silnice a cesty, aby se ne-

střetla s dalšími zásobovacími vozidly a vojsky při manévru;

— regulační orgány na osách přesunu musí průběžně hlásit veliteli silničního praporu průjezd jednotlivých zásobovacích proudů. Velitel silničního praporu tyto údaje ihned předá dispečerovi na oddělení vojenské dopravy týlu vševojskové armády;

— jsou-li přepravovány s municí vysokozdvížné vozíky na vozidlech, je nutné pro ně určit vhodné osy přesunu bez podjezdů, neboť jejich celková výška přesahuje 4,5 m.

Závěrem chci uvést, že přísun munice do palebných postavení dělostřelectva k zabezpečení palebného ničení nepřítele při průlomu nepřátelské obrany je velmi složitým úkolem, vyžadujícím těsnou součinnost orgánů dělostřelectva, výzbrojní služby a týlu až do stupně frontu. Je značně náročné na čas, na fyzickou námahu a organizaci přepravy. Proto je výcvikovými dokumenty stanoveno tuto problematiku teoreticky zvládnout a prakticky důsledně procvičovat.

Střetné sražení

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálporučíka A. A. Sokolova, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 8/1981.

Střetné sražení je druh útočné činnosti. V jeho průběhu se obě strany snaží dosáhnout stanovených cílů útokem. V soudobých podmínkách bude souhrnem jaderných a palebných úderů a aktivní střetné činnosti operačních uskupení protistojících vojsk skloubených jediným zámyslem. V důsledku toho budou mít tato sražení rozhodný, dynamický charakter a budou probíhat v podmínkách mimořádně náhlých a častých změn situace.

Historické zkušenosti svědčí o tom, že střetná sražení se stala zákonitým jevem ve válkách a jejich rozsah se neustále

zvětšoval. V současné době mohou být součástí útočných a obranných operací. Zvýšení úderné a palebné síly i manévrovacích možností vojsk bojujících stran jim umožňuje v každé situaci stanovit rozhodné cíle. V důsledku toho nabývá bojová činnost formy aktivní činnosti k získání iniciativy a vede k vzájemnému střetnutí uskupení vojsk. Všechno to rozšiřuje možnost vzniku střetných sražení a zvyšuje jejich úlohu v soudobých operacích. Současně jsou však velmi složitým druhem útočné činnosti. Mají řadu specifických zvláštností a rysů, se kterými musíme počítat, chceme-li zvítězit.

Z historických zkušeností vyplývá, že střetná sražení mohou vzniknout:

- na začátku války při přesunech operačních svazů k vedení úderu proti nepříteli v útoku (pohraniční sražení),
- v průběhu rozvíjení útočné operace v boji s operačními zálohami na přesunu a s protitúderními uskupeními,
- v procesu vedení obranné operace při protitúderech nebo při přechodu do protitútku.

1. **Střetná sražení na začátku války.** Analýza zkušeností z druhé světové války svědčí o tom, že vznik střetných sražení v jejím začátku byl charakteristický jen pro sovětsko-německou frontu. Na západě nebyly podmínky pro jejich vznik. Útočila hlavně německá fašistická vojska a jejich protivníci se pasívně bránili.

V prvním období Velké vlastenecké války vznikala střetná sražení při přesunech svazů a svazků Sovětské armády z hloub-

ky státu ke státní hranici s úkolem zničit německá fašistická vojska, která vtrhla do SSSR, kromě toho i při vedení frontových a armádních protiúderů. Byla charakteristická velmi intenzivním bojem k získání iniciativy, dynamičností, vysokou manévrovostí, náhlými a častými změnami situace, odkrytými boky a omezeným časem na přípravu k bojové činnosti.

Analýza organizace a vedení střetných sražení prvního období Velké vlastenecké války dokazuje, že úspěchu bylo dosaženo tam, kde sovětská vojska přešla nepříteli v rozvinování a činnosti hlavních sil, kde uskutečnila směry manévru k vedení úderů do boku a týlu nepříteli.

Současně s tím neúspěšný výsledek celé řady střetných pohraničních sražení byl důsledkem nejen celkové, velmi nepříznivé operačně strategické situace sovětských vojsk, ale i nedostatků ve velení, slabé součinnosti svazků bez centralizovaného velení, nedostatečného přikrytí letectvem, úspěšné přípravy vojsk ke sražení a nepevného spojení. Vojska byla nasazována do sražení ihned po přesunu na vzdálenost 100–400 km a vedla zpravidla čelní úder. To podstatně snižovalo jejich účinnost. Celkově však měla tato sražení kladnou úlohu, způsobila značné ztráty úderným uskupením nepříteli a zpomalila jeho postup do hloubky státu.

Zkušenosti ze střetných sražení v prvním období války dokazují, že vojska v průběhu pohraničních sražení jsou přesunována a působí podle plánů rozpracovaných v míru s potřebným upřesněním úkolů útvarů a svazků za přesunu na čáry rozvinování. Sražení jsou vedena na velkých prostorech za účasti velkých sil tankových a mechanizovaných vojsk. Přítom s růstem jejich pohyblivosti se značně zkrátila doba vzniku střetných sražení. Sražení byla zahajována údery letectva, dalekosného dělostřelectva a přímým střetnutím tankových a mechanizovaných svazků stran.

V řadě případů se snažila vojska vést údery do boků, které jsou nejzranitelnějšími místy uskupení nepříteli. To se jim často dařilo. Avšak z důvodu nedostatku času a možnosti uskutečnit manévr byl často veden čelní roztržavý úder, v jehož průběhu bylo protistojící uskupení rozděleno a ničeno po částech.

Průběh střetných sražení se vyznačoval rychlou změnou situace, vojska často přecházela z útoku k odrazení úderů nepříteli a v dalším opět útočila. V souvislosti s tím bylo vydáváno jednomu svazku v průběhu dne i několik bojových nařízení. Tato

nařízení byla vydávána písemně nebo na mapě osobně velitelem nebo jeho jménem náčelníkem štábu a byla doručována podřízeným vojskům prostřednictvím styčných důstojníků nebo důstojníků štábu. Otázky součinnosti byly zpravidla řešeny v hrubých rysech současně s vydáním bojových úkolů. Tyto tendence si uchovávají i v současných podmínkách svůj význam. Zásadní změny ve vojenství však mají za následek značné změny v teorii a praxi střetných sražení. Analýza obsahu a charakteru cvičení vojsk NATO v posledních letech poskytuje důvod tvrdit, že agresivní blok imperialistických států staví všechny své výpočty a plány na rozpoutání války proti socialistickým státům s překvapením a s vedením rozhodné útočné činnosti. Válečná činnost při odrazení agrese bude mít zřejmě manévrový a rozhodný charakter. První střetnutí uskupení vojsk stran na válčících mohou mít charakter střetných sražení v pohraničním pásmu s cílem získat v nejbližší době operačně strategickou iniciativu.

Střetná sražení mohou vzniknout i v podmínkách vedení válečné činnosti s použitím jaderných zbraní. Přítom rozhodujícího zničení uskupení nepříteli může být dosaženo již na dalekých přístupech, konečného jejich zničení v průběhu přímého střetnutí vedením několika roztržavých úderů s následným zničením jednotlivých uskupení. Úspěchu v takovém způsobu činnosti je dosahováno vytvořením trhlin v operační sestavě nepříteli a rychlým zasazením záložních uskupení vojsk do sražení na těchto směrech, a to bez složitého manévru.

2. Střetná sražení v průběhu útočných operací mohou být vedena v různé hloubce na začátku operace, v průběhu jejího rozvíjení i v závěrečném období, v nejrůznějších podmínkách operační situace. Zkušenosti z Velké vlastenecké války jsou bohaté na příklady mistrného vedení střetných sražení svazy Sovětské armády, které potvrdily vysoké umění jejich velitelského sboru.

Střetná sražení byla charakteristická intenzivním bojem o získání a udržení iniciativy, zahájením bojové činnosti vojsk zpravidla z chodu, rozvinováním bojové činnosti na široké frontě, omezeným časem na jejich organizaci, stálým a nepřetržitým manévrem vojsk, jejich snahou vyjít do boků a týlu uskupení nepříteli. Střetné sražení mělo obvykle tři období: **zahájení, rozvíjení sražení a jeho zakončení.**

Střetné sražení bylo zpravidla zahajováno údery letectva, palbou dělostřelectva, střetnutím předsunutých odřadů a jejich

rozhodnou činností k vytvoření výhodných podmínek pro rozvinutí a zasazení hlavních sil do sražení. **Rozvíjení sražení** tvořilo jeho hlavní období a zahrnovalo rozvinování hlavních sil, zahájení jejich boje a rozhodný útok s cílem zničení útočného uskupení nepřítele. **Konečnou** činností byl obyčejně přechod do obrany nebo odchod jedné ze stran v důsledku porážky hlavních sil a rozhodné pronásledování nepřítele druhou stranou.

Zkušenosti ze střetných sražení, vedených Sovětskou armádou v průběhu rozvíjení útočných operací ve Velké vlastenecké válce, ukázaly řadu základních směrů v rozvoji jejich teorie a praxe. Zvýšila se úloha operačního průzkumu při včasné získávání zpráv o uskupeních nepřítele, která se přesunovala z hloubky; v souvislosti s tím jim byla věnována v průběhu vedení operací zvláštní pozornost. Rozhodnutí ke střetnému sražení byla přijímána v případech, že velitelé operačních svazů měli k dispozici určité, i když neúplné, zprávy o soustředování nebo přesunu uskupení nepřítele z hloubky. V souvislosti s tím byla střetná sražení zřídka překvapivým střetnutím stran, ale většinou předvídanou činností vojsk.

Průběh střetného sražení závisel ve značné míře na palebném ničení hlavních sil nepřítele. Zvýšené palebné možnosti vojsk umožňovaly zahájit bojovou činnost k získání iniciativy dlouho před střetnutím pozemních uskupení. Přitom stále více nabývala formy boje k vybojování palebné převahy a byla zahajována na značných vzdálenostech. Rozhodující úlohu v ní mělo letectvo a dělostřelectvo. Palebné údery, manévry a údery vojsk tvořily jednotný proces vedení střetného sražení. Hloubka ničení nepřítele letectvem byla určována vzdáleností rozmístění protitankových uskupení. Hloubka palebného ničení dělostřelectvem dosahovala 10 i více kilometrů. Palba dělostřelectva v podstatě překrývala základní hloubku bojových sestav prvního sledu nepřítele.

Významnou úlohu při dosahování úspěchu ve střetných sraženích měly předem odřady. Působily před hlavními silami 10–15 i více kilometrů, předcházely nepřítele při obsazení výhodných čar, vázaly jeho čelní útvary, zabezpečovaly zasazení úderných uskupení vojsk do sražení. Na rozhodnosti jejich činnosti do značné míry závisely výsledky střetného sražení. Tam, kde úspěch předvoje a předem odřadů včas nerozvíjely hlavní síly, vojska ztrácela iniciativu a zpomalovala tempo. To se potom projevovalo na výsledku bojové činnosti.

Při přibližování vojsk stran přisunovaly se (útočily) v čele hlavních sil převážně tankové a mechanizované útvary. Při rozvíjení se z nich rychle vytvářela úderná uskupení, která vedla silný počáteční úder.

Střetná sražení v průběhu útočných operací vznikala zpravidla v procesu boje se zálohami nepřítele, které se přesunovaly z hloubky k vedení protitankových nebo k zaujetí obrany na mezilehlých čarách. Sražení s protitankovými uskupeními měla intenzivnější charakter než boje, které vznikaly v důsledku střetnutí se zálohami, určenými k zaujetí obrany na mezilehlých postaveních. Proto značný význam mělo nejen zjištění rozmístění a složení záložních uskupení nepřítele všemi druhy průzkumu, ale také správná prognóza jejich předurčení a možného charakteru činnosti s tím, aby mohl být včas zvolen nejefektivnější způsob jejich zničení.

Střetná sražení byla převážně vedena tou částí sil vojsk v útoku, která se nacházela v pásnu přesunu nebo protitankových záloh nepřítele. Šlo zpravidla o uskupení vojsk, která pronikla dopředu a dosáhla největšího úspěchu.

Operace poskytl různé příklady vzniku střetných sražení a v souvislosti s tím i různé způsoby jejich vedení. Jedním z nejúčinnějších způsobů bylo zničení nepřátelského uskupení palbou a rozhodnými roztínavými údery tankových a mechanizovaných vojsk do celé hloubky sestavy nepřítele, jejich rozdělením a ničením po částech.

Často byl používán i jeden čelní roztínavý úder. V těch případech, kdy uskupení vojsk v útoku, které proniklo dopředu, zaujalo boční postavení vzhledem k nepříteli na přesunu, jeho ničení se uskutečňovalo palebným ničením a úderem tankových a motostřeleckých vojsk do boku nepřítele se současným poutáním části jeho sil čelně.

3. Střetná sražení v průběhu obranných operací vedla sovětská vojska převážně v prvním a druhém období války.

Zkušenosti ze střetných sražení vedených v obranných operacích, zvláště v prvním období Velké vlastenecké války, ukazují, že probíhaly ve složitých podmínkách, kdy nepřítel v útoku měl ve svých rukou iniciativu, převahu sil a prostředků, nadvládu ve vzduchu. Samotná sražení byla špatně připravena a nedostatečně zabezpečena, a proto také nedosáhla očekávaných výsledků. Ve druhém období války se vyznačovala velkou centralizací velení, soustředěním sil na směrech hlavních úderů, vysokou organizovaností a dokona-

lou přípravou. To pochopitelně napomáhá-
lo k dosažení úspěchu v operacích.

Na západě v letech minulé války nebyl
ani jeden poučný příklad střetných sra-
žení.

V lokálních válkách, které rozpoutaly
imperialistické státy, se vyskytla také střet-

ná sražení, avšak omezeného rozsahu.
Zpravidla probíhala mezi tankovými a
mechanizovanými vojsky. Podle názorů zahra-
ničních odborníků měla řadu nedostatků.
Mezi nejdůležitější patřily opožděné vedení
úderů a slabá obrana ze vzduchu. Proto
velmi často nedosáhla střetná sražení sta-
novených cílů.

Zavedení nových mohutných prostředků
ozbrojeného zápasu do výzbroje ozbroje-
ných sil mnohých států měla za následek
změny v názorech na charakter soudobých
operací a způsoby jejich vedení. Mohou
být vedení s použitím jak jaderných, tak
i klasických prostředků ničení. Vysoká po-
hyblivost, úderná síla a samostatnost sva-
zů a útvarů — to vše dodává soudobým
operacím výrazný manévrový charakter a
rozhodnost při dosahování cílů.

Předpokládá se, že bojová činnost bude
vedena na směrech, bez souvislé fronty,
s širokým použitím manévru sil a prostřed-
ků, hlubokým vzájemným vklíněním stran,
obchvatem a obejitím. V těchto podmín-
kách budou střetná sražení stále častějším
jevem a mohou se rozvíjet na jednom nebo
několika směrech současně, nebo postup-
ně. Převážně budou vedena na směru hlav-
ního úderu, v pásmech uskupení, která do-
sáhla největšího úspěchu (zvláště ta, která
působí v odtržení od hlavních sil) a před-
stavují největší nebezpečí pro nepřítele.
Základem vzniku střetných sražení bude
snaha bojujících stran maximálně využít
výsledků použití prostředků ničení k dosa-
žení stanovených operačních cílů účinnou
činností vojsk.

Uskupení nepřítele v operacích druhé
světové války byla ničena postupně, v sou-
ladu s dobou přísunu (přiblížení) vojsk a
zvyšováním působení palebných prostřed-
ků taktického a operačního určení. Sou-
dobé prostředky boje umožňují rozhodným
způsobem ničit uskupení nepřítele do celé
hloubky jejich operační sestavy.

V operacích, vedených s použitím jader-
ných zbraní, budou mít jaderné a palebné
úderý rozhodující význam při ničení ne-
přítele. V souvislosti s tím mohou být střet-
ná sražení v soudobých podmínkách zahá-
jena jadernými úderými na dalekých přístu-
pech k čáře (prostoru) pravděpodobného
střetnutí stran, a to již v období přiblížo-
vání.

I když klasické schéma vedení střetné-
ho sražení — zahájení, rozvíjení a zakon-
čení sražení — neztrácí na svém významu,
obsah těchto období, jejich délka a inten-
zita boje budou jiné.

Z analýzy rozvoje prostředků ozbroje-
ného zápasu vyplývá, že značný vliv na
vznik a vedení střetných sražení bude mít
především vzrůstající palebná síla, délka
palby a mobilnost prostředků ničení. K těm-
to prostředkům patří balistické rakety růz-
ného určení, prostředky minování na dál-
ku, letectvo a aeromobilní vojska.

V posledních letech došlo ke značnému
zvýšení doletu a přesnosti raket. Vzrostla
jejich pohyblivost a snížila se doba na pří-
pravu rakety k odpálení. Dále byly zdoko-
naleny reaktivní systémy k vedení palby
salvami, zvýšila se jejich délka a přesnost
střelby a počet vodicích listů. Rakety s hlav-
vicemi kazetového typu, reaktivní systémy
k vedení palby salvami a vojskové letec-
tvo budou široce používány k minování na
dálku, a to terénu, os přesunu a manévru
vojsk nepřítele.

Za vysoce perspektivní je považováno
použití vrtníků jako palebných prostřed-
ků. Při ničení obrněných cílů je jejich
účinnost hodnocena 10—20krát více než
tanků. V americké armádě je usilovně roz-
pracovávána koncepce „výstřel—zničení“,
tj. vytvoření takových průzkumných a pa-
lebných kompletů, které by umožnily spo-
lehlivě zjišťovat objekty nepřítele a ničit
je prvním výstřelem, především obrněné
objekty — tanky, bojová vozidla pěchoty
a obrněné transportéry. Dále jsou vyvíjeny
nové výbušniny a munice se zvýšeným ni-
čivým účinkem.

Palebné úderý vedené soudobými pro-
středky ničení do doby střetnutí stran mo-
hou vytvořit výhodné podmínky k úspěšné-
mu zakončení střetného sražení. Ty nejen
značně oslabí úderné uskupení nepřítele,
ale zabrání mu rovněž vést aktivní útoč-
nou činnost. To znamená, že takové úderý,
jejichž síla ve srovnání s druhou světovou
válkou nesmírně vzrostla, budou tvořit
nejdůležitější součást střetného sražení a
budou mít rozhodující význam pro zničení
nepřítele, a to již do doby střetnutí po-
zemních vojsk stran. V těchto podmínkách
bude úkolem vševojskových svazů a sva-
zů zakončit zničení nepřítele. V tom je
hlavní podstata uskutečněných změn, kte-

ré ovlivňují organizaci a způsoby vedení střetného sražení.

Rostoucí palebné a manévrovací možnosti vojsk budou napomáhat častému vzniku střetných sražení v průběhu operací a jejich vedení ve vyšším tempu s použitím různých způsobů ničení nepřítele.

Analýza střetných sražení z období Velké vlastenecké války, poválečný rozvoj jejich teorie přípravy a vedení i vývoj vojensství ve všech cizích armádách — to vše umožňuje udělat závěr, že mezi hlavní faktory, které zebezpečují úspěch střetného sražení, patří:

- jeho všestranná příprava v krátké době,
- vedení nepřetržitého a hlubokého průzkumu,
- volba účelnějších způsobů vedení sražení,
- předejití nepřítele ve vedení jaderných a palebných úderů v rozvinování, vytvoření potřebných uskupení sil a prostředků a přechodu do aktivní činnosti,
- rychlé rozdělení jeho uskupení a zničení po částech,
- narůstání úsilí úderů v průběhu sražení.

V souvislosti s tím, že v soudobých operacích více než v minulosti jsou vytvářeny objektivní podmínky vzniku střetných sražení, každá operace musí být připravována s předvídáním jejich vzniku. Proto je účelné **včas** uskutečňovat všechna opatření pro přípravu střetných sražení. Avšak velkou část z nich bude nutné dělat při **bezprostřední** organizaci sražení v období přibližování s uskupením nepřítele, tj. ve značně omezené době. Rozhodnutí ke střetnému sražení a jeho organizování v období minulé války přijímali velitelé operačních svazů ve většině případů v průběhu bojové činnosti, v omezeném čase (3—9 hodin až den), ve složitě a intenzivní situaci.

V soudobých operacích s jejich vysokými tempy útoku a vysokou mobilitou vojsk nabývá faktor času na ještě větší význam.

Na základě analýzy zkušeností je účelnější rozhodnutí pro střetné sražení přijímat tehdy, bude-li zjištěno uskupení nepřítele, se kterým se předpokládá střetnutí, a bude-li určen pravděpodobný zámysl jeho činnosti. K tomuto cíli musí být veden nepřetržitý průzkum do celé hloubky určeného bojového úkolu.

Současně s tím, s přihlédnutím k tomu, že v soudobém boji a zvláště ve střetném sražení, jsou nepřátelská uskupení vojsk a prostředků ničení vysoce pohyblivá, je nut-

né všestranně zkracovat dobu od zjištění jeho vojsk a vedení úderů na ně. Ve spojitosti s tím tradičně vzniklá schéma ničení nepřítele: průzkum — předání informace veliteli — zhodnocení průzkumné zprávy — předání povelů prostředkům ničení a vedení úderu nezabezpečí vždy včasné (natož s předstihem) zničení vysoce pohyblivých, malorozměrných a obrněných cílů. Proto ve střetném sražení je nutné upřesnit toto schéma palebného ničení, a to vyloučením mezilehlých stupňů a zkrácením doby potřebné k vedení úderů. Současně s tím je nutné rozšířit úkoly průzkumu, určovat mu úkoly nejen ke zjištění, ale také ke zničení důležitých objektů. Bylo by žádoucí více používat létající přístroje, schopné zjištěné objekty nepřítele nejen ihned ničit vlastními prostředky, ale také vyzvat a navést na ně úderné letouny nebo usměrnit raketové jaderné úderů. To umožní předejít nepřítele ve vedení palebných úderů a rozvinování vojsk.

Kromě vedení nepřetržitého a efektivního průzkumu dosahuje se úspěchu ve střetném sražení včasným přijetím rozhodnutí k jeho vedení, mobilitou v činnosti vojsk, včasným přemístěním podporujícího letectva do blízkosti prostoru sražení, rychlejším zaujetím prostorů palebných postavení prostředky ničení a maximálním zkrácením doby na jejich přípravu k použití.

Velmi důležitý význam má volba účelného způsobu vedení střetného sražení s použitím nenadálých a mohutných úderů převážně do boku a týlu nepřítele. To umožní zničit nepřítele stejnými a dokonce i menšími silami. Přitom je velmi výhodné vést úder na nejslabší místa nepřítele v útoku, na styky jeho svazků a proti méně bojeschopným vojskům.

Úspěch střetného sražení do značné míry závisí na síle prvního úderu. To bude možné při vytvoření silného prvního sledu s nejobojeschopnějšími svazky v uskupení vlastních sil a prostředků. Současně s tím musí být toto uskupení vytvořeno v minimálně omezené době, na základě operačního předvídání a přesných výpočtů.

Nejvýhodnějším způsobem zničení nepřítele ve střetném sražení, jak to potvrdily zkušenosti z válek, bylo způsobení maximálních ztrát jeho uskupení letectvem a dělostřelectvem, zmaření rozvinování a dezorganizace velení se současným manévrem především tankových vojsk k vedení úderu do boku a vázáním části sil čelně. Nebylo-li možné vést úder do boků, používal se čelní rozítnavý úder proti nejslabšímu místu v uskupení nepřítele, proti vojskům, která byla nejvíce ničena palbou,

kteřá se nestačila rozvinout, nebo proti jeho méně bojeschopným útvarům.

V soudobých podmínkách je možné zničit nepřítele různými způsoby, např.:

- soustředěním síly hlavní části palebných prostředků proti jednotlivým svazkům s nejvyšší bojeschopností a aktivností se současným rozhodným střetným úderem hlavních sil do celé hloubky sestavy nepřítele, s rozdělením a následným jeho zničením po částech,

- vyřazením (zničením) přeprav přes vodní překážky na všech pochodových osách vojsk nepřítele na přesunu,

- vysazením vzdušných výsadků nebo vysláním předsunutých odřadů do výhodného prostoru s cílem obsadit tento prostor a zastavit postup vojsk nepřítele atd.

To znamená, že rozdělení se může uskutečňovat jak čelně, tak v hloubce se současným vedením silných úderů tankovými a motostřeleckými vojsky proti uskupení nepřítele, které má být zničeno jako první.

Při dosahování úspěchu ve střetném sražení a rozvíjení útočné operace bude mít velký význam včasné narůstání úsilí, a to použitím prostředků ničení a nasazením druhých sledů a záloh do sražení.

První sled vojsk bude zpravidla nejsilnější a schopný způsobit rozhodné ztráty nepřítele. Proto je možné předpokládat, že druhé sledy ve střetném sražení budou zasazovány převážně k zakončení ničení vojsk prvního sledu a záloh (druhých sledů) a k rozvíjení útoku do hloubky. Jejich zasazení do sražení je účelné uskutečnit

po způsobení maximálních ztrát prvnímu sledu úderného uskupení nepříteli, který nemůže dále pokračovat v útoku, nebo při přechodu k jinému druhu bojové činnosti.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ze střetných sražení potvrzují, že zasazování druhých sledů se uskutečňovalo nejčastěji zpoza boků a do mezer mezi svazky prvního sledu. Podobné způsoby jsou nejvýhodnější také v současných podmínkách. Avšak při oslabení bojeschopnosti jednotlivých svazků prvního sledu není vyloučeno ani zasazení druhého sledu překračováním.

Narůstání úlohy a místa střetného sražení v soudobé operaci zvyšuje požadavky i na velení vojskům. Pevnosti spolehlivosti velení může být dosaženo:

- používáním metod práce, které odpovídají vzniklé situaci,

- přesnou organizací a rozvíjováním míst velení a spojovací soustavy,

- znalostí reálně vzniklé situace a stálými informacemi o jejích změnách,

- včasným přijetím rozhodnutí a přesným stanovením úkolů vojskům,

- komplexním využíváním všech technických prostředků velení a spojení.

Velitelé a štáby v podmínkách složitě a rychle se měnící situace musí projevovat maximum tvůrčích schopností, iniciativy a rozhodnosti, aby včas získali iniciativu v činnosti a udrželi ji v průběhu celého sražení. To vyžaduje vysokou odbornou připravenost vedoucích funkcí a štábů operačního stupně velení.

K teorii velení vojskům PVO

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka G. V. Teljatnikova, doktora filozofických věd, profesora, a plukovníka Ch. I. Lejboviče, doktora vojenských věd, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 4/1981.

Velení hrálo vždy důležitou úlohu při realizaci možností vojsk. Na zvlášť velkém významu nabývá však v období zásadních změn, které probíhají v důsledku vlivu vědeckotechnické revoluce v prostředcích a způsobech ozbrojeného zápasu. Tendence narůstání úlohy velení se nejvýrazněji projevila v procesu rozvoje vojsk protivzdušné obrany. Činnost těchto vojsk se vyznačuje velmi rychlým průběhem, velkým prostorovým rozmachem a bezmála úplnou nemožností napravit nepřesnosti

v plánování a chybná řešení v průběhu bojů a sražení. Proto je zcela zákonité, že nepřetržitě zdokonalování systémů a metod velení se stalo jedním z hlavních směrů zvyšování bojové pohotovosti vojsk protivzdušné obrany.

Autoři se snaží v rámci obecné teorie bojového použití a výstavby vojsk PVO zdůvodnit význam dalšího rozvoje dílčí teorie velení a ukázat v hlavních rysech některé její zásady.

Analýza požadavků praxe, úrovně získaných znalostí a mnoholetých zkušeností při zdokonalování velení vojskům PVO svědčí o tom, že v současné době existuje možnost a nutnost zobecnit jak teoretické zásady, tak závěry z praxe v rámci dílčí (vlastní zejména danému druhu ozbrojených sil) teorie velení vojskům PVO. Jejmi hlavními úkoly jsou rozpracování vědecky zdůvodněných návodů k zabezpečení vysoké efektivity velení silám a prostředkům PVO na všech stupních a stanovení způsobů jeho dalšího zdokonalování. Přitom hlavní pozornost se soustřeďuje na zkoumání metod z činnosti velitelů, politických a dalších orgánů velení k udržování vysoké bojové pohotovosti vojsk, především bojové činnosti a řízení vojsk PVO při plnění jejich bojových úkolů.

Rozvoj velení vojskům PVO v posledních letech, jakož i celého systému velení v sovětských ozbrojených silách, je usku- tečňován cílevědomě a v souladu s celkovými směry zdokonalování řízení, obsaženými v materiálech XXIV., XXV. a XXVI. sjezdu KSSS: zvyšování vědecké úrovně, zavádění systémového a komplexního pří-

stupu, programově cílové metody, snížení značného množství stupňů struktur řízení, přesné stanovení funkcí každého stupně řízení, optimalizace metod přijetí rozhodnutí a plánování, používání soudobých matematických metod, výpočetní techniky a automatizovaných systémů velení.

Teoretické správné pochopení mnohostranných zkušeností z této práce je velmi aktuální záležitostí, a to nejen pro vojska PVO, ale pro všechny druhy ozbrojených sil a druhy vojsk.

Při vytváření jakékoliv teorie je důležité především stanovit objekt a předmět zkoumání a objasnit jeho místo v příslušném systému znalostí.

Objektem zkoumání teorie velení vojskům PVO je velení všem druhům činnosti vojsk PVO a všechny aspekty jejich velení. **Předmětem** zkoumání jsou specifické objektivní zákony a principy velení vojskům PVO, vlastní jen jeho funkci, struktura, organizace a rovněž způsoby rozvoje příslušných systémů velení a metod práce velitelů a orgánů velení.

V oblasti velení vojskům PVO působí různé druhy zákonů: zákony dialektiky,

společenského života, obecné zákony řízení, zákony řízení sociálních procesů, obecné zákony války a ozbrojeného zápasu, specifické zákony bojového použití a výstavby vojsk PVO, obecné zákony velení vojskům a nakonec **specifické zákony, které jsou vlastní jen velení vojskům PVO.** Zvláště tyto zákony jsou hlavním prvkem předmětu teorie velení vojskům PVO.

Při zjišťování a formulování těchto specifických zákonů je nutné opírat se o marxisticko-leninské zásady a rysy objektivních zákonů, o složitý a protikladný charakter jejich zobrazení v zákonech teorie a o hypotézy jako první formu zákonů teorie.

Na základě zkoumání spojitostí, vztahů v systémech velení vojskům PVO a použití obecných metodologických principů dialektického materialismu možno říci, že **pod zákony velení vojskům PVO je nutné chápat podstatné, stále a nutné spojitosti, vztahy, vlastní systémům velení vojskům PVO a podmiňující jejich činnost, strukturu a rozvoj.** Jsou to spojitosti, vztahy mezi orgány a objekty velení a dále mezi jednotlivými stránkami a směry činnosti velitelů a orgánů velení. Nejdůležitějším úkolem teorie je zjištění těchto spojitostí a vztahů a jejich vyjádření ve formě zákonů teorie.

Prvotní formou zákona každé teorie je vždycky hypotéza, která v dalším vyjadřuje potvrzení, upřesnění a úpravy na základě praxe. Jen potom může být stanoven, jak o tom hovořil B. Engels, „zákon v čisté podobě“. Taková je logika poznání objektivních zákonů. Proto v současném období rozpracování teorie velení PVO může být řada jejích zákonů zformulována na **úrovni hypotéz**, které vyjadřují spojitosti a vztahy mezi příslušnými jevy a o uvnitř nich mezi různými stránkami a prvky.

Mezi takové druhy zákonů zkoumané teorie je možné orientačně vyčlenit:

- závislost efektivnosti velení bojové činnosti vojsk PVO na vzdálenosti zjištění vzdušného nepřítele a rovněž na včasnosti a přesnosti bojové informace,

- soulad struktury systému velení a funkcí každého velitelského stupně s reálnými možnostmi přímo ovlivňovat průběh a výsledek bojové činnosti při ničení prostředků vzdušného napadení nepřítele,

- závislost efektivnosti velení bojové činnosti při ničení letounů nepřítele na minimálních stupních splnění hlavních funkcí velení,

- převaha vztahů, založených na principech přímého podřízení, při organizaci velení různým silám a prostředkům, určeným pro boj se vzdušným nepřítelem,

- závislost efektivnosti velení na odolnosti proti rušení prostředků zjišťování vzdušného nepřítele a rovněž systémů předávání bojových informací,

- soulad předem stanoveného způsobu určování úkolů k ničení vzdušných cílů s „dobou relevantnosti“ bojových informací. (Pod „dobou relevantnosti“ se chápá časový interval od přijetí informace o cíli na konkrétním stupni systému velení do doby, kdy musí být cíl zničen do čáry (prostoru) splnění svého úkolu, tj. do čáry odpálení raket „vzduch—země“ nebo do čáry shozu pum.)

Oprávněnost některých těchto zákonů je možné teoreticky zdůvodnit, potvrdit propočty a dalšími jen praxí. Avšak výzkum a praxe svědčí o tom, že nedodržení těchto zákonů nevyhnutelně vede ke snížení efektivnosti velení, narušení racionálního rozdělení funkcí mezi orgány velení, přesytení spojovacích kanálů nadbytečnými informacemi, snížení rychlosti předávání zvláště důležitých zpráv a k opožděnému doručení rozhodnutí a povelů vykonavatelům. To vše vede ke zbytečné komplikaci velení, neopodstatněnému vynaložení sil a prostředků a nakonec k neúplné nebo opožděné realizaci možností vojsk a někdy i nesplnění bojových úkolů. Praxe potvrzuje oprávněnost těchto hypotéz a dává jim charakter zákonů.

Studium a formulování zákonů teorie velení vojskům PVO má velký teoretický a praktický význam. Samotný proces jejich poznávání hraje významnou úlohu při vědeckém objasnění příslušných jevů, předvídání a prognózování událostí, spojených s vedením boje se soudobými a perspektivními prostředky vzdušného napadení. Znalost těchto zákonů je mohutnou zbraní v rukou velitelů, štábů a politických orgánů vojsk PVO.

V praktické činnosti lidé většinou nepoužívají bezprostředně zákonů teorie, nýbrž na jejich základě rozpracovaných poznání a zobecnění velkého množství zkušeností principů a návodů. Principy velení vojskům vyjadřují rozhodující ideje o organizaci (funkcích, struktuře, organizačních formách) a metodách velení vojskům a vědecké organizaci práce v oblasti velení. Jímí se řídí velitelé a orgány velení ve své praktické činnosti.

Ve velení vojskům PVO plně platí obecné principy velení v ozbrojených silách, tj.:

- jednota politického a vojenského řízení,

- centralizace velení s ponecháním rozsáhlé iniciativy podřízeným při určování způsobů splnění úkolů,

- náročnost a vytrvalost při uvádění rozhodnutí a plánů do života,
- operativní a pružné reagování na změny situace,
- osobní odpovědnost velitelů a náčelníků za svá rozhodnutí a plánovanou činnost.

Všechny tyto obecné principy se projevují u vojsk PVO specificky, v souladu s charakteristickými zvláštnostmi bojové činnosti daného druhu ozbrojených sil a druhů vojsk, které jsou jejich součástí. Zjištění této specifiky a na jejím základě formulování příslušných výchozích zásad je jedním z úkolů teorie velení vojskům PVO.

Současně s tím existuje mnoho dílčích specifických principů, které jsou typické pro velení vojskům PVO. Tyto principy musí být rovněž zkoumány jako hlavní zásady teorie a praxe velení vojskům PVO.

Nejdůležitější vlastností principů teorie je jejich nutný soulad se zákony této teorie. Princip, který by byl v rozporu třeba jen s jedním ze zákonů teorie, nemůže tvořit jeho hlavní zásadu. Je buď vymyšlený nebo není ještě zformulovaný.

Principy je účelné seskupovat podle druhů činnosti v oblasti velení. V teorii velení vojskům PVO je nezbytné zvláště vyčlenovat specifické principy sběru a zpracování bojových informací organizace a činnosti bojových směn velitelů, stanovišť, určení úkolů vojskům, kontroly atd.

Ve velení vojskům PVO jsou charakteristické tyto specifické principy sběru a zpracování bojových informací:

- maximální automatizace procesů sběru a předávání zpráv o zjištěných vzdušných cílech,
- „seskupování vzdušných cílů“ podle úkolů a funkce, které plní konkrétní stupně systému velení,
- zabezpečení přesnosti zpráv, které charakterizují prostorové rozmístění vzdušných cílů při předávání bojových informací,
- předávání bojových informací na VS v přesně stanovené formě a s příslušným stupněm utajení atd.

Konkrétní úlohu principů v praxi a stupně koncentrace v nich předcházejících zkušeností je možné posuzovat na příkladu zkoumání principů organizace a činnosti bojových směn VS. Určují hlavní směry práce příslušníků směn, které zabezpečují řešení všech úkolů velení, dodržování systémového a komplexního přístupu v práci. Mezi ně patří:

- zabezpečení (bez zvláštního vyžadování) předávání zpráv průzkumu o vzduš-

ném nepříteli a o vlastních vojscích podle příslušné odbornosti na VS,

- zobrazení zpráv o situaci ve formě specifických smluvných značek na obrazovkách, planšetách a tabulích,
- soustředění hlavních tvůrčích úsilí bojových směn na předvídání a prognózování rozvoje událostí s cílem zabezpečit včasné přijetí rozhodnutí na další činnost,
- přísné dodržování dříve stanoveného způsobu určování úkolů ke zničení vzdušných cílů,
- všestranné zdůvodnění rozhodnutí příslušnými operačně taktickými propočty atd.

V současné době se staly tyto principy již zásadami. Cesta jejich poznání a osvojení nebyla ovšem prostá a představovala léta úporného hledání a celá období zdokonalování velení.

Společně s principy, charakteristickými pro jednotlivé druhy činnosti velení, zaujímají v praxi významné místo podstatné, obecné principy velení, na jejichž základě jsou určovány požadavky na všechny druhy činnosti velení. Tyto požadavky, ke kterým je možné začlenit pevnost, nepřetržitost, operativnost a utajení, se rozšiřují dále o sběr a zpracování informací, činnost velitelů a štábů při přípravě rozhodnutí, plánování a řízení vojsk v průběhu bojové činnosti. Kromě toho v současných podmínkách nabývají v teorii a praxi velení vojskům PVO na velkém významu takové principy, jako jsou: kvantitativní zdůvodnění optimálnosti rozhodnutí a plánů, prvotní automatizace procesů velení, které musí být plněny v minimálně krátké době atd.

Při zkoumání teoretických otázek velení je nutné mít na zřeteli, že každá vědecká teorie získává jen tehdy poměrně samostatný charakter, je-li úzce spojena s obecnou metodologií a je-li schopna vysvětlit nejen jednotlivé, ale také společné. K tomu, aby dílčí teorie nebyla abstraktní a málo účinná, je nutné, aby byla schopna „vstřebávat“ a využívat zákonů a principů jak odpovídajících obecných teorií, tak i analogických dílčích (specifických) teorií stejné úrovně.

Proto teorie velení vojskům PVO musí nejen poznávat, zdůvodňovat a využívat zákonů a principů společné teorie bojového velení a výstavby vojsk PVO, ale také přihlížet a zavádět všechno cenné, co rozpracovala společná teorie velení vojskům a dílčí teorie velení vojskům jiných druhů ozbrojených sil. Takové vzájemné pronikání teorií je i jednou z důležitých podmínek jejich rozvoje. Současná podstata

každé z nich je určována systémem vojenskovodeckých znalostí o daném druhu ozbrojených sil.

Teorie velení vojskům PVO musí být zkoumána jako specifická, poměrně samostatná část společné teorie velení ozbrojeným silám a současně jako součást prvků teorie bojového použití a výstavby vojsk PVO, která vysvětluje všechny aspekty jejich použití, včetně otázek velení. Přitom teorie velení se řídí zásadami teorie bojového použití a výstavby vojsk PVO, zejména zásadami teorie operačního umění a taktiky toho druhu ozbrojených sil, protože všechny jejich zásady jsou realizovány prostřednictvím velení.

Teorie velení vojskům PVO má svůj **pojmový aparát**. Ústředním pojmem zkoumané teorie je „**velení vojskům PVO**“. Pod ním je nutné chápat cílevědomou činnost velitelů, štábů a politických orgánů vůči podřízeným vojskům, uskutečňovanou v zájmu dosažení cílů protivzdušné obrany a splnění určených bojových úkolů. Nejdůležitějším cílem velení vojskům PVO je zabezpečit včasné zasazení potřebného množství sil PVO do boje nebo sražení ke zničení vzdušného nepřítele v prostorech, které mají nepřipustit úder y ze vzduchu na bráněná vojska, prostory a objekty.

Teorie velení vojskům PVO studuje celý souhrn metod, používaných ve velení vojskům. Zvláštní pozornost však věnuje specifickým metodám hodnocení vzdušné operace, předvídání a prognózování pravděpodobného charakteru činnosti vzdušného nepřítele, přijetí rozhodnutí a stanovení úkolů k odražení úderů ze vzduchu. Zvláště se vyznačují svou specifikou metody sběru, zpracování a předávání bojových informací, kde má rozhodující význam efektivní využívání automatizovaného systému velení. Proto teorie velení vojskům je povolána k tomu, aby rozpracovávala příslušné otázky součinnosti člověka a stroje, kolektivu lidí a systémů strojů.

Teorie velení vojskům PVO svou strukturou může zahrnout celkové základy a řadu poměrně samostatných dílčích teorií, které objasňují specifiky velení na taktických a operačních stupních. Kromě toho v jejím rámci mohou být vyčleněny části, které zkoumají velení v druzích vojsk PVO, automatizaci velení vojskům PVO, velení pohotovostním silám, požadavky na velitelské kádry, metody hodnocení kvality velení atd. Tato diferenciace je bezesporu účelná, protože podrobnost celkových základů a všech součástí teorie je vždy hlavním způsobem rozvoje, prohlubování a

zvyšování zdůvodněnosti a důležitosti praktických návodů.

Každá z těchto dílčích teorií může mít za určitých okolností svůj (pochopitelně užší) předmět a musí zkoumat svůj okruh zákonitostí, organizací a činnosti konkrétních podsystémů a metody práce určitých orgánů velení.

V soudobých podmínkách nabývají na stále větším významu teoretické problémy, spojené s **automatizací systému velení vojskům PVO**. Je to podmíněno tím, že v dnešní době i jednotlivé jeho stupně v důsledku maximálního omezení času nemohly by úspěšně plnit své úkoly bez nejdokonalejších prostředků automatizace. Protořady význam má otázka stanovení racionálního rozdělení úkolů a funkcí mezi stupni systému velení se snížením počtu stupňů, které jsou zapojeny do plnění konkrétních funkcí. Je jednou z nejdůležitějších otázek v teorii velení vojskům PVO. Její řešení umožňuje získat přesné návody: ve kterých případech jsou nutné automaticky pracující systémy velení, ve kterých postačují automatizované systémy a kdy je možné se spokojit s automatizací a mechanizací jen jednotlivých informačních a výpočetních procesů.

Důležité místo v teorii velení vojskům PVO zaujímají rovněž otázky automatizace procesů přijetí rozhodnutí, doručení úkolů vykonavatelům, kontroly činnosti vojsk a dokumentování. Automatizace je schopna uvolnit hlavní funkcionáře od nutnosti plnit mnohé tzv. technologické (netvůrčí) funkce.

Rozvoj každé teorie závisí v první řadě na rychlosti řešení nových aktuálních úkolů. Za zvláště palčivé problémy v současné vědě velení je možné vyčlenit takové, jejichž podstatou je: centralizace — decentralizace; organizace, která odstraňuje zbytečnou složitost; optimalizace, úplná a včasná realizace rozhodnutí a plánů; automatizace v činnosti orgánů velení atd. Přitom centralizace a decentralizace je považována jako podvojná dialektická kategorie, která ukazuje na nutnost racionálního skloubení těchto nejdůležitějších principů k dosažení maximální efektivnosti velení. Zbytečností je chápána složitost, která vzniká jako výsledek omylů při organizaci velení.

Při řešení všech těchto otázek je důležité mít k dispozici objektivní zhodnocení stupně realizace rozhodnutí a plánů v konkrétních podmínkách situace. To umožní včas přijímat opatření, která zabezpečí bezpodmínečné dosažení plánovaných cílů.

z kapitalistických armád

JADERNÉ PROSTŘEDKY NATO NA EVROPSKÉM VÁLČIŠTI

Evropský kontinent nadále zůstává hlavním prostorem vzájemného soupeření dvou protikladných systémů.

Fakta poslední doby přesvědčivě potvrzují závěry XXVI. sjezdu KSSS o narůstajícím nebezpečí koncentrace raketových jaderných zbraní v Evropě. Na květnovém zasedání rady NATO v Římě roku 1981 se podařilo administrativě R. Reagana s využitím prostředků politického nátlaku dosáhnout od svých západoevropských partnerů podpory požadavků na rozmístění amerických jaderných raket středního doletu v západní Evropě. Účastníci zasedání motivovali svou činnost falešnými argumenty o domněle vzniklé převaze sovětských raketových zbraní středního doletu a zamítli návrh SSSR vyhlásit moratorium na rozmístění nových raketových jaderných prostředků středního doletu v Evropě a přes protesty široké veřejnosti svých států přijali rozhodnutí o modernizaci jaderných sil a výzbroje.

Přitom Washington vyhlašuje doktrínu tak zvané omezené jaderné války v Evropě, nebezpečnou pro věc míru, která nezávisle na vůli a přání Pentagonu nevyhnutelně vede ke světové jaderné válce a není pochyb o tom, že zachvátí i Spojené státy americké.

Vojenskopolitické vedení USA, které pokládá válku za hlavní prostředek dosažení globálních expanzionistických cílů, se současně snaží, aby nebyla přivedena do nebezpečí samotná existence Spojených států amerických. Americká doktrína na základě zhodnocení pravděpodobných protivníků, jejich strategické situace a válečných potenciálů předpokládá vedení čtyř druhů válek v soudobých podmínkách:

- strategické jaderné,
- jaderné na válčistiích světa,
- bez použití jaderných zbraní na válčistiích světa,
- bez použití jaderných zbraní na válčisti [lokálního konfliktu].

Jadernou válku na válčištích světa charakterizují americké vojenské řády jako ozbrojený konflikt, rozpoutaný k dosažení rozhodných politických a strategických cílů, ovšem bez přímého vedení jaderných úderů na objekty na území USA a SSSR. Předpokládají ji vést ozbrojenými silami USA a jejich spojenců s použitím hlavně operačně taktických jaderných zbraní, v případě nutnosti v omezeném rozsahu i strategického určení, kromě toho všemi klasickými silami a prostředky, které mají k dispozici.

Podle názorů amerických strategů může se taková válka stát počátečním stadiem strategické jaderné války, může být její součástí nebo se vést současně s ní. Počítají s tím, že jaderná válka je nejpravděpodobnější v Evropě, kde jsou předem rozvinuta nejmohutnější uskupení ozbrojených sil stran, které mají k dispozici jaderné zbraně. Taková válka může být podle jejich názorů rozpoutána v podmínkách, kdy v průběhu válečné činnosti s použitím klasických prostředků spojenci bloku ztratí značnou část území nebo jejich hlavní uskupení ozbrojených sil bude neschopné bránit se protivníkovi klasickými prostředky.

Na základě zkušeností ze cvičení spojeneckých ozbrojených sil NATO mohou být tyto varianty použití jaderných zbraní na válčištích světa:

- vedení úderů na vybrané stálé vojenské a průmyslové objekty s cílem demonstrovat rozhodnost USA a jejich spojenců použít všechny jaderné síly a prostředky, které mají k dispozici,

- použití jaderných zbraní na celý komplex nejdůležitějších objektů protivníka.

Stratégové Pentagonu se snaží teoreticky zdůvodnit taková pravidla vedení jaderné války na válčištích světa, která by plnila Sovětský svaz zřící se vedení odvetných hromadných jaderných úderů na objekty, rozmístěné na území USA. Za tímto účelem rozpracovali koncepci „volby cílů“, teorii jaderné války na válčištích světa a v poslední době v souladu s Carterovou doktrínou i teorii „eurostrategické“ jaderné války.

Teoretici jaderné války se pokoušejí zdůvodnit možnost omezení použití jaderných zbraní hranicemi evropského válčiště a vyloučení území USA ze sféry válečné činnosti vůbec. To může být podle jejich názorů zabezpečeno přezbrojením amerických a spojeneckých ozbrojených sil NATO v Evropě novými systémy taktických a „eurostrategických“ jaderných zbraní.

Podle oficiálních názorů USA a NATO jaderné síly na válčištích světa jako prostředky odstrašení a vedení bojové činnosti zaujímají střední místo mezi strategickými jadernými silami a klasickými silami. Přitom jejich význam neustále roste. Počítá se s tím, že zabezpečují USA a jejich spojencům možnost volby různých variant činnosti. Použití těchto jaderných sil umožní na jedné straně dosáhnout plánovaných cílů v konfliktech menších rozsahů, než je světová jaderná válka, na druhé straně přivést protivníka do nebezpečí jaderné eskalace v případě vzniku krizové situace ve světě v průběhu válečné činnosti s použitím klasických sil. Přiznává se, že jaderné síly na válčištích světa jsou schopny efektivně ničit nejrůznější objekty a zcela odpovídají hlavním požadavkům strategie „pružné reakce“.

Potenciál jaderných sil USA a jejich spojenců v Evropě zahrnuje systémy zbraní, předurčené k plnění úkolů v průběhu jaderné války na evropském válčišti. Používají se nejen k bezprostřední podpoře bojové činnosti sil všeobecného určení, ale i k vedení úderů na objekty operačního významu rozmístěné na válčišti a k úderům na zvolené strategické cíle. Jde o takové systémy jaderných zbraní, které, ač rozmístěné na území států NATO v západní Evropě nebo rozvinuté k přiléhajícím mořím, jsou schopny ničit cíle v západních prostorech Sovětského svazu. Zahrnují pozemní a námořní zbraně, letouny-nosiče jaderných zbraní na letišťích západoevropských států a letouny letadlových lodí. Jejich charakteristiku viz tabulku 1.

Západní vojenští odborníci a experti pro kontrolu zbrojení rozdělují v poslední době jaderné prostředky na válčištích světa na taktické a operačně taktické jaderné systémy malého, středního a velkého doletu, které hodnotí rovněž jako eurostrategické nebo kontinentální. V oficiální vojenské literatuře se termínu eurostrategické systémy jaderných zbraní dosud nepoužívá.

Podle stavu k roku 1981 dosahuje počet uvedených jaderných prostředků NATO na evropském válčišti, včetně Francie, těchto hodnot. Taktické jaderné systémy malého a středního doletu (do 1000 km) asi 1950 nosičů, v tom asi 1200 děl atomového dělostřelectva, 356 odpalovacích zařízení taktických a operačně taktických raket (Honest John, Lance, Pluton a Pershing), do

Tabulka 1

Jaderné prostředky NATO na evropském válčišti

Typ	Dálka v km	Počet nosičů	Počet jaderných hlavic (pum) na jednom nosiči	Státy
Děla atomového dělostřelectva 155 mm a 203,2 mm	14	1200	1	USA, NSR, Velká Británie, Holandsko, Belgie, Itálie, Řecko, Turecko
Taktické rakety Honest John	39	52	1	NSR, Řecko, Turecko
Operačně taktické rakety Lance	130	94	1	USA, NSR, Řecko, Turecko, Itálie
Operačně taktické rakety Pluton	120	30	1	Francie
Operačně taktické rakety Pershing-1A	720	180	1	USA, NSR
Balistické rakety SSBS-2/-3	3000	18 (z toho 9 S-3)	1	Francie
Námořní balistické rakety Polaris A-3	4600	80 (na 5 ponorkách s jaderným pohonem)	3	Velká Británie
Námořní balistické rakety Poseidon C-3	4500	64 (na 4 ponorkách s jaderným pohonem)	do 14	USA
Námořní balistické rakety MSBS M-20	3000	80	1	Francie
Letouny – nosiče	od 1000 do 4800	1434	od 1 do 6	USA, Velká Británie, Francie, Belgie, NSR, Holandsko, Řecko, Itálie, Turecko
Letouny letadlových lodí	od 850 do 1450	72	2	USA, Francie

400 letounů-nosičů (včetně letounů letadlových lodí). Kromě toho do této kategorie jaderných prostředků patří odpalovací zařízení Nike Hercules a jaderné fúgasy (uvážíme-li všechny okolnosti, přes 1000 jaderných nábojů).

Eurostrategické jaderné systémy velkého doletu (od 1000 do 5500 km) zahrnují asi 1400 nosičů, v tom 224 odpalovacích zařízení balistických raket odpalovaných z ponorek s jaderným pohonem (Polaris A-3, Poseidon C-3 a M-20), 18 odpalovacích zařízení balistických raket středního doletu (S-2), asi 1100 letounů-nosičů a 60 letounů-nosičů letadlových lodí.

Podle zkušeností ze cvičení a manévrů spojeneckých ozbrojených sil NATO plánuje se v případě nebezpečí přesun asi 1000 letounů-nosičů taktického letectva a letectva letadlových lodí z kontinentální části USA a Atlantického oceánu do Evropy. Značná část těchto prostředků bude sloužit k zesílení eurostrategické složky jaderných sil.

Podle publikovaných údajů v zahraničním tisku připravily USA na evropském válčišti asi 8000 taktických jaderných nábojů pro podporu spojeneckých ozbrojených sil NATO. Do podřízenosti hlavního velitele spojeneckých ozbrojených sil NATO v Evropě je kromě toho vyčleněno 400 jaderných nábojů pro ponorky s jaderným pohonem, vyzbrojených balistickými raketami Poseidon C-3. Kromě toho značné množství jaderných nábojů se nachází ve Velké Británii a Francii.

Jak je zřejmé, na eurostrategické jaderné zbraně v celkovém systému jaderných prostředků na evropském válčišti připadá velmi úctyhodné číslo. Jeho základ tvoří americké předem nastavené jaderné prostředky.

Eurostrategické zbraně, které jsou spojujícím článkem mezi strategickými jadernými silami USA a jadernými silami na evropském válčišti, podstatně posilují

— strategické jaderné síly tím, že zabezpečují vedení jaderných úderů na životně důležité objekty na území Sovětského svazu,

— jaderné síly na evropském válčišti tím, že uvolňují značnou část letounů-nosičů jaderných zbraní od plnění úkolů za hranicemi válčiště, které mohou být usměrněny na pohyblivé a jiné důležité objekty v prostoru vedení bojové činnosti.

Eurostrategické jaderné zbraně, jako hlavní složka jaderných sil, dodají podle zámýslů Pentagonu jaderné válce na evropském válčišti omezený charakter. Tak se američtí strategové pokoušejí přesvědčit společnost, že jsou nezbytné jako združující faktor před tvářící rostoucí sovětské vojen-

ské hrozby v Evropě. Přitom se cílevědomě odsunuje na druhé místo reálné nebezpečí světové jaderné války, která může vypuknout v případě použití jaderných zbraní, nezávisle na jejich rozsahu.

Sovětský svaz, který reálně hodnotí vzniklý poměr sil v Evropě, nejednou předkládal a předkládá USA a západoevropským státům návrh na zastavení dalšího růstu jaderného vyzbrojování v tomto prostoru a snížení nebezpečí jaderného střetnutí. Vedoucí představitelé USA a některých západoevropských států se neustále pokoušejí zavést rozhovory o omezení jaderné výzbroje do slepé uličky, obejít princip rovné bezpečnosti stran, narušit ve světě vzniklou strategickou rovnováhu sil, pokračovat v závodech ve zbrojení. Přitom zvláštní důraz kladou na uskutečnění nových programů urychleného narůstání jaderných prostředků, včetně evropského válčiště.

Charakteristické v tomto směru je jedno z vystoupení bývalého předsedy výboru náčelníků štábů ozbrojených sil USA amerického generála J. Browna v září roku 1978. Vystoupil na zasedání členů komise senátu pro ozbrojené síly s hodnocením stavu raketových jaderných prostředků v Evropě a perspektiv jejich vývoje. Přitom tvrdil, že bez ohledu na to, že USA si uchovávají zjevnou převahu v počtu taktických jaderných nábojů, může jejich zastarávání přivést k její ztrátě. Zavedení nových letounů taktického letectva do výzbroje, letecké munice a rozvinutí raket s plochou dráhou letu na mobilních odpalovacích zařízeních — to vše je nezbytné k tomu, aby Sovětský svaz neměl možnost v budoucnosti dosáhnout převahy v jaderných prostředcích středního doletu na válčišti. Udržení existující převahy USA v oblasti námořních jaderných prostředků vyžaduje modernizaci jaderných systémů, které jsou ve výzbroji válečného loďstva. Vcelku, jak prohlásil J. Brown, USA mají v současné době zjevnou převahu v jaderných silách ve světě, ale musí pokračovat v rozpracování a rozvíjení soudobých systémů.

Jak je vidět, komentáře není třeba. Neustálé odvolávání se USA a jejich spojenců na sovětskou vojenskou hrozbu v Evropě je neudržitelné a absurdní. Toho využívá buržoazní propaganda k tomu, aby podněcovala militaristické hrůzy.

Vedení Severoatlantického paktu, na základě spekulace se sovětskou vojenskou hrozbou, pod tlakem USA, přijalo v prosinci roku 1979 celou řadu programů modernizace jaderných sil na evropském válčišti. V podstatě jde o vybudování a roz-

místění kvalitativně nových soudobých systémů jaderných zbraní v západní Evropě, které jsou schopny zásadním způsobem změnit poměr sil v Evropě ve prospěch USA a NATO.

V čem je podstata probíhající a plánované modernizace jaderných prostředků USA a některých dalších států NATO na evropském válečném poli?

V oblasti taktických jaderných prostředků pro pozemní vojska USA a některé další státy NATO začaly s výrobou zdokonalených jaderných dělostřeleckých nábojů Mk79. Délka střelby těmito náboji činí 29 km, což je dvakrát více než klasickými náboji. Ke zvýšení pravděpodobnosti ničení skupinových obrněných cílů se předpokládá možnost vybavení jaderné náplně komponenty se zvýšeným vyzařováním prvotní radiace. Rozpracovává se zdokonalený 155mm jaderný dělostřelecký náboj Mk85, s kterým je možné střetnout na vzdálenost asi 30 km. Spojenci USA vyvíjejí pro tyto náboje nové houfnice.

K vedení jaderných úderů na nejdůležitější cíle za hranicemi pásma dostřelu atomového dělostřelctva, neřízené rakety Honest John s délkou střelby 39 km, se nahrazují v současné době řízenými raketami Lance s délkou 130 km a s vyšší přesností ničení objektů. Již dříve nahradily řízené střely Lance zastaralé rakety Sergeant. V letech 1981–1983 plánují Američané vyrobít dodatečně asi 340 hlavic řízených střel Lance. Tyto náboje budou zahrnovat rovněž prvky, které zabezpečí zvýšené vyzařování prvotní radiace.

V oblasti raketových systémů velkého doletu Spojené státy americké v zájmu dalšího růstu jaderného potenciálu NATO a zvýšení strategických možností jaderných sil na evropském válečném poli rozpracovávají a plánují rozvinout na území západoevropských států kvalitativně nové raketové systémy s délkou střelby do 2600 kilometrů: pozemní balistické rakety středního doletu Pershing-2 a rakety s plochou dráhou letu. Američané počítají s tím, že takové prostředky zabezpečí možnost vedení raketových jaderných úderů na jakýkoliv objekt na území států Varšavské smlouvy a na většinu objektů v evropské části Sovětského svazu.

Americké velení plánuje používat tyto prostředky k vedení velmi přesných úderů na nejdůležitější vojenské objekty SSSR, kterými jsou odpalovací postavení balistických raket, sklady jaderné munice, letiště s letouny-nosiči, válečné námořní základny a přístavy, velitelská stanoviště, spojovací uzly, prostředky PVO, sklady výzbroje a bojové techniky, prostory soustře-

dění vojsk, zejména tankových, komunikačních uzly.

V Evropě se plánuje rozvinout 108 balistických raket středního doletu Pershing-2 na území NSR a 464 raket s plochou dráhou letu ve Velké Británii (160 raket na 40 odpalovacích zařízeních), v Itálii (112 raket na 28 odpalovacích zařízeních), NSR (96 raket na 24 odpalovacích zařízeních), Belgii a Holandsku (po 48 raketách na 12 odpalovacích zařízeních v každém státě). Rozvíjení raketových komplexů Pershing-2 v sestavě pozemních vojsk USA v Evropě se předpokládá zahájit koncem roku 1983 a dokončit začátkem roku 1987.

Zavádění raket s plochou dráhou letu do letectva USA začne v prosinci roku 1983 a bude pokračovat takovými tempy, aby koncem roku 1985 mělo v bojové pohotovosti 160 raket (40 odpalovacích zařízení) a koncem roku 1988 celkem 464 raket (116 odpalovacích zařízení).

Balistické rakety středního doletu, v souladu s projektovým úkolem, mají mít tato takticko-technická data: maximální délka střelby 2500 km, minimální délka střelby 500 km, mohutnost jaderné hlavice do 50 kt, přesnost střelby do 40 m, startová hmotnost rakety 7,2 t, systém navedení inerciální ve spojení s navedením hlavice podle radiolokační mapy terénu na konečném úseku dráhy letu, což zabezpečuje účinné ničení silně bráněných cílů o malých rozměrech. Tím se raketa Pershing-2 zásadně liší od všech předcházejících. Současně s rozpracováním rakety Pershing-2 s jadernou hlavicí v jedné části zkoumají Američané možnost jejího vybavení dělnou jadernou hlavicí typu MIRV, která má dvě bojové hlavice.

Pozemní rakety s plochou dráhou letu se rozpracovávají od roku 1977 na základě rakety Tomahawk. Mohou být vybaveny jak jadernou, tak i klasickou hlavicí, kazetovými hlavicemi s velkorázňnými pumami, malorázňnými střepinovými, protibetonovými a protipancéřovými pumami apod.

Raketa s plochou dráhou letu je rozmístěna v dopravním odpalovacím kontejneru na odpalovacím zařízení na podvozků kolového tahače M818 (na jednom odpalovacím zařízení jsou 4 kontejnery). Předstartová prověrka a odpálení rakety se uskutečňuje na dálku — z pohyblivého velitelského stanoviště. Velení raket za letu a její navedení na cíl se uskutečňuje s využitím kombinovaného systému, který se skládá z inerciálního systému s rádiovým výškoměrem a korelačním systémem Tercom, který pracuje na principu srovnávání měřených údajů o terénu v určených prostorech, nad nimiž prolétá raketa, s údaji

o tomto terénu vložení do palubního samočinného počítače. V paměťovém zařízení samočinného počítače se uchovávají údaje o několika dráhách letu k různým cílům.

Raketa bude mít tato hlavní takticko-technická data: maximální délka střelby s jadernou hlavici 2660 km, s klasickou náplní o hmotnosti 450 kg 550 km, mohutnost jaderné hlavice 200 kt, přesnost střelby méně než 60 m, startová hmotnost 1224 kg, doba na odpálení čtyř raket z odpalovacího zařízení jedna minuta. Předpokládá se vyrobít celkem 560 raket s plochou dráhou letu.

Jednotky raket s plochou dráhou letu budou součástí letectva USA v Evropě. Základní organizační jednotkou je oddíl raket s plochou dráhou letu, který má 4 odpalovací zařízení (16 raket) a 1 velitelské stanoviště (na několik oddílů se předpokládá mít 1 záložní stanoviště). Několik oddílů se bude slučovat ve větší formace (letky nebo křídla), v nichž jeden z oddílů bude mít postupně bojovou pohotovost. Přitom odpalovací zařízení musí být v bráněných úkrytech na leteckých základnách.

Letectvo NSR, Velké Británie, Itálie a Kanady v osmdesátých letech bude používat jako nosiče jaderných zbraní letoun Tornado, vybavený soudobými palubními systémy. Je to vysoce efektivní letoun, schopný létat za každého počasí, překonávat protivzdušnou obranu protivníka v malých výškách. Svým akčním rádiem podstatně převyšuje taktický stíhací letoun F-104, který je v současné době používán k plnění úkolů bojové pohotovosti v sestavě jaderných sil většiny armád NATO. Některé státy bloku plánují nahradit stíhací letouny F-104 novějšími letouny F-16, což zvýší možnosti NATO vést úder jak na stálé objekty, tak i na pohyblivé cíle. Tyto letouny s doplněním PHM ve vzduchu budou mít akční rádius, který převyšuje 1000 kilometrů.

Současně s přípravou k rozmístění nových balistických raket a raket s plochou dráhou letu v Evropě Pentagon urychlenými tempy nahrazuje rakety Poseidon na ponorkách s jaderným pohonem dokonalejšími typy Trident-1. Byla rovněž zahájena výstavba ponorek s jaderným pohonem nového typu Ohio s raketami Trident-1. Budou mít po 24 raketách s délkou střelby asi 8000 km, vybavené dělenými hlavicemi. V případě jejich výměny za čtyři americké ponorky s jaderným pohonem, vyčleněných pro NATO, tento prvek eurostrategických sil na válčišti zvýší jaderný potenciál jeden a půl až dvakrát.

Velmi důležitým komponentem eurostrategických sil jsou rovněž letouny-nosiče jaderných zbraní na víceúčelových letadlových lodích a v perspektivě i rakety s plochou dráhou letu na velkých válečných lodích a ponorkách. Místo zastaralých bitevních letounů na letadlových lodích typu A-6 a A-7 se plánuje zavést nové letouny typu A-18. V posledních letech nahradily USA letadlové lodě typu Oriskani (výtlak 42 tisíc tun, 16–18 letounů-nosičů) novými typy Nimitz (výtlak 94 tisíc tun, 40–45 letounů-nosičů).

Velká Británie a Francie rovněž značnými tempy posilují svůj jaderný potenciál a zdokonalují prostředky dopravy jaderných zbraní na cíl, zvláště v sestavě námořních sil. V tomto směru postačí si vzpomenout na nedávné rozhodnutí Velké Británie nahradit rakety Polaris A-3 na ponorkách s jaderným pohonem novými raketami typu Trident.

Plány na další výstavbu a rozvíjení jaderných sil v sestavě válečného loďstva má i Francie. Délka letu balistických raket MB modifikace M.2 na pěti francouzských ponorkách s jaderným pohonem dosahuje asi 3000 km. V perspektivě modifikace má tento ukazatel činit až 5000 km.

Ponorky s jaderným pohonem USA, Velké Británie a Francie, vyzbrojené balistickými raketami s jadernými hlavicemi, pravidelně hlídají ve vodách Středozemního a Severního moře, kromě toho i v severovýchodním Atlantiku.

Ve státech NATO se cílevědomě pracuje na modernizaci a vývoji kvalitativně nových jaderných systémů pro protivzdušnou a protilodní obranu, kompletně k boji proti lodím, torpéd, jaderných fúgasů, hlubinných pum a různých min. Ve všech programech USA přitom přísně prolínají snahy zavést do výzbroje systémy, které by značně převyšovaly svými bojovými vlastnostmi všechny analogické předcházející vzory.

Přijetí rozhodnutí vedení NATO o rozmístění amerických raket středního doletu na evropském válčišti hodnotí se v této souvislosti jako předem promyšlená akce, jako jedna ze složek nové jaderné strategie. V tomto případě jsou názorně vidět zjevné zámýslы pohlavárů NATO dosáhnout vojenské převahy vybavením spojeneckých ozbrojených sil v Evropě zcela novými mobilními, pružnějšími, pevnými a efektivními raketovými jadernými prostředky.

Státy Severoatlantického bloku neustále zvyšují své vojenské rozpočty, zesilují ja-

dernou a klasickou výzbroj, modernizují v souladu s dlouhodobým programem mechanismus NATO. Kurs k dosažení vojenské převahy se nejvýrazněji projevuje v plánech rozmístění raket s plochou dráhou letu a balistických raket Pershing-2 na území celé řady států západní Evropy. Tento kurs se projevuje i v přijatém rozhodnutí prezidenta USA Reagana zahájit v plném rozsahu výrobu neutronových zbraní. Svými takticko-technickými daty jsou nové raketové jaderné útočné zbraně určeny k vedení úderů na státy Varšavské smlouvy.

Plány růstu jaderného potenciálu NATO v Evropě ve skutečnosti směřují k vytvoření podmínek k vedení jednání se státy Varšavské smlouvy z pozice síly. Zcela jiné, realistické stanovisko zaujímá k této otázce Sovětský svaz.

Na XXVI. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu generální tajemník ÚV KSSS soudruh L. I. Brežněv, když hovořil o narůstající nebezpečí koncentrace raketových jaderných zbraní v Evropě, prohlásil: „Vzniká jakýsi začarovaný kruh, kdy akce jedné strany vyvolávají protiakce druhé strany. Jak se z toho kruhu dostat?

Navrhujeme dohodnout se o tom, aby již nyní bylo vyhlášeno moratorium na rozmístování nových raketových jaderných zbraní středního doletu zemí NATO a SSSR v Evropě, to jest, aby byla kvantitativně i kvalitativně zmrazena nynější úroveň těchto zbraní, samozřejmě včetně představených jaderných prostředků USA v tomto prostoru. Toto moratorium by mohlo vstoupit v platnost ihned, jakmile by se začalo o této otázce jednat, a platit tak dlouho, dokud nebude uzavřena trvalá smlouva o omezení a ještě lépe o snížení stavu takových jaderných prostředků v Evropě. Vycházíme přitom z toho, že by obě strany zastavily všechny přípravy k výrobě příslušných doplňujících prostředků včetně amerických raket Pershing-2 a pozemních strategických řízených střel s plochou dráhou letu.

Národy musí znát pravdu o tom, jaké zhoubné následky pro lidstvo by měla jaderná válka. **Navrhujeme, aby byl ustaven mezinárodní výbor, který by měl autoritu a dokázal životní nutnost odvrácení jaderné katastrofy.** (XXVI. sjezd KSSS. Dokumenty a materiály. Praha 1981, s. 30–31.)

(Ze sovětského tisku)

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Мирослав Нытра	
К реализации итогов XVI съезда КПЧ в области общественных наук	3
Автор объясняет основные цели общественно-научной деятельности в ЧНА до 1985 года и разбирает важнейшие требования, реализация которых поможет повысить контроль, а также эффективность общественно-научной деятельности на современном этапе строительства ЧНА. Автор на основе указанного, намечает главные направления в исследовательской работе.	
Подполковник Ладислав Пржинесдому	
Военная доктрина и военно-политическое прогнозирование	10
Автор, исходя из мировой программы XXVI съезда КПСС и анализа современной обостренной международно-политической обстановки, разбирает с классовой и марксистическо-ленинской точки зрения характеристику военной доктрины, стратегии, оперативного искусства и тактики. Одновременно он показывает, как в содержании этих понятий, установ и наставлений отражается военно-политическое прогнозирование.	
Капитан Йосеф Оборны, кандидат философских наук старший лейтенант Франтишек Охрана, кандидат философских наук	
К взаимосвязи социально-экономической и политической проблематики и к научно-технической революции в военном деле	15
Авторы объясняют, что только исследование социально-экономических и политических взаимосвязей в научно-технической революции в военном деле, а также анализ позволяют установить социальные причины и движущие силы возникновения и развития. Они далее разбирают задачи, которые выполняет научно-техническая революция в военном деле в условиях капиталистического общества, и из этого вытекающие выводы для социалистических государств.	
ВОЕННОЕ ИСКУССТВО	
Генерал-майор Васил Павлич	
Комплексное огневое поражение противника в современных операциях	21
Автор статьи на основе анализа войск вероятного противника и его огневых средств, разбирает сущность, задачи и цели огневого поражения противника в современных операциях, проводимых с применением ядерного оружия, и без его применения. Он обращает внимание на способ и форму планирования огневого поражения, а также возможное содержание указанного плана.	
Полковник Пржебек Ворличек, кандидат военных наук, доцент	
Комплексное огневое поражение противника и контрудар - выражение активности в оборонительной операции	25
Автор сначала разбирает вопросы ядерного и огневого поражения противника в оборонительной операции, а потом переходит к рассмотрению проблематики контрудара, как важнейшего выражения активности в обороне. Автор обращает внимание на цель контрудара, время его проведения, огневую подготовку и поддержку контрудара, на задачи войск, а также на способы его проведения.	
Полковник Ян Папрчка	
Комплексное огневое поражение противника и радиоэлектронный бой	32
Автор, исходя из целей комплексного огневого поражения противника, разбирает важнейший вид обеспечения операции - радиоэлектронный бой. Он обращает внимание читателей на завоевание господства в эфире, уничтожение радиоэлектронных объектов противника, радиоэлектронные помехи и защиту, а также на бой с технической разведкой противника.	
Полковник Франтишек Седлак	
К вопросам разведывательного обеспечения комплексного огневого поражения противника	37
Автор разбирает цель разведывательного обеспечения комплексного огневого поражения, задачи разведки в этом отношении, а также основные принципы организации разведки.	

Подполковник Йиржи Еган
майор Отакар Моркус

- ЭВМ – помощник при планировании** 40
Статья знакомит читателей с использованием ЭВМ при подготовке планов главных задач и основных мероприятий, и их проверке и проведении итогов в звене объединения. Авторы обращают внимание на характеристику проекта, исходные данные, систему работы, а также на возможное дальнейшее развитие этой проблематики.

Полковник Яромир Ланк, кандидат военных наук, доцент

- Боевые действия Ракетных войск и артиллерии в ядерном и огневом поражении противника в наступательной операции** 47
Автор статьи рассматривает основные принципы планирования боевых действий РВА в наступательной операции, которая начинается прорывом обороны противника. Он обращает внимание читателей на огневое прикрытие выдвижения и развертывания войск, огневую подготовку и поддержку наступления, а также на огневое сопровождение наступающих войск в глубине обороны противника.

Полковник Милан Новотны, кандидат военных наук, доцент

- К планированию ядерного и огневого поражения противника** 56
Автор статьи рассматривает проблематику ядерного и огневого поражения противника с точки зрения использования ЭВМ в планировании указанной задачи. Он разбирает состав и обязанности временно созданной группы ядерного и огневого планирования, методику работы этой группы, а также влияние автоматизации на размещение штаба и распределение его работы.

Генерал-майор Отакар Влах, кандидат военных наук

- Задачи авиации в комплексном огневом поражении противника** 62
Автор, в связи с комплексным огнем поражением противника, разбирает задачи авиации, обращая особое внимание на распределение целей между авиацией и другими огневыми средствами, вопросы массированного применения авиации в обеспечении наземных войск в ходе выдвижения и развертывания, на авиационную подготовку наступления, поддержку, а также авиационное сопровождение наступающих войск.

Генерал-лейтенант Карол Сенеш
полковник Мирослав Когоут

- Войска ПВО наземных войск в комплексном огневом поражении противника** 67
Авторы статьи, исходя из применения авиации вероятного противника, разбирают главные задачи войск ПВО в комплексном огневом поражении противника, распределение сил и средств в организации противовоздушной обороны в отдельных периодах наступательной операции, а также организацию взаимодействия.

Полковник Йиржи Ржига

- Подвоз артиллерийских боеприпасов для обеспечения комплексного огневого поражения противника** 72
Автор статьи, на основе опыта из учений, разбирает важнейшую составную часть комплексного огневого поражения противника – подвоз боеприпасов на огневые позиции артиллерии. Он обращает внимание на способы планирования подвоза, взаимодействие между заинтересованными видами войск, а также систему подвоза боеприпасов.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

- Встречное сражение** 77
К теории управления Войсками ПВО 83

ИНФОРМАЦИИ

- Ядерные средства войск НАТО на Европейском театре военных действий** 87
Статья содержит данные о потенциале ядерных сил и средств США и их союзников в Европе, которые предназначены к выполнению задач в ходе ядерной войны на Европейском театре военных действий. Автор знакомит читателей с сущностью происходящей и планированной модернизации ядерных средств США и некоторых других государств НАТО на Европейском театре военных действий.